

Міністерство освіти та науки України
Державний заклад «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
Соціально-гуманітарний факультет

Кафедра іноземних мов

МОМОТ-СУРЖИКОВА Анна Михайлівна

ВИКОРИСТАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ
ДЛЯ РОЗВИТКУ “SOFT SKILLS”

Кваліфікаційна робота магістра
за спеціальністю 035.055 Філологія. Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька. Мова і література
(французька)

Особистий підпис –

Момот-Суржикова А. М.

Науковий керівник –

Мединська А.В.
(старший викладач кафедри іноземних мов, доктор філософії)

Завідувач кафедри –

Перепадя Д.О.
(доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент)

Полтава 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	9
1.1 Визначення та класифікація soft skills	9
1.2 Вплив мовної компетентності на розвиток м'яких навичок.....	14
1.3 Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВПЛИВУ РІДНОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ НА РОЗВИТОК SOFT SKILLS.....	21
2.1 Мова та міжкультурна комунікація.....	21
2.2 Французька мова як інструмент міжкультурної комунікації.....	26
2.3 Вплив вивчення французької мови на розвиток комунікативних навичок.....	36
2.4 Французька мова і розвиток соціального та емоційного інтелекту.	40
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ СПОСОБИ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ВИКОРИСТАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	50
3.1 Наскрізні навички для початкової ланки навчання.....	50
3.2 Використання засобів інноваційних технологій для розвитку м'яких навичок першокласників.....	52
3.3 Використання французької мови для формування м'яких навичок першокласників засобами інноваційних технологій на матеріалі авторського навчального посібника «Bonjour».....	59
3.4 Опис структури навчального посібника «Bonjour» та методичні прийоми формування soft skills першокласників на його матеріалі.....	64
Висновки до розділу 3.....	73
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. Компетентнісна модель сучасного фахівця базується на інтеграції індивідуально-психологічних особливостей, соціальної адаптивності та розвинених комунікативних умінь, що сукупно виступають фундаментом професійної ефективності у XXI столітті. Базове вміння читати, писати, рахувати та знати свою спеціальність в сучасному світі є недостатнім. За словами Елвіна Тоффлера «неписьменними XXI століття будуть не ті, хто не вміє читати й писати, а ті, хто не може вчитися і переучуватися» [53, с. 15]. Надзвичайно затребуваними стають вміння фахівців вирішувати складні завдання, критично мислити, бути креативними, працювати в команді, розуміти свої та чужі емоції (емоційний інтелект), бути гнучкими, керувати людьми, домовлятися, організовувати себе та свій час, вирішувати конфлікти.

Україні потрібні такі навички не лише в контексті професійної діяльності. Держава декларує намір інтегруватися в європейський простір, що передбачає здатність до ефективної міжкультурної комунікації. Актуальність цього питання особливо зросла в умовах воєнного стану, коли мільйони громадян були вимушені мігрувати за кордон, активізувалася діяльність волонтерських спільнот та розширилася міжнародна підтримка. Сукупність зазначених процесів зумовлює необхідність оперативної адаптації в нових культурних реаліях.

Саме тому вивчення іноземних мов, зокрема французької, набуває статусу не лише навчальної дисципліни в закладах освіти, а й ефективного інструмента формування надпредметних (soft) навичок (надалі – soft skills). Оволодіння іноземною мовою сприяє інтеграції в міжнародну спільноту, встановленню міжкультурних контактів, підвищенню професійної успішності та полегшенню адаптації в іншомовному середовищі. Перед українським суспільством постає важливе завдання — підготовка молодого покоління з розвиненими надпрофесійними компетентностями. Саме ці фахівці здійснюватимуть відбудову повоєнної України, сприятимуть

економічному розвитку та забезпечуватимуть подальшу європейську інтеграцію держави. Отже, розвиток soft skills розглядається як стратегічна інвестиція в підвищення якості людського капіталу та конкурентоспроможності країни, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Проблему розвитку гнучких навичок вивчають науковці по всьому світу (L. H. Lippman, R. Ryberg, R. Carney, K. A. Moore, A. Lazarus, L. Bailey та ін.) і в Україні (Н. В. Васьонова, Н. А. Длугунович [21], К. О. Коваль [28], Г. В. Корнюш [34], О. В. Рогач [47], А. О. Щеглова та ін.). Аналіз наукових публікацій показує, що теорія і практика розвитку soft skills – гаряча тема в сучасній педагогіці. Багато українських дослідників (О. Барінова, О. Абашкіна, Є. Гайдученко, О. Марушев, В. Давидова, О. Сосницька, Б. Всесвятський, І. Плотніков, А. Склеряно, В. Шипілов, С. Бацунов, А. Далібожко, М. Мазниченко, Г. Папазян та ін.) активно розробляють технології формування цих навичок. Однак, виявлено недостатній обсяг досліджень використання саме французької мови у цьому контексті, що зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра.

Мета роботи полягає у дослідженні вимог до лінгвістичного матеріалу, диференційованого за мовними рівнями та видами мовленнєвої діяльності, з точки зору формування soft skills з використанням французької мови.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання таких **завдань**:

1. Охарактеризувати теоретичні аспекти розвитку soft skills, зокрема визначити їх класифікацію та вплив мовної компетентності на їх формування.
2. Проаналізувати вплив рідної та французької мов на розвиток soft skills, зокрема комунікативних навичок та емоційного інтелекту в контексті міжкультурної комунікації.

3. Обґрунтувати практичні способи та методичні прийоми використання французької мови для розвитку soft skills здобувачів початкової освіти.

4. Описати методику формування м'яких навичок першокласників засобами інноваційних технологій на матеріалі посібника «Bonjour» [42].

Об'єктом дослідження є процес використання французької мови як інструменту для розвитку м'яких навичок.

Предмет дослідження – методи та способи застосування французької мови для розвитку soft skills на початковому етапі навчання.

Матеріалом дослідження слугує комплекс джерел:

1. Лінгвістичний матеріал: лексичні одиниці, фразеологізми, граматичні конструкції та мовленнєві кліше французької мови, дібрані з лексикографічних джерел та автентичних текстів, що відображають соціокультурні особливості комунікації.

2. Дидактичний матеріал: зміст, структура та навчально-методичне наповнення авторського посібника «Bonjour» (див. Додаток А) (ілюстрації, тексти, діалоги, ігрові завдання, вправи для розвитку дрібної моторики).

3. Нормативно-правова база: положення Державного стандарту початкової освіти та Концепції «Нова українська школа» (див. Додаток Б).

4. Теоретико-методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення та висновки, викладені в роботах провідних українських та іноземних вчених у галузі психології, педагогіки, а також методики викладання іноземних мов.

Методологія дослідження. З метою реалізації мети роботи та вирішення окреслених завдань було застосовано систему взаємодоповнюючих методів, а саме:

1. теоретичні:

– аналіз, синтез та узагальнення наукової, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури – для з'ясування стану розробленості

проблеми, уточнення сутності ключових понять дослідження («soft skills», «комунікативна компетентність»);

- аналіз нормативно-правової документації (Державного стандарту початкової освіти, офіційних документів Міністерства освіти і науки України) – для визначення вимог до компетентностей здобувачів початкової освіти;

- моделювання для обґрунтування системи використання французької мови як інструменту формування м'яких навичок на матеріалі авторського навчального посібника «Bonjour».

2. емпіричні:

- порівняльний метод – для зіставлення впливу мовної компетентності рідної та іноземної (французької) мов на розвиток soft skills;

- пробне навчання – для практичної апробації запропонованих підходів та методичних прийомів, перевірки ефективності авторського посібника «Bonjour» у процесі розвитку гнучких навичок учнів першого класу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* обґрунтовано педагогічні умови та методичні підходи до використання французької мови як ефективного інструменту розвитку «soft skills» (гнучких навичок) у здобувачів початкової освіти;

- встановлено кореляцію між видами мовленнєвої діяльності на уроках французької мови та формуванням ключових компетентностей системи «4К» (комунікація, креативність, колаборація, критичне мислення) у дітей 6–7 років;

- удосконалено методика застосування інтерактивних та ігрових технологій на початковому етапі навчання іноземної мови шляхом інтеграції завдань, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту та соціальної взаємодії;

– набуло подальшого розвитку питання добору лінгвістичного та дидактичного матеріалу для першого класу, що реалізовано в авторському навчальному посібнику «Bonjour».

Теоретичне значення роботи полягає у доповненні теорії та методики навчання іноземних мов положеннями щодо інтеграції «soft skills» у структуру іншомовної комунікативної компетентності. Результати дослідження поглиблюють розуміння механізмів впливу іншомовної освіти на соціалізацію молодших школярів та можуть бути використані при розробці спецкурсів з методики викладання іноземних мов у початковій школі, а також для подальших наукових розвідок у галузі педагогіки та психолінгвістики.

Практичне значення одержаних результатів визначається розробкою та апробацією комплексу методичних прийомів, вправ та ігрових ситуацій, систематизованих в авторському навчальному посібнику «Bonjour». Запропоновані матеріали можуть бути використані:

- учителями французької мови під час проведення уроків у початковій школі та в позакласній роботі для підвищення мотивації та розвитку навичок міжособистісної взаємодії учнів;
- студентами закладів вищої освіти при написанні курсових і кваліфікаційних робіт, а також під час проходження педагогічної практики;
- викладачами методики навчання іноземних мов при підготовці лекційних та практичних занять.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, теоретичні узагальнення та практичні результати магістерської роботи було обговорено та оприлюднено на наукових заходах різного рівня, зокрема:

1. На II Всеукраїнській студентській інтернет-конференції «Філологічні та педагогічні науки: сучасні виміри і виклики» (27 листопада 2025 р., м. Полтава, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»). Тема доповіді: «Французька мова як інструмент міжкультурної комунікації».

2. На Міжрегіональному науково-методичному online-семінарі викладачів та здобувачів вищої освіти з міжнародною участю «Багатоголосся природи: міждисциплінарний діалог у сучасних екокритичних студіях» (29 квітня 2025 р., м. Полтава, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»). Отримано сертифікат учасника (12 годин, 0,4 кредиту ЄКТС) (див. Додаток В).

Публікації. За матеріалами конференції опубліковано тези доповіді у збірнику матеріалів конференції.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох основних розділів (з короткими висновками після кожного), загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Задля визначення шляхів впливу мовного середовища на розвиток soft skills, нами було розглянуто низку українських та закордонних досліджень, психолого-педагогічної літератури та нормативних документів Міністерства освіти і науки України. Розпочнімо з визначення поняття soft skills та їх класифікації.

1.1 Визначення та класифікація soft skills

Термін «soft skills» став ключовим у сучасному динамічному світі. Дослівно з англійської це «м'які» або «гнучкі» навички. Оксфордський словник пояснює їх як «особистісні якості, що дозволяють ефективно і гармонійно взаємодіяти з іншими людьми» [77].

Аналіз наукової літератури свідчить про розмаїття підходів до розуміння сутності «soft skills». Основні наукові погляди на визначення цього поняття систематизовано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Наукові підходи до визначення сутності поняття «soft skills»

Дослідники	Визначення / Характеристика «soft skills»
Дж. Хекмен та Т. Крауз [69]	Розглядають феномен крізь призму емоційного інтелекту, визначаючи його як уміння адекватно оцінювати соціальний контекст, виявляти емпатію до потреб оточуючих, розуміти їхні особливості, а також зберігати стресостійкість і соціальну привабливість у процесі взаємодії.
О. Коваль [28]	Трактує поняття як соціологічну категорію, тісно пов'язану з емоційним інтелектом. Автор наголошує, що ці особистісні характеристики є критично необхідним доповненням до фахових знань (hard

	skills), без яких неможливе досягнення високої професійної ефективності.
Т. Гоголкина та А. Павленко [13]	Характеризують як інтегративний комплекс універсальних, надпредметних компетенцій. На думку дослідників, ці навички не залежать від специфіки конкретної галузі, проте виступають ключовим фактором забезпечення високої продуктивності та успішної професійної реалізації.
Н. І. Махначова та А. К. Мідляр [39]	Визначають як сукупність соціально-психологічних якостей, що є необхідними для повноцінної життєдіяльності, побудови ефективної комунікації та продуктивної командної взаємодії.
А. С. Стадній і С. В. Голод [51]	Розглядають як «особистісні якості, що ведуть до успіху».
Н. А. Длугунович [21]	Підкреслює, що це «навички, які не завжди помітні візуально», наводячи як приклад управлінські та комунікативні здібності.

Систематизація наукових поглядів (табл. 1.1) засвідчує, що, незважаючи на варіативність підходів, дослідники солідарні у визначенні «soft skills» як комплексу неспеціалізованих навичок. Їхня природа тісно корелює з емоційним інтелектом та психологією взаємодії, що є запорукою успішної кар'єри.

Важливим методологічним аспектом є розмежування «hard skills» та «soft skills». Хоча вони виконують різні ролі у професійній діяльності, їх взаємодія забезпечує синергетичний ефект. Детальний порівняльний аналіз цих категорій відображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика «hard skills» та «soft skills»

Критерій порівняння	Hard Skills (Тверді навички)	Soft Skills (М'які навички)
---------------------	------------------------------	-----------------------------

Сутність	Базові професійні знання та технічні вміння, необхідні для виконання конкретної роботи.	Універсальні надпрофесійні компетенції, тісно пов'язані з особистісними рисами та соціальними вміннями.
Сфера застосування	Специфічні для конкретної професійної діяльності (не залежать від компанії, але залежать від фаху).	Універсальні, застосовуються в будь-якій сфері; не залежать від специфіки роботи.
Складові елементи	Професійні знання, технічні навички, володіння інструментарієм.	Комунікація, емоційний інтелект, робота в команді, лідерство, тайм-менеджмент, критичне мислення, відповідальність.
Історичний контекст	Традиційний фокус професійної підготовки.	Виокремлені як важливі універсальні компетенції під час розробки наукового підходу до підготовки військових у США (1959 р.).
Вплив на кар'єру	Забезпечують можливість виконувати професійні завдання (внесок в успіх — 15%) [65].	Є вирішальними для кар'єрного зростання, побудови репутації та досягнення цілей (внесок в успіх — 85%) [65].

Аналізуючи дані таблиці 1.2, можна зробити висновок, що хоча тверді навички є необхідною базою для фахівця, саме м'які навички визначають його здатність успішно застосовувати ці знання на практиці та ефективно взаємодіяти в соціумі. Дослідження Гарвардського та Стенфордського університетів підтверджують, що в сучасному світі пріоритет зміщується до комплексу універсальних компетенцій, які забезпечують 85% професійного успіху [65].

Таким чином, категорію «soft skills» доцільно визначати як інтегративний комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних компетентностей, які є інваріантними щодо специфіки конкретної предметної галузі, проте виступають детермінантами успішної професійної реалізації та високої продуктивності. Зазначені якості забезпечують ефективність міжособистісної взаємодії та соціальної комунікації у будь-якому професійному середовищі. Висока значущість цих навичок підтверджується їх систематичною актуалізацією у кваліфікаційних вимогах роботодавців на сучасному ринку праці.

Тепер розглянемо класифікацію soft skills. Існує чимало підходів до того, які саме гнучкі навички є пріоритетними для успіху в сучасному світі. Наприклад, британська освітня платформа «SkillsYouNeed» [76] ділить їх на дві групи: персональні (тайм-менеджмент, управління емоціями, турбота про здоров'я) та інтерперсональні (робота в команді, комунікація, вирішення конфліктів, лідерство). К. О. Коваль [28] пропонує три типи: індивідуальні (прийняття рішень, позитивне мислення), комунікативні (презентації, взаємодія з різними людьми) та управлінські (командна гра, мотивація). Н. А. Длугунович [21] виділяє особисту ефективність, комунікативні, управлінські та стратегічні навички. З нею погоджуються Н. М. Махначова та А. К. Мідляр [39]. Т. В. Волошина, О. Г. Глазунова та В. І. Корольчук [11] додають до цього переліку ще навички управління інформацією.

Проаналізувавши різні класифікації, ми можемо виділити три основні групи soft skills : 1) комунікативні, 2) особистісні та 3) загальнопрофесійні.

Комунікативні навички – це все, що стосується взаємодії з іншими:

- міжособистісне спілкування;
- вміння переконувати;
- робота в команді;
- вміння слухати;
- розуміння та виконання інструкцій;
- вирішення конфліктів.

Особистісні навички – це якості самої людини, які допомагають їй справлятися з викликами, ставити та досягати цілей, керувати своїми емоціями та розвитком. До них належать:

- вміння створювати презентації;
- креативне та критичне мислення;
- цілеспрямованість;
- тайм-менеджмент;
- емоційний інтелект.

Загальнопрофесійні навички – це вміння, необхідні для вирішення широкого кола професійних завдань:

- ініціативність;
- здатність до навчання;
- адаптивність та гнучкість;
- лідерські якості;
- вміння працювати з людьми.

Попри значну кількість таксономічних підходів до систематизації «soft skills», єдина уніфікована класифікація наразі відсутня. У межах цього дослідження за методологічну основу обрано модель «4К», що інтегрує чотири базові компетенції: комунікацію, колаборацію (співпрацю), креативність та критичне мислення (рис. 1.1).

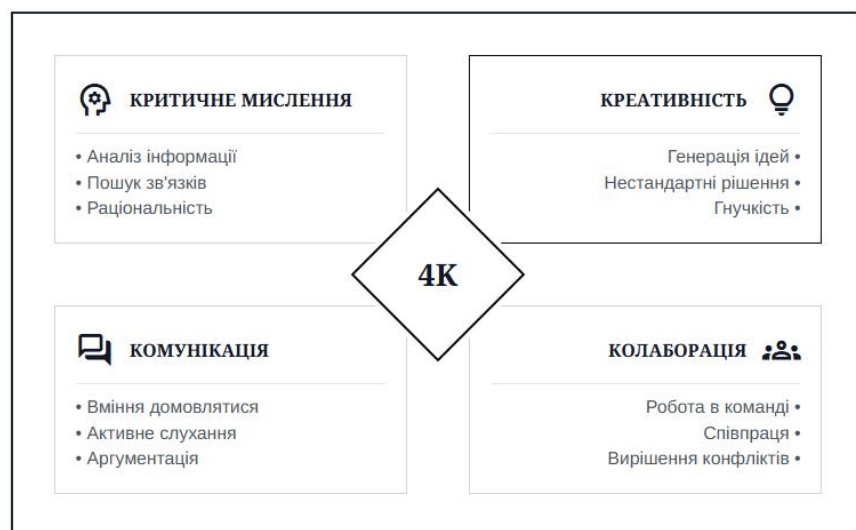

Рисунок 1.1 Система ключових компетенцій «4К»

Як візуалізовано на рис. 1.1, зазначена модель охоплює когнітивні (критичне мислення, креативність) та соціально-комунікативні (комунікація, колаборація) аспекти. Саме ця структура була покладена в основу розробки методичних прийомів у практичній частині магістерської роботи, оскільки вона дозволяє комплексно підійти до формування soft skills у здобувачів початкової освіти засобами іноземної мови.

Узагальнюючи результати теоретичного аналізу вітчизняних та зарубіжних джерел, можна констатувати відсутність принципових розбіжностей у трактуванні сутності досліджуваного поняття. У межах цієї роботи «soft skills» визначено як інтегративний комплекс надпрофесійних умінь, необхідних для ефективної комунікації, досягнення цілей засобами критичного та творчого мислення, а також прояву емоційного інтелекту, що виступають детермінантами успішної професійної самореалізації. Встановлено, що в основі більшості розглянутих теоретичних моделей лежать комунікативний, емоційний, управлінський та особистісний компоненти.

1.2 Вплив мовної компетентності на розвиток м'яких навичок

Доцільно розглянути мовну компетентність як якість особистості, що є результатом опанування відповідних компетенцій та передбачає розвиток гнучких навичок. Мова є системою специфічних знаків і засобів, що забезпечують комунікацію між індивідами. Мовна компетентність визначається як система мовознавчих правил, вироблених та засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності, достатніх для адекватного сприйняття суб'єктами мовлення явищ об'єктивної дійсності. Мовленнєва компетентність, у свою чергу, полягає у сформованості вмінь і навичок використання мовної компетентності в усній чи писемній формі, у конкретних мовленнєвих ситуаціях та з визначеною метою. Сучасний компетентнісний підхід в освітньому процесі акцентує увагу не на рівні

інформованості особистості, а на її здатності ефективно розв'язувати проблеми, що виникають у конкретних ситуаціях, використовуючи набуті знання та вміння [5].

При детальнішому аналізі змістових характеристик мовленнєво-мовної компетентності виявляється їх іманентний зв'язок із м'якими навичками (рис.1.2).

Рисунок 1.2 Структура мовленнєво-мовної компетентності

Аналіз структурно-функціональної схеми (рис. 1.2) дає підстави розглядати мовленнєво-мовну компетентність як складний інтегративний феномен, що виходить за межі виключно лінгвістичної обізнаності. Синергія її складових — від інструментальних (функціональна, діалогова) до когнітивно-креативних (інтелектуальна, креативна) — формує фундамент для розвитку «soft skills». Зокрема, комунікативна та риторична компетенції є запорукою успішної соціальної інтеракції та переконливості, тоді як інтелектуальний і креативний компоненти забезпечують гнучкість мислення та вміння розв'язувати нетипові задачі. Отже, удосконалення мовної компетентності є не самоціллю, а ефективним засобом формування надпрофесійних якостей.

Володіння мовою оптимізує комунікацію, сприяє емпатії та соціальній адаптації. Рідна мова (*la langue maternelle*) відіграє ключову роль у формуванні світогляду та культурних цінностей індивіда. Згідно з П. Бурдьє, мовні відносини є проекцією символічної влади та соціальної ієрархії [60]. Для розвитку ключових компетентностей у гуманітарній освіті доцільно застосовувати інтерактивні технології, що базуються на діалозі та активній взаємодії. Це забезпечує залученість учнів, розвиток командних навичок та толерантності, сприяючи ефективному засвоєнню матеріалу [18].

Оскільки первинне формування особистості та її базових компетенцій відбувається у середовищі рідної мови, доцільно спершу проаналізувати механізми впливу мовної компетентності на розвиток *soft skills* на матеріалі української мови. Це дозволить виявити універсальні закономірності, які згодом будуть екстрапольовані на процес вивчення французької мови, де ці навички набувають нового, міжкультурного виміру.

Розглянемо детальніше роль мовної компетентності, на прикладі рідної мови, у формуванні та розвитку окремих м'яких навичок.

1. Комунікативні навички. Високий рівень мовної компетентності, зокрема володіння українською мовою, сприяє формуванню ефективних комунікативних навичок, що дозволяють здійснювати вплив на інших та вибудовувати позитивні міжособистісні стосунки. Мова забезпечує точність вираження думок, а мовлення формує здатність коректно передавати інформацію з урахуванням контексту, аудиторії та комунікативної мети. Розвинена комунікативна компетенція мінімізує ризики непорозумінь та сприяє побудові конструктивних відносин. Наприклад, у професійній комунікації висловлювання «Пропоную обговорити це питання детальніше задля досягнення консенсусу щодо нашої стратегії» демонструє здатність чітко формулювати думки та ініціює відкритий діалог, що сприяє взаєморозумінню.

2. Емпатія та емоційний інтелект. За допомогою мови індивід може вербалізувати власні почуття та інтерпретувати емоційні стани інших, що є

фундаментальною основою емпатії. Розвинене мовлення дозволяє використовувати лексику з позитивною конотацією, демонструючи підтримку та співчуття. Українська мова, зокрема, володіє багатим арсеналом засобів вираження емоцій, що сприяє глибшому розумінню почуттів інших та адекватному їх вираженню. Це, у свою чергу, стимулює розвиток емоційного інтелекту та здатності до емпатійного реагування. Вербалізація емпатії реалізується через етикетні формули та сталі вирази (наприклад, «Я співчуваю тобі», «Мені шкода»), що слугують інструментом емоційної підтримки та зміцнення довіри в комунікативних ситуаціях. Фраза, адресована другові: «Я розумію, наскільки тобі важко. Якщо ти бажаєш, ми можемо це обговорити, або я можу просто бути поруч», ілюструє прояв емпатії та уважності до потреб іншої людини. Водночас, вивчення французької мови розширює цей емоційний діапазон. Наприклад, французькі конструкції для вираження співчуття, такі як «Je suis de tout cœur avec toi» (Я з тобою всім серцем), навчають передавати емоційну підтримку через інші лінгвокультурні коди, розвиваючи емоційну гнучкість.

3. Адаптивність та міжкультурна комунікація. Рідна мова є носієм культурної спадщини та елементом національної ідентичності. Розуміння культурної специфіки, закодованої в мові, та здатність формулювати висловлювання відповідно до ситуативного контексту сприяють підвищенню культурної обізнаності та гнучкості у спілкуванні. Це допомагає адаптувати комунікативну поведінку до різних соціальних та культурних контекстів. У французькій мові ця навичка тренується через суворе розрізнення реєстрів спілкування (le vouvoiement / le tutoiement). Необхідність миттєво обирати між «tu» (ти) та «vous» (ви) залежно від статусу співрозмовника є потужним тренажером соціальної адаптивності, якої не вимагає, наприклад, англійська мова. Різні мовні системи можуть вимагати специфічних стилів спілкування, що розвиває здатність мовця модифікувати власне мовлення. Ця здатність полегшує комунікацію з представниками різних соціальних груп, підвищуючи загальну адаптивність індивіда [70]. Наприклад, у процесі

взаємодії з франкомовними партнерами індивід може адаптувати своє мовлення до більш формального реєстру, використовуючи конструкції ввічливості: “Je vous saurais gré de bien vouloir nous faire part de vos observations” (Буду Вам вдячний, якщо Ви люб'язно поділитесь з нами своїми спостереженнями). Це демонструє здатність пристосовуватися до культурних норм іншомовного середовища та дотримуватися вимог професійного етикету.

4. Критичне мислення та аналітичні навички. Критичне мислення розвивається через здатність аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформацію, що передається мовними засобами. Розуміння семантичних відтінків та синтаксичної структури висловлювань сприяє підвищенню уваги до деталей та розвитку логічного мислення. Українська мова, що характеризується складною граматичною системою та розгалуженою лексикою, створює сприятливі умови для розвитку критичного мислення. Аналіз структури речень та вибору лексичних одиниць дозволяє формувати більш усвідомлене ставлення до змісту повідомлень та розвиває здатність до критичного аналізу. Наприклад, під час обговорення робочої проблеми висловлювання: «Після розгляду різних варіантів, я вважаю за доцільне зосередитись на оптимізації існуючого процесу» ілюструє здатність до критичної оцінки ситуації та формулювання пропозицій на основі проведеного аналізу. Вивчення французької граматики, зокрема вживання Subjonctif (умовного способу), додатково посилює ці навички. Цей спосіб вимагає від мовця постійного аналізу реальності факту: чи є дія бажаною, можливою або сумнівною, що безпосередньо тренує критичне сприйняття інформації.

5. Креативність і гнучкість мислення. Мова надає множинні варіанти для вираження думок, що стимулює дивергентне мислення та дозволяє знаходити нові підходи до вирішення проблем. Лексичне та стилістичне багатство мови, наприклад, української, а також французької з її образною фразеологією (наприклад, «avoir la tête dans les nuages» – бути мрійником,

дослівно «мати голову в хмарах»), сприяє розвитку креативності. Це формує здатність до образного мислення, розширює когнітивні рамки та стимулює пошук нешаблонних рішень. Доречним буде приклад використання метафори у професійному контексті: «Це рішення подібне до складання пазлу; нам необхідно знайти останній елемент для завершення цілісної картини» допомагає візуалізувати проблему під новим кутом зору та мотивує команду до пошуку нетривіальних рішень.

6. Навички переговорів та впливу. Мова є інструментом для формування переконливої аргументації, а мовлення дозволяє структурувати ці аргументи у логічно послідовний дискурс. Ретельно дібрані вербальні засоби підвищують ефективність переконання. Такі комунікативні кліше, як «На мою думку, наша співпраця може бути взаємовигідною...», ілюструють здатність використовувати лінгвістичний ресурс для досягнення компромісу.

7. Розвиток впевненості та самовираження. Мова сприяє формуванню чіткості мислення та впевненості у собі. Виразальні можливості рідної мови, з її точністю та естетичною довершеністю, створюють основу для ефективного самовираження. Багатий лексичний запас дозволяє індивіду чітко артикулювати власні ідеї та відстоювати свою позицію. Наприклад: У дискусії: «Моя позиція стосовно цього питання полягає у необхідності пошуку балансу між ефективністю та етичними нормами». Таке формулювання свідчить про впевненість у власних переконаннях та здатність їх чітко артикулювати.

Проведений аналіз дозволяє констатувати, що мовна компетентність виступає фундаментальною основою для формування гнучких навичок, виходячи далеко за межі простого обміну інформацією. Вона забезпечує необхідний інструментарій для розвитку критичного мислення, емоційного інтелекту та соціальної адаптивності. Якщо рідна мова закладає базові механізми мислення, то опанування іноземної, зокрема французької, збагачує цей процес, додаючи вимір міжкультурної толерантності та гнучкості. Таким чином, лінгвістична підготовка є цілісним процесом, що безпосередньо

формує успішну особистість, здатну до ефективної взаємодії в сучасному полікультурному просторі.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи викладене, можна констатувати, що мовна компетентність є визначальним фактором розвитку м'яких навичок, оскільки вона оптимізує здатність особистості до самовираження, соціальної перцепції та адаптації до варіативних ситуацій і культурних контекстів. Унікальність впливу рідної мови на цей процес зумовлена її специфічною структурою, культурною детермінованістю та глибинним емоційним зв'язком з носієм. Вона функціонує не лише як засіб комунікації, а й як первинний інструмент формування емпатії, креативності та критичного мислення, закладаючи фундамент для становлення *soft skills*. Водночас, як буде обґрунтовано у наступних розділах, саме вивчення іноземної (французької) мови дозволяє трансформувати ці навички, виводячи їх на якісно новий рівень через інтеграцію компонентів міжкультурної толерантності та глобального мислення.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВПЛИВУ РІДНОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ НА РОЗВИТОК SOFT SKILLS

2. 1 Мова та міжкультурна комунікація

Фундаментом сучасної цивілізації є культурне різноманіття, що характеризується постійною взаємодією різних культурних систем. Кожна культура володіє власною мовною системою, яка слугує засобом внутрішньокультурної комунікації. У сучасних умовах комунікація між представниками різних культур набуває ознак детермінанти суспільного розвитку та стає імперативом сьогодення. У цьому контексті видається доцільним дослідити поняття "міжкультурна комунікація" та проаналізувати роль рідної й іноземної мов як інструментів міжкультурної взаємодії в процесі розвитку гнучких навичок. Процеси інтернаціоналізації та глобалізації зумовлюють необхідність інтенсифікації міжнародних контактів та актуалізують розуміння комунікації між різними культурними системами як невід'ємного елемента сучасної світової картини. Сучасна геополітична ситуація, зокрема війна в Україні та пов'язані з нею явища (вимушена міграція, волонтерська діяльність, економічна криза, міжнародна допомога), ставить перед суспільством нагальні практичні завдання щодо адаптації представників однієї культури в просторі іншої культурної спільноти [7]. Наукове становлення поняття «міжкультурна комунікація» у його вузькому розумінні відбулося в 70-х роках ХХ століття. Зародження цієї дисципліни пов'язане з діяльністю американських дослідників, що було продиктовано нагальною потребою вирішення гострих расових та етнічних конфліктів у США. Вченим вдалося довести складність природи людської комунікації та емпірично підтвердити існування суттєвих розбіжностей у культурних кодах, ціннісних орієнтирах, когнітивних моделях та поведінкових паттернах представників різних етносів [68]. Починаючи з 1980-х років, проблематика міжкультурної взаємодії набула широкого резонансу в наукових колах США

та Західної Європи, ставши об'єктом міждисциплінарних досліджень у соціології, культурології, психології, лінгвістиці та філософії. Пріоритетним завданням теорії міжкультурної комунікації визначено профілактику та нівелювання комунікативних бар'єрів, чому присвячено праці багатьох наукових шкіл та вчених світового рівня [60].

У сучасному дискурсі дефініції міжкультурної комунікації переважно будуються на протиставленні інтеркультурної та інтракультурної (внутрішньокультурної) взаємодії. Зокрема, цей феномен трактується як процес, у якому відправник інформації належить до однієї культурної матриці, а реципієнт — до іншої [68], або як досягнення адекватного взаєморозуміння між комунікантами — носіями різних культур [3]. І.Ю. М'язова розглядає міжкультурну комунікацію як єдність наукової дисципліни та прикладної компетентності, необхідної для ефективної взаємодії, що вимагає специфічних знань і врахування соціальних норм іншої спільноти [43]. За визначенням Ф.С. Бацевича, це процес вербального і невербального спілкування індивідів або груп, що репрезентують відмінні національні лінгвокультурні спільноти [2].

Варто зазначити, що специфіка комунікації навіть у межах однієї культури детермінується соціальним статусом, вихованням, освітнім рівнем та професійною приналежністю учасників. Проте наявність спільного культурного коду та мови зазвичай дозволяє успішно долати такі внутрішньокультурні бар'єри [55]. Натомість у ситуації міжкультурного контакту, коли комуніканти усвідомлюють «лінгвокультурну чужинність» партнера та володіють різними комунікативними компетенціями, зростає ризик комунікативних збоїв або виникнення культурного шоку [2]. Яскравим прикладом є прагматика ввічливості у французькій мові: прямий переклад прохання може сприйматися як грубість, якщо не використано умовний спосіб (*conditionnel*). Заміна прямого «*Je veux...*» на етикетне «*Je voudrais...*» демонструє дотримання культурної норми ввічливої дистанції (*la politesse*).

Для мінімізації потенційних конфліктів у процесі міжкультурної взаємодії необхідним є ґрунтовний аналіз взаємозв'язку культури та комунікації через призму національних культурних моделей. Ключовим інструментом такого аналізу є мова як основний засіб вербалізації та трансляції культури. Вона є унікальним феноменом, оскільки в процесі її опанування особистість інтерналізує культуру свого етносу: історичний досвід, традиції, звичаї та духовні надбання. Мова функціонує як невід'ємний складник та дієвий чинник розвитку національної культури. Як влучно зауважив П. Мирний, мова є найціннішим скарбом народу, «живою схованкою людського духу», що акумулює давнє життя, досвід та почуття нації [41]. Цю думку розвиває О. Федик, визначаючи мову як головний національний ідентифікатор, що дозволяє нації виокремити себе та усвідомити власну суб'єктність в історичному процесі [54].

Отже, взаємозв'язок мови та національної культури характеризується такими основними аспектами:

Мова забезпечує специфічно людську форму передачі соціального досвіду, культурних норм і традицій.

Мова відображає культуру: навколишній світ, національний характер, менталітет, систему цінностей. Наприклад, у французькій мові концепт «*l'esprit de l'escalier*» (буквально «дотепність на сходах») описує стан, коли вдала відповідь приходить запізно. Це поняття демонструє важливість дотепності та риторичної вправності у французькій культурі.

Мова зберігає культуру та знання, акумулюючи культурні надбання в лексиці, граматиці, фразеології, фольклорі, літературних творах. Яскравим прикладом є гастрономічна лексика, яка стала культурним надбанням. Фраза «*mettre les petits plats dans les grands*» (докласти максимум зусиль, особливо в частуванні) відображає культ гостинності та їжі у Франції.

Мова транслює узагальнений досвід предків та культурні скарби, забезпечуючи спадкоємність поколінь та історичних епох.

Мова формує національний характер особистості-носія, який через мову сприймає менталітет, звичаї та специфічне світобачення свого народу [32]. Так, французьке світосприйняття часто спирається на декартову логіку, що відображається у вислові «Je pense, donc je suis» («Я мислю, отже я існую»), який підкреслює важливість раціональності та критичного мислення, що є базою для французької освітньої та комунікативної традиції.

Мова слугує інструментом ретрансляції надбань національної культури представникам інших культур.

Мова є засобом комунікації та може розглядатися як комунікативний процес у чистому вигляді.

Оскільки культуру, як специфічно людський спосіб адаптації до середовища, також можна інтерпретувати як форму комунікації, стає очевидним органічний та нерозривний зв'язок мови, культури і комунікації. Е. Т. Галл сформулював ключовий принцип міжкультурної комунікації: «Спілкування – це набагато більше, ніж просто слова» («Communication is about a lot more than simply words») [55, с. 71]. Розвиваючи цю ідею, Е. Т. Галл запропонував розглядати культуру як комунікацію, підкреслюючи визначальну роль мови в цьому процесі. В епоху цифрових технологій людське спілкування генерує дедалі більше мовних світів, використовуючи весь арсенал мовної взаємодії. Сучасна людина все більше усвідомлює взаємопов'язаність культурної самобутності власного народу з культурною самобутністю інших народів та універсальність «законів» культурної комунікації [60]. Міжкультурна комунікація стає невід'ємною характеристикою сучасного українського суспільства, а її розвиток – одним із пріоритетних завдань освітньої системи. Іноземну мову, як один із головних інструментів міжкультурної комунікації, необхідно вивчати як феномен національної культури відповідного народу, як його «мовну модель» світу. Такий підхід дозволяє сформувати специфічний тип компетенції – лінгвосоціокультурну, що забезпечує повноцінне міжкультурне спілкування, взаєморозуміння та діалог культур. Це

передбачає розуміння таких культурних кодів, як «la bise» (вітальний поцілунок) чи вживання «Bon appétit», які є маркерами приналежності до франкомовної спільноти і не завжди мають прямі відповідники в інших культурах. Для кращого розуміння співвідношення видимих та прихованих елементів культури доцільно звернутися до моделі «культурного айсберга» Е. Т. Галла (див. рис. 2.1).

Рисунок 2.1 Модель «культурного айсберга» в контексті вивчення іноземної мови.

Інтеграція міжкультурного компонента в систему навчання іноземних мов виходить за межі суто прагматичних цілей оволодіння засобами мовленнєвої взаємодії, демонструючи вагомий розвивальний та загальноосвітній потенціал [57]. Процес опанування іноземної мови інтерпретується як занурення в інший культурний простір, що потребує відкритості до нового досвіду, сприяє усвідомленню культурної спорідненості з носіями мови та надає комунікації змістовної глибини.

В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій і технологічного прогресу актуалізується попит на висококваліфікованих фахівців, невід'ємною складовою професійної компетентності яких є володіння іноземною мовою. Відповідно до положень Національної доктрини розвитку освіти, пріоритетною метою мовної підготовки визначено формування здатності застосовувати мову як ефективний інструмент

міжкультурної взаємодії у різноманітних сферах життєдіяльності. Стратегічним завданням постає забезпечення рівня володіння мовою як засобом комунікації, що відповідає сучасним стандартам.

Варто акцентувати, що міжкультурна комунікація засобами іноземної мови виступає потужним чинником формування загальної та професійної культури майбутніх спеціалістів, розширення їхнього світогляду, виховання культури спілкування та становлення ціннісного ставлення до іншої лінгвокультури. У сучасних дослідженнях іноземна мова дедалі частіше розглядається як дієвий механізм полікультурного розвитку особистості та засіб її успішної інтеграції в новий соціум [32].

Таким чином, ґрунтовне володіння іноземною мовою виступає запорукою академічної та професійної мобільності українських фахівців у європейському просторі, забезпечуючи їхню відповідність міжнародним стандартам компетентності. Сфера реалізації міжкультурної комунікації виходить за межі побутового чи туристичного дискурсу, охоплюючи професійну діяльність. Доведено, що зростання рівня іншомовної підготовки безпосередньо корелює з підвищенням фахової кваліфікації та позитивно впливає на адаптаційні механізми особистості. У цьому контексті вивчення іноземної мови набуває виразного культурологічного змісту: сучасний спеціаліст має бути готовим до ефективної роботи в інтернаціональному середовищі, опанування нових комунікативних стратегій, пізнання іншої культури та рефлексії щодо власних етнокультурних витоків. Це передбачає здатність до швидкої інтеграції в полікультурний простір та прояв толерантності до представників інших лінгвокультурних спільнот [46].

2.2 Французька мова як інструмент міжкультурної комунікації

У цьому розділі проаналізовано вплив французької мови на розвиток м'яких навичок у площині міжкультурної комунікації. Функціонуючи як засіб міжнаціонального діалогу вона слугує ефективним інструментом

розширення когнітивних горизонтів особистості, поглиблення розуміння національних специфік та налагодження продуктивної взаємодії між представниками різних спільнот. За твердженням К. Ажежа [67], мова є не лише каналом обміну інформацією, але й формою духовного самовираження, адже «говорити — означає брати участь у культурі». Використання французької мови в освітньому процесі сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок завдяки її багатій історичній спадщині, унікальним формулам ввічливості та вазі в інтеграції до міжнародного простору.

Розглянемо спершу розширення світогляду через засвоєння ментальних конотацій. Лексико-фразеологічний фонд містить ідіоматичні та національно марковані вирази, що вербалізують ключові аксіологічні доміанти Франції, зокрема значущість мистецтва, літератури, філософії та специфічного стилю життя (*art de vivre*). Наприклад, знакові концепти «*l'art de vivre*» (мистецтво жити) та «*joie de vivre*» (радість життя) відображають акцент на гедоністичному світосприйнятті та естетичному збагаченні. Ознайомлення з такими поняттями формує відкритість до альтернативних моделей мислення. Ці вирази є яскравим прикладом того, що французький лінгвіст Robert Galisson [64] визначав як "лексикультуру" (*lexiculture*) – одиниці, що акумулюють значний ціннісний потенціал, який не піддається повноцінному дослівному перекладу. Їх засвоєння відкриває прямий шлях до розуміння ментальних пріоритетів народу, що стимулює розвиток когнітивної гнучкості.

1. Розуміння контекстуальної зумовленості та вираження ввічливості. Французька лінгвокультура надає великого значення дотриманню норм політесу та соціального етикету в комунікативній взаємодії, що відображається у розгалуженій системі мовних формул, зокрема у диференційованому використанні займенникових форм «vous» та «tu».

– Вибір реєстру формальності. Використання «vous» замість «tu» маркує соціальну дистанцію та виражає повагу до співрозмовника. Наприклад, порівняння офіційного «Je vous remercie» з неформальним

– Використання титулів. Також важливим є вживання форм «Monsieur» та «Madame», зокрема у діловій кореспонденції («Chère Madame, je vous remercie pour votre aide.»), що сприяє формуванню шанобливого ставлення до адресата. У франкомовній традиції коректність вибору форм ввічливості та дотримання етикету має першочергове значення, що сприяє розвитку адаптивності та комунікативної впевненості, необхідних для створення позитивної атмосфери, зокрема у професійному середовищі. Застосування диференційованих форм звертання сприяє усвідомленню важливості адаптації комунікативного стилю до конкретних обставин, розвиваючи соціальну перцепцію та повагу до особистих кордонів співрозмовника, що сприяє формуванню і розвитку м'яких навичок.

2. Розуміння історико-ментальних конотацій. Французька мова містить численні алюзивні вислови, що мають прихований натяк чи апелюють до історії, літератури та мистецтва. Знання цих алюзій сприяє глибшому розумінню ментального підґрунтя комунікації. Прикладом історичних та літературних алюзій можуть бути прецедентні вислови на кшталт «Cherchez la femme» або «Noblesse oblige», які мають глибоке історичне коріння, відсилаючи до літературних та соціальних реалій Франції. Розуміння таких висловів дозволяє обговорювати питання взаємовпливу традицій та еволюції соціальних стандартів. Такий підхід сприяє налагодженню діалогу з представниками інших націй через обговорення спільних або відмінних суспільних норм і цінностей.

3. Розвиток емпатії через полісемію мовних одиниць. Полісемія, властива значній кількості лексичних одиниць та виразів французької мови, може стимулювати дискусії та сприяти розвитку здатності до розуміння точки зору іншого суб'єкта комунікації. Наприклад, дієслово «élever» позначає не лише фізичне підняття, але й процес виховання. Вираз «élever un enfant» імпліцитно вказує на високий ступінь поваги до процесу формування та розвитку особистості. Навчання розрізняти семантичні нюанси стимулює

усвідомлення факту потенційної варіативності інтерпретацій певних понять представниками різних лінгвоспільнот, що сприяє розвитку емпатії.

4. Співпереживання та інтеграція в іншомовні середовища. Статус французької мови як однієї зі світових мов та її значний вплив у міжнародних організаціях полегшують інтеграцію її носіїв у світовий цивілізаційний простір. Прикладом інтернаціональної комунікації є концепти «*solidarité internationale*» (міжнародна солідарність) та «*égalité*» (рівність) як важливі категорії у сфері міжнародних відносин. Обговорення цих понять засобами французької мови заохочує до розвитку глобального мислення та емпатійного ставлення до інших народів. Тож вивчення французької мови як інструменту міжнародної комунікації сприяє розвитку глобальної обізнаності та здатності до співчуття.

Французька мова, таким чином, функціонує як ефективний засіб міжнаціонального порозуміння, розкриваючи тонкощі ментальних відмінностей та створюючи платформу для глобального обміну ідеями. Наведені приклади демонструють, як лінгвістична та ціннісна специфіка сприяє глибшому розумінню різних соціальних аспектів, тим самим стимулюючи розвиток ключових *soft skills*.

Далі розглянемо специфічні лінгвістичні (філологічні) аспекти французької мови, які мають унікальний вплив на розвиток *soft skills*. Для зручності аналізу ці аспекти систематизовано та узагальнено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Вплив лінгвістичних особливостей французької мови на формування *soft skills*

Лінгвістичний аспект	Характеристика	Вплив на розвиток навичок (<i>Soft Skills</i>)	Приклади
Структурна чіткість і	Вимоги до строгої	Розвиває структуроване,	« <i>Faites-vous du sport régulièrement?</i> »

точність	граматичної структури, фіксований порядок слів, численні узгодження.	логічне та аналітичне мислення; тренує вміння чітко формулювати ідеї.	(інверсія); «plus que» / «moins que» (порівняння).
Система формальності та ввічливості	Розгалужена система маркерів ввічливості, диференціація «tu» / «vous», використання титулів.	Розгалужена система маркерів ввічливості, диференціація «tu» / «vous», використання титулів.	«Je vous remercie» vs «Merci beaucoup»; «Je vous prie d'accepter...».
Полісемія та метафоричність	Наявність слів з імпліцитними культурними значеннями, ідіом та метафор.	Стимулює образне мислення, інтуїцію, гнучкість у сприйнятті інших культурних кодів.	«Appeler un chat un chat»; «avoir la tête dans les nuages»; «élever» (виховувати/піднімати).
Традиція дебатів та аргументації	Культура дискусій, увага до риторики, використання конекторів та маркерів думки.	Розвиває навички переконання, активного слухання, критичного	«Je pense que...», «À mon avis...»; «Cependant...», «Permettez-moi d'ajouter...».

		мислення, конструктивно ї критики.	
Естетичність висловлювання	Високі естетичні вимоги до мовлення, милозвучність, елегантність форм (le bon usage).	Виховує відчуття стилю, тактовність, увагу до деталей, вміння створювати позитивну атмосферу.	«Je vous souhaite une excellente journée»; «Je vous remercie infiniment».

Наведені у таблиці дані потребують детального розкриття через призму конкретних мовних явищ. Розглянемо глибше механізм впливу кожного з цих аспектів.

1. Структурна чіткість і точність висловлювання. Французька мова характеризується високими вимогами до строгої граматичної структури та чіткої синтаксичної організації речень. Її граматичні правила часто передбачають фіксований порядок слів, численні узгодження та використання точних часових форм, що дисциплінує мислення мовця.

– Чіткість і впорядкованість синтаксису. Суворе дотримання порядку слів сприяє розвитку здатності до структурованого мислення. Це тренує логічність та зрозумілість викладу думок, що є важливим для критичного мислення та ефективного передачі інформації.

– Вибір граматичних форм. Різноманіття граматичних засобів вираження у французькій мові вимагає уважного підходу до вибору форм для досягнення максимальної точності висловлювання. Це розвиває навичку вибору оптимальних комунікативних засобів у різних ситуаціях, сприяє формуванню логічного мислення та вмінню точно формулювати ідеї.

Наприклад, використання інверсії у питанні «Faites-vous du sport régulièrement?» розвиває уважність до граматичних деталей, що є основою аналітичного мислення. А чіткі правила у порівняльних конструкціях використання «plus que» та «moins que» (наприклад, «Elle est plus rapide que lui») сприяють дотриманню суворої логіки при викладенні фактів. Така структурна організація мови формує вміння послідовно передавати інформацію, що є важливим для структурування мислення та організації інформації.

2. Система формальності та ввічливості. Французька мова володіє розгалуженою системою маркерів формальності та ввічливості, що відображає культурні норми соціальної взаємодії. Необхідність вибору адекватного стилю звертання розвиває соціальну чутливість та адаптивність. Мова пропонує багатий вибір форм звертання, що є визначальними для маркування соціального контексту та міжособистісних відносин. Наприклад, використання займенників «vous» та «tu» чітко детермінується рівнем формальності та характером стосунків між комунікантами. Ці форми не лише сигналізують про формальність, але й передають прагматичні нюанси поваги або близькості. Як от, формальне «Puis-je vous poser une question ?» протиставляється неформальному «Je reux te poser une question ?». Оволодіння цим вибором розвиває гнучкість у комунікації, соціальну чутливість та здатність адекватно оцінювати соціальні ситуації, адаптуючи мовленнєву поведінку відповідно до статусу співрозмовника. Застосування диференційованих форм звертання сприяє розумінню важливості адаптації стилю до обставин, розвиваючи адаптивні навички, соціальну перцепцію та повагу до особистих кордонів.

3. Лексична полісемія та метафоричність. Французька мова багата на вирази з імпліцитними культурними значеннями, що сприяє розвитку образного мислення та гнучкості у сприйнятті інших культурних систем. Прикладом метафоричних висловів є фраза «appeler un chat un chat», що означає «називати речі своїми іменами». Розуміння таких висловів вимагає

врахування не лише денотативного значення, а й культурних конотацій. Вираз «avoir la tête dans les nuages» («бути неухажним, мрійливим») — приклад ідіоматичних виразів, що вимагають абстрагування від буквального змісту. Засвоєння й інтерпретація метафор та ідіом сприяє розвитку емоційної гнучкості та розумінню непрямих значень, навчає враховувати культурний контекст, виходити за межі буквального значення, що розвиває інтуїцію та креативне мислення.

4. Французька традиція дебатів та логічної аргументації. Публічні дебати та дискусії є невід'ємною частиною французької культурної спадщини. Культура дебатів у Франції передбачає вміння формулювати обґрунтовану позицію та наводити чіткі аргументи. Французька освітня система приділяє значну увагу розвитку риторичних навичок, що робить мову важливим інструментом формування таких *soft skills*, як активне слухання, аргументація та риторика. Дискусійна культура заохочує вільний обмін думками, вимагає уважного сприйняття позиції опонента, що сприяє розвитку емпатії та поваги до альтернативних точок зору, стимулює розвиток навичок переконання, пошуку доказів та захисту власної позиції. Тобто, сприяє формуванню і розвитку ключових навичок для конструктивного вирішення конфліктів. Слід зазначити, що аргументативний потенціал іманентно властивий самій структурі французької мови, як довели Oswald Ducrot та Jean-Claude Anscombre [56]. Це виявляється у функціонуванні сполучників та мовленнєвих маркерів. Вивчення цих структур безпосередньо тренує навички побудови логічного та переконливого висловлювання. Це розвиває здатність до конструктивної критики, впевненість у собі та ефективність комунікації в команді. Наведемо приклад маркерів аргументації: початок висловлювання з «Je pense que...» або «À mon avis...» дозволяє чітко представити власну позицію, не нав'язуючи її, що демонструє повагу до думок інших. Прикладом маркерів контраргументації можуть бути вирази на кшталт «Cependant, je vois cela différemment...» або «Permettez-moi d'ajouter que...», що уможливають коректне викладення контраргументів, формуючи

навички толерантного ведення дискусії. Така культура дискусій сприяє засвоєнню принципів конструктивної комунікації, навчає вести переговори та полемізувати, дотримуючись етикетних норм.

5. Естетичний аспект та витонченість у висловлюванні. Французька культура традиційно асоціюється з високим рівнем естетичних вимог, що знаходить своє відображення і в мовленні, надаючи елегантності, особливо формальним висловлюванням. Володіння нормативною мовою (*le bon usage*) вважається ознакою освіченості, що сприяє розвитку здатності адаптуватися до формальних ситуацій та виражати свої ідеї з належною повагою, що є корисним у професійній комунікації. Слід зазначити, що в професійному середовищі надзвичайно важливе відчуття стилю та увага до мовного етикету, а такі якості, як ввічливість і тактовність, є значущими. Наприклад, замість нейтрального «*Au revoir*» часто використовуються більш витончені форми, як-от «*Je vous souhaite une excellente journée*». Це демонструє використання мови для створення позитивної комунікативної атмосфери. Ввічливі формули, такі як «*Je vous remercie infiniment*», підкреслюють важливість встановлення та підтримки позитивних міжособистісних відносин. Цей естетичний вимір мови акцентує значущість деталей та сприяє усвідомленню мови як інструменту створення гармонії у спілкуванні.

Наведені приклади демонструють, як лінгвокультурні особливості французької мови сприяють формуванню глибшого розуміння різноманітних культурних та соціальних аспектів. Специфічні нюанси етикету, естетики та соціальної поведінки, заковані в мові, створюють унікальне середовище для розвитку *soft skills*, перетворюючи французьку мову на важливий інструмент формування багатьох соціальних та професійних компетенцій.

2.3 Вплив вивчення французької мови на розвиток комунікативних навичок

Окресливши роль французької мови у міжкультурному діалозі, перейдемо до аналізу її впливу на розвиток загальних комунікативних навичок. У цьому контексті важливо уточнити зміст базового поняття «комунікація», оскільки термін «комунікація» (лат. *communicatio* – повідомлення, передача) має полісемантичний характер. У рамках дослідження комунікація розглядається як процес передачі інформації та спілкування між індивідами. Водночас, комунікація є значно об'ємнішим процесом, що належить до однієї з базових психофізіологічних потреб людини.

Сучасний етап суспільного розвитку вирізняється інтенсифікацією інформаційних потоків, нівелюванням міжкультурних бар'єрів та поліваріантністю джерел отримання інформації. Глобальна мережа Інтернет трансформувалася в універсальне середовище для віртуальної комунікації, що активно застосовується в освітній та професійній діяльності. Водночас простежується певна диспропорція: пріоритет надається накопиченню знань та інструментальних навичок, тоді як формуванню комунікативної культури приділяється недостатньо уваги. Дефіцит комунікативної культури загрожує виникненням соціальної інертності, нездатності до конструктивного діалогу та продуктивної співпраці, що в результаті призводить до безініціативності особистості. З огляду на це, цілеспрямований розвиток комунікативної культури набуває особливої актуальності як у професійній, так і в особистісній площині.

Варто зазначити, що реалізація більшості людських потреб відбувається через призму взаємодії з соціумом та навколишнім світом. Ключовим у цьому процесі є не стільки механічний трансфер даних, скільки семантичне та психологічне наповнення контакту. Спілкування

інтерпретується не як односторонній вплив, а як суб'єкт-суб'єктна взаємодія, де кожен учасник є активним творцем комунікативного акту.

У лінгвістичному дискурсі комунікація трактується як «спілкування, обмін думками, відомостями, ідеями тощо. Це – специфічна форма взаємодії людей у процесі їх пізнавально-трудової діяльності. Людська форма комунікації характеризується, головним чином, функціонуванням мови» [2]. При цьому поняття «комунікабельність» та «комунікативність» розглядаються як тотожні, визначаючи здатність індивіда до ефективної соціальної інтеракції.

Комунікативні навички є набором здібностей, що забезпечують ефективну міжособистісну комунікацію, а саме:

- Здатність до активного слухання;
- Навички адекватної інтерпретації повідомлень;
- Вміння чітко та зрозуміло вербалізувати власні думки та ідеї;
- Спроможність коректно використовувати вербальні та невербальні засоби комунікації;
- Здатність до вирішення конфліктних ситуацій та побудови конструктивних відносин [76].

До комунікативних навичок, що мають пріоритетне значення для професійної діяльності, належать:

- Знання соціокультурних норм спілкування, прийнятих у відповідному середовищі (професійний тезаурус, норми етикету тощо);
- Володіння інформацією про традиції та звичаї локального середовища;
- Знання та дотримання правил етикету;
- Вміле застосування прагматичних правил ефективної комунікації [66].

У контексті професійної самореалізації комунікативні навички сприяють:

- Успішному працевлаштуванню;

- Ефективній взаємодії з колегами та клієнтами;
- Веденню переговорів;
- Успішній реалізації товарів та послуг;
- Належній презентації власних ідей.

У сфері особистісної та соціальної реалізації комунікативні навички допомагають:

- Налагодженню соціальних контактів;
- Самопізнанню через спілкування;
- Ефективному вирішенню конфліктів;
- Врегулюванню складних емоційних ситуацій;
- Формуванню впевненості в собі;
- Творчій самореалізації.

Людська комунікація детермінується функціонуванням мови. Вплив вивчення французької мови на розвиток комунікативних навичок полягає у підвищенні ефективності взаємодії, когнітивної гнучкості та розвитку емпатії. Специфічна структура французької мови та її виразний соціокультурний контекст сприяють формуванню здатності до чіткого вираження думок, інтерпретації невербальних сигналів та дотриманню норм ввічливої комунікації. Розглянемо на прикладах, як впливає вивчення французької мови на розвиток комунікативних навичок.

Оптимізація чіткості та точності вираження думок Французька мова характеризується розвиненою системою формальностей та граматичних правил, що стимулює до ретельного вибору лексичних одиниць та точності формулювань. Прикладом формальної мови може бути використання формальних звертань («Monsieur/Madame») та етикетних конструкцій («Je vous prie de bien vouloir»), що сприяє практичному засвоєнню навичок точності та ввічливості у професійній комунікації. Формується уважність до семантичних нюансів слів та розвивається здатність адекватно адаптувати мовлення до різних комунікативних ситуацій.

Використання невербальних комунікативних сигналів. У процесі опанування французької мови важливе значення має не лише вербальний компонент, але й адекватне сприйняття та використання жестів (кінесика) та інтонації (просодика), що оптимізує інтерпретацію повідомлень та збагачує навички невербальної комунікації. У французькій комунікативній культурі активно використовується жестикуляція та інтонаційні модуляції для передачі емоційних станів. Наприклад, жест «friser le nez» (морщити ніс) може сигналізувати про незадоволення, а інтонація у «Vraiment?» може змінювати значення висловлювання від подиву до сарказму залежно від контексту. При цьому розширюється загальний комунікативний спектр індивіда, дозволяючи ефективніше розпізнавати та використовувати невербальні сигнали.

Розвиток емпатії та здатності до розуміння різних точок зору. Занурення у французький культурний контекст через мову сприяє глибшому розумінню іншомовної картини світу та, як наслідок, представників інших культур. Прикладом культурних тем та соціальної емпатії є тема справедливості та солідарності, вербалізована у національному гаслі «liberté, égalité, fraternité» (свобода, рівність, братерство), є важливою у французькому суспільстві. Обговорення таких аксіологічних концептів розвиває емпатію та сприяє розумінню ціннісних орієнтирів інших народів. Сприяє розвитку здатності до міжкультурної емпатії та ефективного обміну ідеями з представниками різних культурних спільнот.

Практика аудіювання та розуміння діалектних варіацій. Французька мова характеризується наявністю значної кількості регіональних варіантів та акцентів, що вимагає від слухача високого рівня адаптивності та покращує навички аудіювання. Наявність діалектів («patois») та фонетичні й лексичні відмінності між європейським та квебецьким варіантами французької мови вимагають тренування навичок сприйняття на слух. Лексичні розбіжності, як-от «faire du sens» (Квебек) та «ça fait sens» (Франція), збагачують

лінгвістичний досвід. У цьому процесі підвищується толерантність до різних варіантів мови та посилюється увага до мовлення співрозмовника.

Формування гнучкості у виборі стилю спілкування. Наявність у французькій мові чітко диференційованих рівнів формальності дозволяє практикувати навички вибору адекватного мовленнєвого реєстру відповідно до ситуації. Наприклад, протиставлення формального «Comment allez-vous?» (Як Ви маєтеся?) та неформального «Ça va?» (Як справи?) демонструє здатність обирати належний рівень мови, що є особливо корисним у різноманітних соціальних контекстах. При цьому розвивається комунікативна гнучкість, що спонукає до адаптації стилю висловлювання до конкретної ситуації, що є ключовою навичкою у взаємодії з різними аудиторіями.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що вивчення французької мови чинить значний вплив на розвиток комунікативних навичок, посилюючи здатність до чіткого формулювання думок, розуміння невербальних сигналів, адаптивність та емпатію в міжкультурному контексті. Можна стверджувати, що успішний процес опанування французької мови виходить за межі простого тренування мовленнєвих навичок; це є процес розвитку особистості та її гнучких компетенцій, оскільки він імпліцитно навчає комунікації через комунікацію. У контексті міжкультурного навчання, як наголошує Ж.-К. Беакко, викладання французької мови має виходити за межі граматики й лексики, формуючи вміння інтерпретувати соціокультурні контексти іншої культури [59].

2.4 Французька мова і розвиток соціального та емоційного інтелекту

Видається доцільним глибше дослідити вплив вивчення французької мови на фактори соціального та емоційного інтелекту (EI) як передумови для набуття «м'яких навичок».

За твердженням Р. Купера та А. Савафа, відбувається зміна парадигми ділового успіху: якщо у ХХ столітті домінуючим фактором був когнітивний інтелект (IQ), то пріоритетом ХХІ століття стає емоційний коефіцієнт (EQ) [37]. Емоційний інтелект розглядається як динамічне утворення, що еволюціонує протягом усього періоду онтогенезу під впливом цілеспрямованої діяльності та соціальної взаємодії. Емпірично визначено структуру чинників його формування: генетична детермінація становить 40%, вплив виховання — 10%, тоді як соціальному середовищу відводиться вирішальна роль — 50% [35].

В умовах зростаючої турбулентності сучасного життя набуває актуальності проблема гармонізації внутрішнього психоемоційного стану та зовнішньої професійної адаптивності особистості. У сучасному науковому дискурсі, присвяченому ефективній комунікації, акцентується увага на імплементації інструментарію соціального та емоційного інтелекту в практичну діяльність. Науковці підкреслюють тісний кореляційний зв'язок між цими феноменами та обґрунтовують необхідність їх комплексного розвитку. При цьому соціальний інтелект інтерпретується як ключовий механізм успішної соціалізації, що забезпечує інтеграцію індивіда в суспільство з урахуванням чинних норм і правил.

Наукові джерела фіксують інтерес дослідників до вивчення чинників соціального інтелекту у формуванні «м'яких навичок». Зокрема, І. К. Лядський дослідив зв'язок соціального інтелекту з трьома базовими складовими: обробкою соціальної інформації, соціальними навичками та соціальною обізнаністю [38]. На основі отриманих результатів, науковець вказує на необхідність дослідження емоційної складової, а саме: сприйняття, розуміння та застосування емоцій для ментальних процесів та управління ними. Коректне розпізнавання емоцій є передумовою успішних переговорів та продуктивної комунікації в усіх сферах життєдіяльності [38].

Також фіксується значний науковий інтерес до чинників емоційного інтелекту як основи для набуття «м'яких навичок». Закордонні дослідники

аналізують освітні успіхи відповідно до запропонованої Г. Гарднером моделі двох форм емоційного інтелекту: внутрішньої (внутрішньоособистісної) та зовнішньої (міжособистісної). Наразі популярною є освітня стратегія соціального емоційного навчання (SEL) [61]. Психологічні дослідження підтвердили наявність кореляції між емоційним інтелектом та креативністю у контексті успішного менеджменту [24].

Таким чином, існує наявна потреба у глибшому дослідженні емоційного інтелекту, креативності та інших дотичних компонентів EI, які сприяють опануванню знань, формуванню та розвитку «soft-skills», ефективному використанню сучасних навчальних інструментів, а також впливають на продуктивну комунікацію (зокрема українською та французькою мовами) та кар'єрне зростання.

У сучасній психологічній науці концепт «емоційний інтелект» (EI) має тривалу історію становлення, що бере початок у 60-х роках ХХ століття з робіт М. Белдока (1964) та Б. Лойнера (1966). Справжній науковий резонанс ця проблематика отримала в середині 90-х років завдяки фундаментальним дослідженням Деніела Гоулмена. У своїй праці «Emotional Intelligence» автор переконливо аргументував, що досягнення життєвого успіху більшою мірою залежить від рівня розвитку емоційного інтелекту (EQ), аніж від показників когнітивних здібностей (IQ) [14]. Вагомий внесок у розробку проблеми взаємозв'язку мови та емоційної сфери здійснив французький нейропсихіатр Борис Цирюльник. Вчений обґрунтував тезу про те, що саме мова виступає інструментом структурування емоцій та вербалізації почуттів, що є необхідною умовою розвитку емпатії — здатності осягати внутрішній світ іншої особистості [62]. Відтак, розвинений емоційний лексикон французької мови розглядається як безпосередній засіб формування емоційного інтелекту.

У науковій літературі представлено різноманітні підходи до дефініції феномену емоційного інтелекту. Зокрема, Рувен Бар-Он визначає його як комплекс некогнітивних здібностей та компетенцій соціально-емоційного характеру, що забезпечують успішну адаптацію індивіда до вимог та

стресогенних факторів навколишнього середовища [57]. Д. Гоулмен трактує ЕІ як здатність до ідентифікації власних почуттів та емоцій оточуючих, а також уміння здійснювати самомотивацію та емоційну саморегуляцію [14]. За визначенням П. Саловея та Дж. Мейєра, емоційний інтелект — це спроможність відслідковувати власні та чужі емоційні стани, диференціювати їх та використовувати цю інформацію для керування мисленням і поведінкою [74].

Бачимо, що емоційний інтелект (EQ) слугує індикатором здатності особистості до спілкування, усвідомлення власних емоцій та розуміння почуттів інших. Якщо IQ відображає здібності лівої півкулі мозку (логіка, раціональне мислення), то EQ вимірює правопівкульне інтуїтивне мислення та емоційність.

Систематизовані відмінності між цими двома видами інтелекту наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Порівняльна характеристика IQ та EQ у професійній діяльності.

Критерій порівняння	IQ (Mental Intelligence)	EQ (Emotional Intelligence)
Локалізація в мозку	Ліва півкуля (неокортекс)	Права півкуля (лімбічна система)
Ключові процеси	Логіка, факти, раціональність, аналіз	Емоції, інтуїція, емпатія, уява
Спрямованість	Робота з інформацією та об'єктами	Робота з людьми та власним станом
Основне питання	«Що я думаю?»	«Що я відчуваю?» / «Що відчувають інші?»
Роль у соціумі	Академічна успішність, планування	Соціальні зв'язки, лідерство, адаптивність

У сучасній науці домінують дві основні концепції емоційного інтелекту: модель здібностей, запропонована Дж. Майєром та П. Саловеєм [74], та змішана модель. У рамках моделі здібностей EI розглядається як результат інтеграції афективних та когнітивних механізмів, тоді як змішана модель інтерпретує його як синтез інтелектуальних здібностей та особистісних якостей.

Структура моделі здібностей (за Дж. Майєром і П. Саловеєм) є чотирьохкомпонентною і включає такі складові [73]:

- Сприйняття та ідентифікація емоцій: здатність розпізнавати власні емоційні стани та емоції оточуючих, спираючись на невербальні маркери (міміку, жестикуляцію), а також рівень емоційної грамотності (вміння вербалізувати почуття);
- Емоційна фасилітація мислення: використання емоційного ресурсу для стимуляції когнітивної діяльності, концентрації уваги, покращення пам'яті та зміни ракурсу сприйняття ситуації;
- Розуміння емоцій: спроможність аналізувати складні емоційні патерни, усвідомлювати природу емоцій та розв'язувати завдання, пов'язані з емоційною сферою;
- Управління емоціями: свідоме регуляція емоційних реакцій, що передбачає відкритість до емоційного досвіду та вміння модулювати емоційний стан (нівелювати негативні та підсилювати позитивні переживання).

Візуалізацію ієрархічної структури цих здібностей представлено на рис. 2.3.

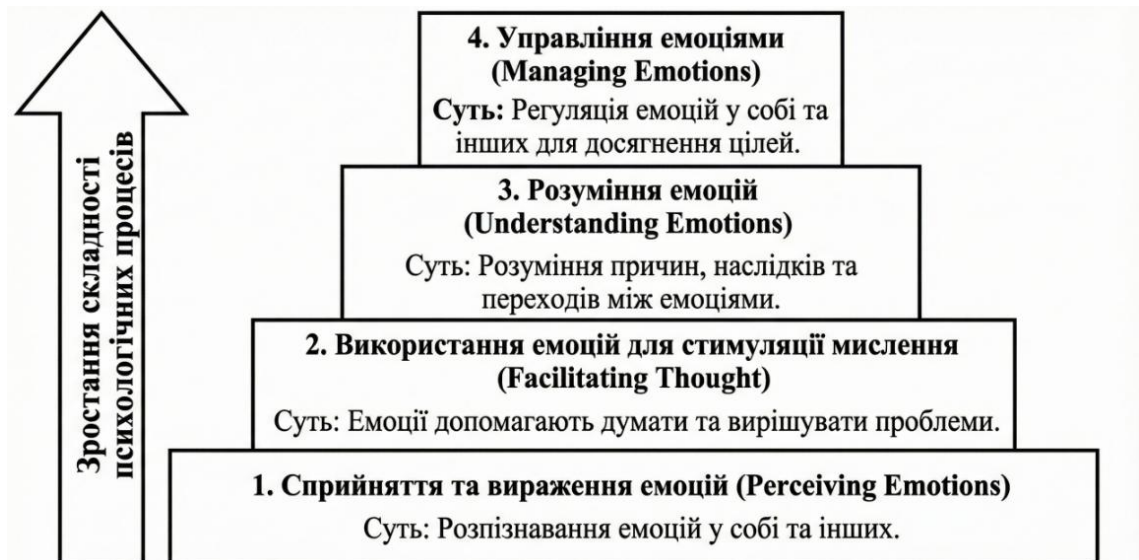

Рисунок 2.3 Модель емоційного інтелекту Дж. Майєра та П. Саловея.

У теоретичній концепції Дж. Майєра та П. Саловея емоційний інтелект корелює з такими особистісними детермінантами, як емоційна теплота та чуйність [74]. Дослідники акцентують увагу на п'ятикомпонентній структурі емоційних здібностей, що включає: когнітивне розуміння природи емоцій, навички емоційної регуляції, здатність до ідентифікації емоційних станів оточуючих, самомотивацію та компетентність у керуванні соціальними взаємодіями.

Представник змішаної моделі, Рувен Бар-Он, інтерпретує ЕІ як інтегративну сукупність некогнітивних здібностей та компетенцій, що забезпечують ефективне вирішення життєвих завдань та адаптацію до умов середовища [57]. Дана модель синтезує когнітивні можливості та особистісні характеристики індивіда. Саме Р. Бар-Он увів у науковий обіг термін «емоційний коефіцієнт» (EQ) та розробив відповідний діагностичний інструментарій (опитувальник) [57] (див. Додаток Д).

На сучасному етапі уніфікованої методики вимірювання ЕІ не існує; домінуючими підходами залишаються експертна оцінка зовнішньої успішності та суб'єктивна самооцінка. Індикатором високого рівня розвитку ЕІ є стан внутрішньої гармонії, що передбачає свідоме керування афектами (відсутність залежності від емоційних імпульсів), де досягнення успіху є

закономірним наслідком цілеспрямованої діяльності. Вважається доведеним, що розвиток ЕІ суттєво оптимізує соціальну ефективність особистості.

Дослідники виділяють такі характеристики особистості з високим емоційним потенціалом: уміння будувати стійкі міжособистісні відносини, навички самомотивації та мотивації інших, активність, інноваційність, творчість, ефективне лідерство, стресостійкість, адаптивність та гармонійність. Саме емоційний потенціал часто диференціює успішну кар'єру від стагнації.

Необхідно враховувати, що емоції та почуття впливають як на нашу поведінку, так і на поведінку оточуючих. Вони можуть фасилітувати взаємодію або блокувати її, викликати зацікавленість або демотивувати. Отже, вміння управляти власними емоціями та адекватно реагувати на емоції інших є обов'язковою якістю сучасної людини, необхідною для співпраці та організації командної роботи. В сучасних умовах емоційна складова особистості є такою ж важливою, як і інтелектуальна.

Розглянемо на конкретних прикладах, як вивчення французької мови впливає на розвиток емоційного та соціального інтелекту, сприяючи глибшому емоційному сприйняттю, аналізу та покращенню соціальних навичок. Французька мова, багата на семантичні нюанси та культурно марковані вирази, розвиває здатність розуміти емоції інших, коректно добирати вербальні засоби та уникати потенційних комунікативних невдач.

Розуміння та вираження емоцій через мову. Французька лексика містить значну кількість одиниць для вербалізації почуттів та емоцій, що сприяє розширенню емоційного тезаурусу та точності вираження емоційних станів. Прикладом емоційної лексики є такі лексеми, як «*émouvoir*» (зворушувати), «*ressentir*» (відчувати), «*appréhender*» (сприймати з осторогою), що дозволяють більш точно диференціювати та передавати власні емоційні стани. Фраза «*Je ressens une profonde tristesse*» (Я відчуваю глибокий смуток) демонструє важливість точної вербалізації, уникаючи надмірного узагальнення. А точне вираження емоцій сприяє розвитку ЕІ,

оскільки вимагає розвинених навичок саморефлексії та розуміння власних почуттів.

Уміння слухати та розуміти емоційні контексти. Французька культура акцентує увагу на ввічливості та взаємоповазі, що вербалізується через специфічні мовні форми. Це стимулює розвиток навичок активного слухання та сприйняття емоційного стану співрозмовника. Наприклад, у питальних конструкціях вирази «*Ça va?*» або «*Comment te sens-tu?*» є стандартними формулами етикету. Однак вони можуть бути модифіковані інтонаційно та лексично для передачі щирої зацікавленості: «*Je m'inquiète pour toi, comment te sens-tu vraiment?*» (Я турбуюся про тебе, як ти насправді себе почуваєш?). Саме вміння ставити доречні запитання та аналізувати відповіді розвиває емпатію та навички активного слухання.

Регуляція власних емоцій та адекватна реакція на емоції інших. Французька культура цінує емоційну стриманість (*la retenue*), що знаходить відображення у мовних конструкціях та фразах підтримки. Тут можемо навести такий приклад стриманості: В емоційно напружених ситуаціях часто вживаються формули «*Ce n'est pas grave*» (Це не страшно) або «*Ne t'en fais pas*» (Не хвилюйся). Це дозволяє надати підтримку співрозмовнику, не посилюючи емоційну напругу: «*Ne t'en fais pas, tout va bien se passer.*». Використання подібних фраз сприяє саморегуляції та розвитку емоційної стабільності в комунікації.

Культурні нюанси, що сприяють розвитку соціальної чутливості. Французька культура багата на традиції, пов'язані з диференціацією формального та неформального спілкування, що розвиває навички розрізнення соціальних контекстів та вияву поваги. Прикладом формул етикету можуть бути такі вирази, як «*Enchanté(e) de faire votre connaissance*» (Приємно познайомитися) або «*Je vous remercie de tout cœur*» (Щиро вам дякую), підкреслюють важливість уваги до співрозмовника, що сприяє встановленню стійких соціальних зв'язків. Здатність адаптуватися до різних

культурних ситуацій допомагає формувати соціальну чутливість та адекватне розуміння соціальних контекстів.

Навички вирішення конфліктів та врегулювання емоційних ситуацій.

Французька мова має широкий арсенал висловів для пом'якшення конфліктних ситуацій та досягнення компромісу, що розвиває навички коректного реагування. Наприклад, у конфліктній ситуації можливе використання ввічливих конструкцій, таких як: «Je comprends ta position, mais pourrais-tu envisager cette perspective?» (Я розумію твою позицію, але чи міг би ти розглянути цю точку зору?). Це демонструє готовність до діалогу та компромісу. Використання подібних фраз розвиває когнітивну гнучкість та здатність до конструктивного вирішення конфліктів.

Наведені приклади ілюструють, як лінгвокультурні та структурні особливості французької мови можуть сприяти розвитку емоційного та соціального інтелекту, навчаючи навичкам слухання, розуміння та коректного вираження емоцій у процесі взаємодії.

З огляду на зазначене, стає очевидним, що французька мова формує глибше розуміння культурних та соціальних аспектів, сприяє розвитку емоційного інтелекту, оптимізує комунікативні навички, посилює здатність до емпатії в міжкультурному контексті та створює унікальне середовище для розвитку soft skills. Це робить її важливим інструментом у формуванні багатьох пріоритетних соціальних та професійних компетенцій.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи результати дослідження, проведеного у другому розділі, можемо констатувати, що лінгвокультурні особливості французької мови створюють унікальне середовище для розвитку soft skills. Процес опанування французької мови виходить за межі простого тренування мовленнєвих навичок; це є процес розвитку особистості та її гнучких компетенцій, оскільки він імпліцитно формує комунікативну компетентність через

безпосередню мовленнєву взаємодію. Французька мова формує глибше розуміння культурних та соціальних аспектів, сприяє розвитку емоційного інтелекту, оптимізує комунікативні навички, посилює здатність до емпатії в міжкультурному контексті та створює унікальне середовище для розвитку soft skills. Це робить її важливим інструментом у формуванні багатьох пріоритетних соціальних та професійних компетенцій.

РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ СПОСОБИ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ВИКОРИСТАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Формування *soft skills* не обмежується стінами закладів освіти і зазвичай не є предметом окремих навчальних дисциплін. Ці якості є результатом тривалої соціалізації, фундамент якої закладається з раннього дитинства, насамперед у сім'ї — середовищі становлення ціннісних орієнтирів та моделей просоціальної поведінки [15]. М'які навички розвиваються протягом усього онтогенезу під кумулятивним впливом виховання та різноманітних життєвих обставин.

З огляду на це, початковий етап шкільного навчання відкриває значні перспективи для цілеспрямованого педагогічного впливу на зазначений процес. У цьому розділі проаналізовано потенціал вивчення французької мови для розвитку гнучких навичок у дітей молодшого шкільного віку та обґрунтовано практичні підходи до їх реалізації засобами інноваційних технологій на матеріалі авторського навчального посібника «Bonjour» [42].

3.1 Наскрізні навички для початкової ланки навчання

У контексті початкової освіти, під поняттям «*soft skills*» ми розуміємо комплекс особистісних навичок, що забезпечують успішну участь в освітньому процесі, високу продуктивність і мають наскрізний характер, тобто не є прив'язаними до конкретної предметної галузі.

До «*soft skills*», актуальних для учнів початкових класів, можна віднести [25]:

– Комуникативні навички (вміння встановлювати контакт, слухати і розуміти співрозмовника, надавати адекватний зворотний зв'язок, висловлювати власну думку тощо);

- Співпраця, командна робота (здатність до конструктивного спілкування, роботи в групі, адекватної оцінки власних сильних та слабких сторін, вміння домовлятися та вирішувати конфлікти);
- Креативність (творча спрямованість, здатність до самостійного вибору оригінальних шляхів вирішення завдань, генерація нових ідей);
- Критичне мислення (пошукова спрямованість, здатність аналізувати та ставити під сумнів інформацію, мислити раціонально та знаходити зв'язки між явищами);
- Адаптивність (вміння пристосовуватися, мислити нестандартно, виходити за рамки шаблонів мислення та поведінки);
- Самоконтроль (перехід від зовнішнього контролю з боку дорослих до свідомої саморегуляції власної діяльності та спілкування);
- Дослідницькі навички (допитливість, вміння бачити проблему, ставити запитання, готовність до пошукової розумової та практичної діяльності);
- Планування (здатність до виконання дій "в умі", вміння ставити цілі та визначати кроки для їх досягнення);
- Судження та прийняття рішень (здатність ідентифікувати альтернативи та здійснювати вибір на основі власних цінностей);
- Міжособистісні навички (обмін інформацією, вміння слухати, управління емоціями, вирішення конфліктів, ведення переговорів);
- Навички роботи в інформаційному середовищі (вміння знаходити необхідну інформацію в цифровому просторі, зокрема в Інтернеті).

Вищезазначені навички можна згрупувати за системою ключових компетенцій «4К»: комунікація (communication), креативність (creativity), колаборація (cooperation, співпраця) та критичне мислення (critical thinking). Саме цією класифікацією ми будемо послуговуватися при доборі методичних прийомів у ході пробного навчання.

Научно структурування визначених навичок за системою «4К» представлено на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 Класифікація soft skills молодших школярів за моделлю «4К»

3.2 Використання засобів інноваційних технологій для розвитку м'яких навичок першокласників

Насамперед, у цьому контексті, необхідно визначити поняття «інноваційна технологія». Термін «технологія» (від давньогрецького *techne* – 'майстерність' та *logos* – 'вчення') розглядається одночасно як наука і як практична діяльність [44]. На основі цього та наукових праць Г. Коберник [27], «педагогічна технологія» визначається як заздалегідь спроектований освітній процес, що гарантує досягнення чітко визначеної мети.

Використання педагогічних технологій дає вчителям змогу реалізовувати власні ідеї, щоб «запалити в душі молодшого покоління вогник допитливості, любов до знань» [52]. Видатний український педагог В. Сухомлинський вважав ключем до цього творчість учителя: «Лише творчий вчитель може бути джерелом успіху своїх вихованців» [52]. Це вимагає від освітян постійного пошуку нових форм, методів та засобів навчання, тобто впровадження інновацій у професійну діяльність.

Міністр освіти та науки України Оксен Лісовий, аналізуючи впровадження Нової української школи (НУШ), зазначав, що попри якісну підготовку вчителів початкової школи, які обрали прогресивні програми, існує проблема "провисання", зумовлена тим, що деякі педагоги обирають "звичний для себе підхід, схожий на стару добру школу". Проте, враховуючи сучасний технічний прогрес, психологічні особливості нових поколінь та соціальні вимоги до якості освіти, використання виключно традиційних методів є недостатнім [8].

Термін «інновація» (лат. *innovatio* – «в напрямку змін») у педагогіці має специфічне значення. Л. Колесник [29] слушно зауважує, що інновацією слід вважати не будь-яке нововведення, а лише те, що суттєво підвищує ефективність діючої системи. І. Дичківська [19] додає, що інновація в освіті – це результат творчого пошуку нестандартних рішень педагогічних проблем, процес оновлення теорії й практики освіти, що оптимізує досягнення її мети. Основною метою інноваційних технологій є забезпечення активного включення учня в освітній процес та реалізація сучасних виховних і розвивальних завдань.

Відповідно до Концепції Нової української школи (надалі – НУШ) [33], до актуальних інноваційних педагогічних технологій у початкових класах належать [6]:

- Інформаційно-комунікаційна технологія (ІКТ);
- Технології розвитку критичного мислення;
- Проектні технології;
- Здоров'язберігаючі технології;
- Технології проблемного навчання;
- Ігрові технології;
- Кейс-технології;
- Технології створення предметно-розвивального середовища;
- Технології навчання у співпраці (командна робота);
- Технології дослідницької діяльності.

Розглянемо їхній потенціал для освітнього процесу початкової школи.

Інформаційно-комунікаційна технологія (ІКТ). Інформатизація початкової школи є важливою для досягнення сучасної якості освіти. Цілі ІКТ включають: підвищення мотивації та ефективності навчання, активізацію пізнавальної діяльності, вдосконалення методик проведення уроків, своєчасний моніторинг результатів та самоосвіту вчителя [44]. М. Ігнатенко зазначає, що ІКТ сприяють поглибленню знань та створюють оптимальні умови для засвоєння матеріалу в системі міжпредметних зв'язків [25]. Ключовою особливістю ІКТ є особистісна орієнтованість: учень працює в індивідуальному темпі та з оптимальним для нього навантаженням. Таким чином, ІКТ не лише збагачують учнів знаннями, але й позитивно впливають на розвиток креативності, аналітичного мислення, самоконтролю та навичок роботи в інформаційному середовищі, що є складовими *soft skills* (див. п. 1.1).

Технологія розвитку критичного мислення. Ціль технології – формування нового стилю мислення (відкритого, гнучкого, рефлексивного), що безпосередньо пов'язане з розвитком таких якостей, як критичне мислення, комунікативність, креативність, самостійність та відповідальність. Завдання технології включають формування в учнів умінь виділяти причинно-наслідкові зв'язки, розглядати нові ідеї в контексті наявних знань, відкидати нерелевантну інформацію, виявляти упереджені судження та відокремлювати головне від другорядного. А. Кроуфорд та В. Саул [36] визначають цю технологію як цілісну систему, що формує навички роботи з інформацією через читання та письмо, стимулюючи дослідницьку активність та осмислення матеріалу. Акцент зміщується з механічного запам'ятовування на постановку проблеми та пошук її вирішення, що, окрім розвитку мислення, сприяє формуванню комунікативних навичок та вміння приймати рішення.

Проектні технології. Т. Годованюк визначає метод проектів як систему прийомів, що дозволяють вирішити проблему внаслідок самостійних чи групових дій учнів [12]. Цей метод стимулює потребу в самореалізації, реалізує принцип співпраці та поєднує групову й індивідуальну роботу. І.

Гейко [10] підкреслює, що проєктна діяльність ставить школяра в ситуацію вибору (як досягти мети, з ким працювати), що є надзвичайно важливим для особистісного розвитку, оскільки «там, де є свідомий вибір, формується відповідальність, народжується інтерес». У процесі проєктної діяльності учень здобуває власне знання, а не просто засвоює передані вчителем факти. Технологія проєктної діяльності вимагає від учнів не лише набуття знань, але й пояснення шляхів отримання результату, що розвиває творчу активність та пізнавальні навички. Ефективна реалізація проєктних технологій передбачає залучення майже всього комплексу soft skills, визначеного для початкової освіти.

Здоров'язберігаючі технології. Актуальність цих технологій значно зросла в контексті сучасних викликів (пандемії, вірусні захворювання). Метою є забезпечення збереження здоров'я учнів та формування навичок здорового способу життя. Головне завдання вчителя – обґрунтувати важливість дбайливого ставлення до себе. Ця технологія не має жорстких алгоритмів; її ефективність залежить від обраних методів, які опосередковано залучають та розвивають гнучкі навички.

Технології проблемного навчання. Г. Сиротинко [50] визначає проблемне навчання як систему методів, що моделює реальний творчий процес через створення проблемної ситуації та управління пошуком її вирішення. Засвоєння знань відбувається як самостійне «відкриття» їх учнями. Проблемне навчання передбачає активну взаємодію учня зі змістом навчання, долучення до об'єктивних протиріч наукового знання та способів їх вирішення, що навчає мислити та творчо засвоювати знання [31]. Цілі (відповідно до НУШ) – міцніше засвоєння знань, виховання творчої особистості та розвиток проблемного мислення. Застосування цієї технології дозволяє формувати здатність самостійно мислити, добувати і застосовувати знання, що є ключовими soft skills. Роль вчителя змінюється: він стає рівноправним учасником спільної навчальної діяльності. Вирішення проблем

привчає учнів думати та шукати рішення, роблячи їх активними учасниками процесу, а не пасивними реципієнтами готових відповідей.

Ігрові технології. За визначенням І. Дичківської [20], Н. Пархоменко [46] та Г. Сиротинко [50], ці технології включають методи організації освітнього процесу у формі педагогічних ігор. Гра – це вид діяльності, спрямований на засвоєння суспільного досвіду, в якому формується самоврядування поведінкою [20]. І. М. Дичківська наголошує: «у дитячому віці гра – це норма і дитина повинна завжди гратися, навіть коли робить серйозну роботу» [20, с. 247]. Гра є школою соціальних відносин: діти вчаться розподіляти ролі, контролювати одне одного, знайомляться з різними почуттями та взаєностосунками. Ігрова діяльність вимагає не лише розумових, а й вольових зусиль – організованості, витримки, вміння дотримуватись правил, підпорядковувати власні інтереси інтересам команди, що безпосередньо розвиває soft skills. Важливо, щоб ігрові елементи «ховали» дидактичну задачу, полегшуючи процес навчання. О. Савченко [48] застерігає щодо правильного дозування ігрового матеріалу: недостатнє використання гри знижує активність, а передозування ускладнює переключення на неігрові форми роботи. Ігри мають сприяти всебічному розвитку, вчити аналізувати, порівнювати, узагальнювати. Якість засвоєння знань прямо залежить від інтенсивності діяльності учнів [23]. Таким чином, ігрові технології є ефективним засобом розвитку soft skills.

Кейс-технології. Суть цієї інтерактивної технології полягає у використанні описів конкретних ситуацій (кейсів). Учням пропонується осмислити реальну життєву ситуацію, яка містить практичну проблему, що не має єдиного однозначного рішення. Мета – спільними зусиллями групи проаналізувати кейс, узагальнити інформацію та виробити практичне рішення. Педагогічна практика свідчить, що ця технологія ефективно сприяє формуванню універсальних навчальних дій, насамперед пізнавальних та комунікативних [17].

Технології створення предметно-розвивального середовища. За визначенням Л. Даниленко та О. Єльнікової [17], це система умов, що забезпечує повноту розвитку діяльності учня, включаючи об'єкти різного функціонального значення. Таке середовище дозволяє педагогу вирішувати освітні завдання, залучаючи учнів у процес пізнання та забезпечуючи психологічний комфорт. Воно має бути багатофункціональним, раціонально організованим та естетично продуманим. Середовище стає основою самостійної активності школяра, що є запорукою вдосконалення soft skills.

Технології дослідницької діяльності. Ця технологія надає учням можливість самостійно здобувати достовірні відомості про об'єкти та явища. Існує кілька рівнів: від розв'язання проблеми, поставленої вчителем, до самостійної постановки проблеми та її вирішення. Темі досліджень у початковій школі можуть бути фантастичними (розробка неіснуючих об'єктів), теоретичними (аналіз інформації з джерел) або емпіричними (проведення власних спостережень та дослідів). У 1-х класах дослідницька робота проводиться під керівництвом учителя та у взаємодії з батьками. В результаті учні вчать орієнтуватися в інформаційному просторі, знаходити вихід із проблемних ситуацій та набувають навичок реального спілкування, що є ключовою складовою soft skills.

Технології навчання у співпраці (командна, групова робота). Співробітництво – це ідея спільної діяльності педагога та учнів, що реалізує демократизм, рівність та партнерство у суб'єкт-суб'єктних відносинах. Вчитель та учні спільно визначають цілі та зміст занять, перебуваючи у стані співтворчості. Це гуманістична, діалогічна та творча технологія. Прямою метою є розвиток інтелектуальних, духовних та фізичних здібностей. Змістом уроку стає освоєння способів пізнання та перетворення дійсності, а не сума готових знань. Це надає можливість формувати в учнів навички комунікації [30], здатність формулювати судження й приймати рішення, що безпосередньо належить до soft skills (див. п. 1.1).

Узагальнений аналіз потенціалу розглянутих технологій для розвитку конкретних м'яких навичок наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Потенціал інноваційних технологій для розвитку soft skills на уроках іноземної мови

Назва технології	Ключові soft skills, що розвиваються	Приклад діяльності
Інформаційно-комунікаційні (ІКТ)	Креативність, аналітичне мислення, самоконтроль, навички роботи з інформацією	Робота в індивідуальному темпі, пошук інформації, інтерактивні вправи
Розвиток критичного мислення	Критичне мислення, комунікативність, креативність, прийняття рішень, відповідальність	Виділення головного, аналіз причинно-наслідкових зв'язків, постановка проблемних запитань
Проектні технології	Відповідальність, пізнавальні навички, творча активність, співпраця (комплексний розвиток)	Самостійні або групові дії для вирішення проблеми, ситуація вибору, презентація результату
Здоров'язберігаючі технології	Дбайливе ставлення до себе (self-care), саморегуляція	Динамічні паузи, зміна видів діяльності, створення психологічного комфорту
Проблемне навчання	Здатність самостійно мислити, застосовувати знання, творчий підхід	Вирішення проблемних ситуацій, самостійне «відкриття» знань
Ігрові технології	Організованість, витримка,	Рольові ігри, ігри за

	дотримання правил, робота в команді, соціальні навички	правилами, розподіл ролей, взаємоконтроль
Кейс-технології	Пізнавальні та комунікативні навички, аналіз ситуацій	Груповий аналіз конкретної життєвої ситуації, вироблення спільного рішення
Предметно-розвивальне середовище	Самостійна активність, пізнавальний інтерес	Взаємодія з об'єктами середовища, самостійний вибір діяльності
Дослідницька діяльність	Орієнтація в інформаційному просторі, реальне спілкування, вихід із проблемних ситуацій	Спостереження, дослідження, збір та аналіз інформації, постановка проблеми
Навчання у співпраці	Комунікація, формулювання суджень, прийняття рішень, партнерство	Спільна діяльність вчителя та учнів, робота в мікрогрупах, співтворчість

Таким чином, аналіз інноваційних технологій у початковій школі показує, що за умови правильного добору методів їх реалізації, вони мають значний потенціал для позитивного впливу на розвиток soft skills як в урочній, так і в позаурочній діяльності.

3.3 Методичні аспекти формування м'яких навичок у першокласників засобами інноваційних технологій на матеріалі навчального посібника «Bonjour»

Наступним етапом дослідження стало визначення комплексу інноваційних технологій, методів та відповідних освітніх завдань,

спрямованих на розвиток визначених вище «soft skills» у здобувачів початкової освіти в межах освітнього процесу.

Практична частина дослідження ґрунтується на ключових нормативно-процесуальних орієнтирах. До них належать Державний стандарт початкової освіти (де визначено перелік компетентностей учнів, що корелюють зі змістом м'яких навичок) та основні положення Концепції НУШ (де в ключових компетентностях наголошено на необхідності формування та розвитку «soft skills»).

На основі аналізу нормативних документів та визначеного переліку «soft skills» здобувачів початкової освіти (див. п. 3.2), для цього дослідження обрано класифікаційну модель «4К»: комунікація, креативність, кооперація (колаборація) та критичне мислення. Такий вибір обґрунтовується пріоритетністю та багатовекторністю зазначених навичок у процесі соціальної взаємодії:

- комунікація забезпечує ефективний процес спілкування;
- креативність стимулює пошук нетривіальних способів досягнення мети;
- навички співпраці (кооперація, колаборація) формують здатність до успішної взаємодії з іншими;
- критичне мислення дозволяє адекватно сприймати та опрацьовувати інформацію.

Таким чином, цілеспрямований розвиток soft skills в освітньому процесі слугує фундаментом соціалізації особистості дитини, сприяючи її підготовці до вирішення різноманітних життєвих ситуацій [15].

Враховуючи, що «soft skills» є наскрізними, а не предметно-орієнтованими навичками, їх змістове наповнення залежить від навчального предмета, в межах якого застосовуються інноваційні технології. Слід зазначити, що інноваційні технології рідко застосовуються ізольовано; зазвичай одна технологія інтегрує в себе елементи інших. Тому в дослідженні основна увага приділялася добору конкретних методів і засобів реалізації,

спрямованих на розвиток обраної групи «soft skills». З огляду на те, що «soft skills» є особистісними якостями, але деякі з них (зокрема, командна робота) не можуть бути розвинені виключно в індивідуальному форматі, у ході пробного навчання застосовувався комбінований підхід, що поєднував індивідуальні та групові форми роботи.

Практична реалізація дослідження процесу формування «soft skills» у першокласників здійснювалася на уроках французької мови з використанням навчального посібника «Bonjour», а також у позаурочний час у співпраці з батьками [42]. Методичною основою слугувала класична структура інтерактивного уроку [4], що передбачає такі етапи:

1. Мотивація;
2. Оголошення теми та очікуваних результатів;
3. Надання необхідної інформації для продуктивної діяльності;
4. Виконання інноваційних вправ на основі дібраних методів і технологій;
5. Підбиття підсумків та рефлексія (зворотний зв'язок, оцінювання, визначення перспектив).

Візуально структуру та логіку такого уроку, спрямованого на розвиток м'яких навичок, відображено на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 Алгоритм інтерактивного уроку французької мови з елементами розвитку soft skills.

Нижче подано характеристику кожного етапу в аспекті розвитку «soft skills» на матеріалі зазначеного посібника.

Етап мотивації має на меті формування на особистісно значущому рівні внутрішньої готовності учнів до виконання нормативних вимог освітнього процесу. Цей етап включає дві ключові дії, що сприяють розвитку комунікації та кооперації:

- 1) ритуалізоване вітання для створення сприятливого емоційного настрою;
- 2) безпосередня мотивація для налаштування на продуктивну діяльність, встановлення контакту та зняття емоційної напруги.

Тема «Salutation. Connaissance», як перша в посібнику, дозволяє на кожному занятті створювати умови для виникнення внутрішньої потреби учнів долучатися до навчальної співтворчості. Ранкові зустрічі, де учні діляться враженнями, слугують елементом розвитку співпраці та емоційного інтелекту. На цьому етапі активно використовуються піктограми [42, с 5], невербальні засоби (жести, міміка), створюються ігрові ситуації («Привітай товариша», «Привітайся з лялькою»). Ефективною є гра «Мікрофон», де учні по черзі вітаються або «знайомляться» з обраним учасником. Важливо поєднувати цю діяльність з фізичною активністю (хаотичний рух по кімнаті та вітання різними способами – усмішкою, дотиком) для зняття м'язової напруги та подолання бар'єрів. Доречною є рольова гра «Як справи?» [42, с 5], що розвиває здатність розрізняти емоції на невербальному рівні та, відповідно, емоційний інтелект.

Етап оголошення теми та очікуваних результатів передбачає актуалізацію вимог до учня та визначення тематичних рамок діяльності. Як зазначають дослідники, тема та очікувані результати мають бути представлені у спосіб, що інтригує та пробуджує уяву і самостійність [43]. Цей етап активізує навички комунікації та критичного мислення. Учням пропонується розглянути ілюстрації в посібнику «Bonjour» та висловити припущення щодо теми уроку. Це стимулює інтерес до подальшої спільної

діяльності. Етап надання інформації передбачає комбінацію класичних методів (для засвоєння «hard skills») та інноваційних (для їх удосконалення та розвитку «soft skills»).

Центральним компонентом інтерактивного уроку є *етап інноваційних вправ*, що реалізується після надання необхідної інформації та спирається на попередній досвід учнів. Він передбачає роботу в парах, підгрупах або фронтально. На цьому етапі концентровано застосовуються інноваційні прийоми, спрямовані на ефективне засвоєння навчального матеріалу та розвиток визначеного комплексу «soft skills» (див. п. 3.2), зокрема соціальних навичок, креативності та встановлення позитивних взаємовідносин у групі. Учні є активними суб'єктами освітнього процесу: вони залучені до пізнання, роблять індивідуальний внесок та обмінюються ідеями. Саме тут досягається висока ефективність розвитку «soft skills».

Ефективним методом на цьому етапі є «Мозковий штурм», що забезпечує інтеграцію засвоєння фахових знань («hard skills», зокрема лексичного матеріалу) з одночасним розвитком комунікації, критичного мислення та кооперації. Зокрема, під час вивчення теми «Le repas» учні в мікрогрупах аналізують ілюстрацію «Що наплутав художник?» [42, с. 16], спільно розв'язують проблемні питання (наприклад, «Що Кіт у чоботях пропонує на обід?») [42, с. 19] або ідентифікують приховані об'єкти [42, с. 30], висуваючи гіпотези та узгоджуючи колективне рішення.

Ігрова вправа «Ніч і день» (доречно при вивченні теми «Le jour et la nuit») також є ефективною. За командою «La nuit» учні заплющують очі, вчитель змінює (прибирає, додає) один із демонстраційних малюнків. За командою «Le jour» учні ідентифікують зміну. Учень, який першим дав правильну відповідь, стає ведучим. Ця зміна ролі (з учня на ведучого) не лише закріплює лексичний матеріал, але й сприяє розвитку креативності, критичного мислення, а також навичок планування та емоційного самоконтролю.

Заключний етап уроку присвячений підбиттю підсумків та рефлексії. На цьому етапі учні здійснюють інтерпретацію вивченого матеріалу. Першокласники осмислюють власну діяльність та її результати відносно поставленої освітньої мети та власного саморозвитку. Вони ідентифікують позитивні аспекти та труднощі, що виникли, оцінюють власну роботу та внесок однокласників, висувають припущення щодо подальшої роботи. Для асиміляції (засвоєння) отриманого досвіду доцільно використовувати прийом «Подумай і скажи». Учитель ставить учням відкриті запитання:

Що найбільше запам'яталося на уроці?

Чого корисного навчився сьогодні?

Що сподобалося? Що не сподобалося?

Який зараз настрій (емоційний стан)? (З можливістю порівняння стану на початку та в кінці заняття).

3.4 Опис структури навчального посібника «Bonjour» та методичні прийоми формування soft skills першокласників на його матеріалі

Вивчення іноземної мови у ранньому шкільному віці має доведений позитивний вплив на когнітивний розвиток дітей, зокрема на пам'ять, увагу, мислення та уяву. Воно стимулює загальні мовленнєві здібності та опосередковано покращує володіння рідною мовою. Окрім цього, необхідно відзначити виховну і пізнавальну цінність раннього оволодіння іноземною мовою, що проявляється у більш ранній інтеграції дитини до загальнолюдського культурного простору.

Водночас слід враховувати психофізіологічні особливості молодших школярів. Як зазначає О. Я. Савченко, зовнішні враження для них є потужним відволікаючим фактором [48, с. 39]. Їм складно концентруватися на абстрактному або складному матеріалі. Їхня увага характеризується обмеженим об'ємом та низькою стійкістю, дозволяючи зосереджено виконувати одне завдання протягом 3–5 хвилин. Це висуває високі вимоги до

вміння вчителя зацікавити учнів та утримувати їхню увагу, що, у свою чергу, потребує відповідного дидактичного забезпечення. Реформування вітчизняної освіти стимулювало появу значної кількості навчальних матеріалів з французької мови (підручників, посібників, робочих зошитів), створених відповідно до чинних та альтернативних програм.

Навчальний посібник «Bonjour» [42] розроблений у форматі зошита-розмальовки для початкового етапу навчання. Метою посібника є розширення методичного інструментарію вчителя на уроках і в позаурочний час, а також надання підтримки батькам, які долучаються до освітнього процесу. Посібник укладено з урахуванням психологічних особливостей дітей 6–7 років:

- Схильності до наслідування та звуконаслідування;
- Необхідності полісенсорного підходу (здіяння максимальної кількості аналізаторів);
- Того факту, що ігрова діяльність залишається провідною поряд із навчальною. Для створення ігрових ситуацій та наскрізного супроводу використано образ персонажа казки Шарля Перро – Кота у чоботях (Le Chat Botté), зображеного на обкладинці.

Весь навчальний матеріал структуровано за асоціативно-тематичними групами:

- Salutation. Connaissance. (Вітання. Знайомство);
- La famille. (Сім'я);
- Corps. (Тіло);
- Le repas. (Їжа);
- Le Nouvel An. (Новий рік);
- Les joujoux. (Іграшки);
- La chambre. (Кімната);
- Les animaux. (Тварини);
- Le jour et la nuit. (День і ніч);
- Les saisons. (Пори року).

Кожна тема містить дидактичний комплекс: малюнковий словник, базові граматичні конструкції, діалогічні зразки, пісні, лічилки, пальчикові вправи з мовним супроводом, ілюстрації-розмальовки, графо-моторні вправи, елементи абетки, описи ігор та психологічні завдання. Такий комплексний підхід дозволяє активно чергувати види діяльності та інтегрувати розвиток м'яких навичок у процес засвоєння мовного матеріалу. Візуалізацію структурно-змістового наповнення посібника, що забезпечує полісенсорний підхід до навчання, наведено на рис. 3.3.

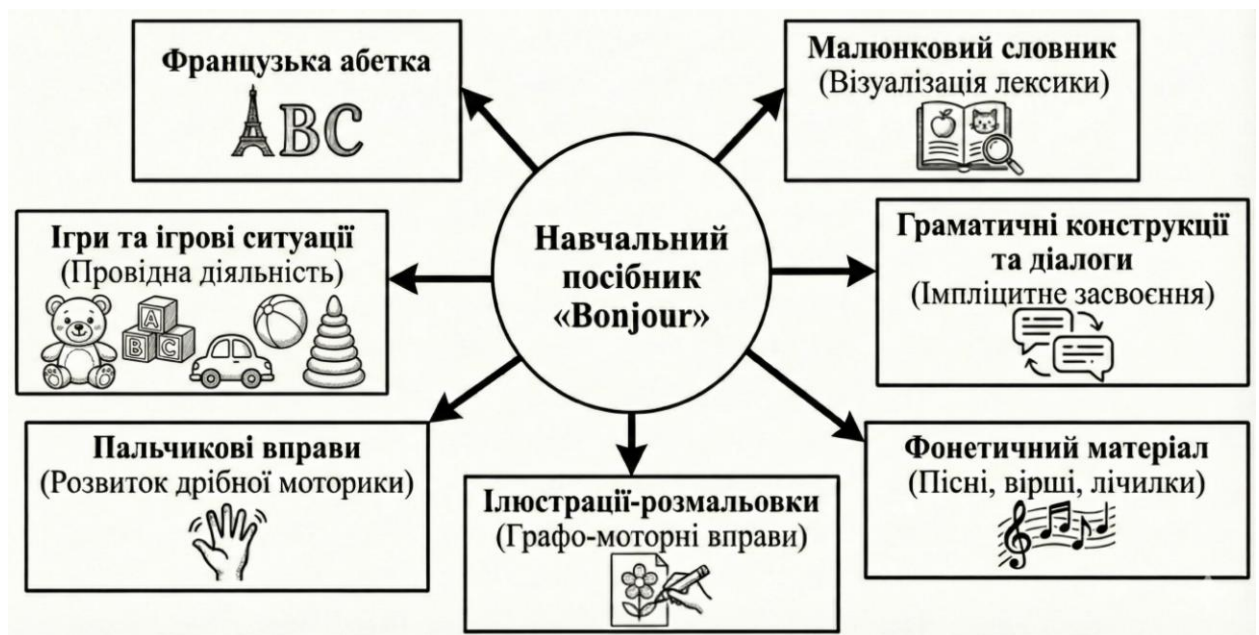

Рисунок 3.3 Структурно-змістове наповнення навчального посібника «Bonjour»

Характеристика дидактичних компонентів посібника

Малюнковий словничок. Оскільки учні першого класу лише опановують грамоту рідної мови, весь текстовий матеріал посібника призначений для читання дорослими. Навчання починається з аудіювання, повторення та звуконаслідування. Використання малюнкових словників на цьому етапі є методично обґрунтованим, оскільки візуальний канал сприйняття є домінуючим у цьому віці. Кожна лексична одиниця супроводжується ілюстрацією, що, спираючись на зорову пам'ять, дозволяє засвоювати слова та вирази без необхідності вміти читати.

Граматичні конструкції та діалоги. Граматичний матеріал подається імпліцитно, без пояснення правил. Засвоєння відбувається практично, через ситуативне мовлення, переважно у діалогічній формі. Наявність ілюстрацій до діалогів дозволяє вчителю моделювати комунікативні ситуації.

Фонетичний матеріал (лічилки, вірші, пісні). Вивчення римованого матеріалу методом багаторазового прослуховування та повторення рекомендується супроводжувати ритмічними рухами, що сприяє кращому запам'ятовуванню та підтримує кінестетичний канал сприйняття.

Пальчикові вправи. Згідно з дослідженнями нейрофізіологів, інтелектуальне навантаження є більш ефективним на тлі "розігрітих" рук. Дрібна моторика, поєднана з промовлянням римовок, стимулює дозрівання відповідних зон центральної нервової системи, оптимізуючи загальний мовленнєвий розвиток.

Ілюстрації-розмальовки. Переважно контурний характер зображень дозволяє використовувати такі види роботи, як розфарбовування та штрихування. Це сприяє розвитку дрібної моторики, підготовці руки до письма та слугує засобом переключення уваги, запобігаючи втомі.

Графо-моторні вправи мають на меті вдосконалення дрібних рухів пальців та підготовку до письма. Вони також можуть нести емоційне навантаження, наприклад, завдання "провести" метелика до квітки кольоровим олівцем [42, с 37] створює ситуацію взаємодії.

Французька абетка. Завдання спрямовані на розвиток зорового сприймання та ідентифікації графем.

Ігри та ігрові ситуації. Враховуючи провідну роль ігрової діяльності, навчання організовується з її активним залученням. Задовольняючи потребу дитини в грі, перевтіленні та русі, вчитель створює оптимальні умови для вивчення мови.

Методичні рекомендації. Вступне слово та рекомендації в кінці посібника адресовані дорослим (вчителям, батькам) і пропонують шляхи організації навчального процесу, що перетворює навчання з обов'язку ("Тобі

треба вивчити") на захопливу гру ("Давай пограємо!"). Це сприяє створенню атмосфери довіри, емоційного піднесення та невимушеної співпраці.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що тематична структура посібника та обґрунтований добір системи вправ уможливають інтеграцію формування soft skills першокласників у процес навчання французької мови засобами інноваційних технологій. Проведене дослідження реалізує евристичний підхід, що базується на аналізі педагогічної практики та апробації авторських методичних розробок. Такий підхід сприяє оптимізації науково-пошукової роботи, спрямованої на вдосконалення окремих аспектів іншомовної підготовки (у цьому контексті – розвитку м'яких навичок).

Нижче наведено приклади методичних прийомів, спрямованих на розвиток м'яких навичок відповідно до класифікації «4К», на матеріалі посібника «Bonjour!».

1. Розвиток комунікативних навичок

Вправа «Bonjour!» (за матеріалами с. 4–6 посібника [42])

Мета: Розвиток навичок вербальної та невербальної комунікації, зняття м'язової напруги та психологічних бар'єрів, закріплення лексики вітання.

Опис: Учні хаотично рухаються по кімнаті. За сигналом вчителя вони зупиняються і вітаються з найближчим учасником невербально (рукостискання, дотик плечима, спинами). Наступний етап – вербальне вітання (Bonjour! Salut!). Моделюються ігрові ситуації («Привітай товариша», «Привітайся з Котом у чоботях», імітуючи зняття капелюха).

Театралізована рольова гра «Connaissance» (за матеріалами с. 4–6 [42])

Мета: Розвиток діалогічних навичок, актуалізація та закріплення граматичних конструкцій теми «Знайомство».

Обладнання: Ляльки бібабо (напр., персонажі посібника – Кіт у чоботях, Карлсон, тварини).

Опис: Учні обирають ляльку та від її імені ініціюють діалог-знайомство з іншими «персонажами», рухаючись по кімнаті. Гра триває доти, доки кожен учасник не познайомиться з іншими.

Рольова гра “Comment ça va?” (за матеріалами с. 4–6 [42]) Мета: Вчити розпізнавати емоції (свої та інших), засвоєння мовних кліше.

Обладнання: Індивідуальні дзеркальця, картки-піктограми емоцій [42, с 5].

Опис: Учитель демонструє певний настрій за допомогою виразу обличчя, учні вербалізують його (Ça va bien, Comme çı comme ça, Ça va mal). Далі учні по черзі, спираючись на піктограми або дивлячись у дзеркальце, показують настрій, а інші його називають.

Вправа «Дзеркало» (за матеріалами с. 12–13 [42])

Мета: Розвиток невербальних комунікативних навичок, уміння діяти синхронно в парі, актуалізація дієслівної лексики.

Опис: Після фронтальної розминки (учні повторюють рухи за вчителем), діти об'єднуються в пари. Один учасник («людина») виконує дії (плескає в долоні, посміхається, стрибає – Applaudir, Rire, Sauter, Courir, Marcher), інший («дзеркало») синхронно їх відтворює. Решта учнів вербалізують дії французькою та оцінюють точність «віддзеркалення».

Використання зазначених ігрових прийомів підвищує інтерес до навчальної діяльності, формує навички активного слухання та висловлювання, активізує пізнавальну діяльність та є ефективним засобом розвитку комунікативних компетенцій.

2. Розвиток критичного мислення

З педагогічної точки зору, критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що включає здатність аналізувати, порівнювати, синтезувати та оцінювати інформацію; ідентифікувати проблеми; висувати гіпотези та оцінювати альтернативи; робити свідомий вибір та обґрунтовувати його. На уроці французької мови існують сприятливі умови для розвитку цих операцій.

Прийом «Мозковий штурм»: Ефективний для розвитку комунікації, критичного мислення та кооперації (детально описаний у п. 3.3).

Прийом “Асоціативний куц”: Використовується при введенні або активізації теми (напр., “L’hiver”). На дошці фіксується ключове слово. Учні по черзі обирають тематичні картинки (le Nouvel An, le sapin, la neige), розміщують їх навколо ключового слова і пояснюють свій вибір (розвиток уміння встановлювати асоціативні зв’язки).

Прийом “Знайди відмінності” / “Що спільного?”: При вивченні теми “Le jour et la nuit” учні порівнюють малюнки [42, с. 32], знаходять відмінності та визначають час доби. Подальше завдання (розфарбувати відповідно до часу доби) дозволяє знайти спільні елементи. Аналогічна робота проводиться з темою «Пори року» [42, с. 34, 36, 38, 40].

Прийом “Третій зайвий”: При знаходженні зайвого об’єкта важливо стимулювати учнів до пошуку різних критеріїв класифікації та аргументації вибору. Наприклад, у групі la poire, la pomme, la tomate [42, с. 17], зайвою може бути груша (за формою), або помідор (за кольором, смаком, або за біологічною класифікацією «овоч/фрукт»).

Гра “Їстівне-неїстівне” (Mangeable – immangeable): Учитель (або учень-ведучий) кидає м’яч, називаючи слова (le pain, la pomme, le Chat botté). Учні мають спіймати м’яч лише тоді, коли слово позначає їстівний предмет.

Вправа “Що наплутав художник?” [42, с. 16]: Учні аналізують ілюстрацію на предмет логічних невідповідностей (напр., фрукти, що ростуть не на своїх деревах), розвиваючи уважність та логічне мислення.

3. Розвиток креативності

Провідною діяльністю, в якій виявляється креативність дитини, є гра. Вона не лише створює умови для прояву творчості, але й активно сприяє її розвитку.

Гра «Чомучки» (Pourquoi?): Розвиває дослідницьку активність та вміння ставити запитання. Використовується сюжетний малюнок з проблемним змістом, наприклад, «Зоо» [42, с. 31]. Учні розглядають

ілюстрацію, знаходять незвичайні деталі та ставлять запитання вчителю або одне одному. Як варіант – придумати історію про те, як тварини потрапили до зоопарку.

Прийом “Фантастичні гіпотези” розвиває і збагачує уяву, вчить фантазувати, створює сприятливу атмосферу для творчості.

Варіант I. Учні наосліп вибирають картки з трьох груп (напр., Дії [42, с. 12–13], Тварини [42, с. 27–28], Меблі [42, с. 25]) та складають фантастичну мікро-історію, що поєднує ці три елементи.

Варіант II. Учням пропонується уявити та описати гіпотетичну ситуацію: «Що було б, якби... La famille опинилась у космосі? ...ведмеді мали крила? ...Les joujoues росли на деревах?».

Прийом “Очевидно-неймовірно”: Розвиває вміння знаходити спільні ознаки у віддалених поняттях. Наприклад: «Що спільного між квіткою і бджолою?» [42, с 6]; «Що спільного між ведмедем і жабою?» [42, с 27]; «Що спільного між сніговиком і зайцем?» [42, с 34].

Прийом “Винахідники”: Учням пропонується знайти альтернативні способи використання звичайних предметів (напр., стілець з теми La chambre). Заохочуються найбільш несподівані та оригінальні пропозиції (стілець як драбина, сцена, каркас для халабуду тощо).

Гра “Ніч і день”: (Описана в п. 3.3) Сприяє розвитку креативності та критичного мислення, особливо на етапі, коли учень стає ведучим.

Вправа “Ким/Чим буде?”: Розвиток прогностичного мислення: fils → père, fille → mère, дошка → la table, слоненя → l'éléphant.

4. Розвиток навичок командної роботи (Кооперація/Колаборація)

Командна робота включає вміння слухати, усвідомлювати спільну мету, приймати та надавати допомогу, знаходити компроміс та цінувати внесок інших. Ці навички активно формуються у групових формах роботи.

Вправа «Спільний проєкт»

Обладнання: Ватман, маркери, кольоровий пластилін, наліпки, клаптики тканини тощо.

Опис: Учні об'єднуються в мікрогрупи (по 5 осіб) та отримують завдання створити спільний колаж на тему «Мої мрії». Процес спільної творчості вимагає комунікації, пошуку компромісних рішень для створення гармонійної композиції, оптимізує стосунки в колективі та розвиває вміння діяти спільно.

Гра “Будьмо разом” (Під час вивчення тем “Le Nouvel An”, “Les joujoux”).

Опис: Учні об'єднуються в пари і беруться за руки. Вільними руками (в одного – ліва, в іншого – права) вони мають виконати спільне завдання (напр., скласти іграшки в коробку і закрити її). Перемога вимагає максимальної синхронізації та невербального розуміння партнера.

Прийом «Мозковий штурм» (описаний у п. 3.3) Спільний пошук найкращого варіанту відповіді в групі безпосередньо розвиває навички кооперації.

Системний розподіл запропонованих вправ відповідно до ключових компетенцій «4К» унаочнено в матриці відповідності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця відповідності вправ посібника «Bonjour» навичкам системи «4К»

Група навичок (4К)	Методичні прийоми та вправи	Сторінка в посібнику
Комунікація	Вправа «Bonjour!», Гра «Мікрофон», Вправа «Дзеркало»	с. 4–6, 12
Критичне мислення	«Що наплутав художник?», «Третій зайвий», «Ніч і день», «Їстівне-неїстівне»	с. 16, 30, 32
Креативність	«Чомучки», «Фантастичні гіпотези», «Винахідники», «Очевидно-неймовірно»	с. 27, 31
Колаборація	«Спільний проєкт», «Будьмо разом», «Мозковий штурм»	с. 38

Аналіз структурно-змістового наповнення посібника «Bonjour» та наведених методичних прийомів підтверджує доцільність його використання для інтегрованого розвитку іншомовної та наскрізних компетентностей першокласників. Запропонована система вправ, що базується на врахуванні психофізіологічних особливостей дітей 6–7 років (полісенсорність, домінування ігрової діяльності), дозволяє ефективно імплементувати модель «4К» у навчальний процес. Це засвідчує, що спеціально організоване навчання французької мови виступає дієвим інструментом, який забезпечує не лише засвоєння лінгвістичного матеріалу, а й системне формування «soft skills», необхідних для успішної адаптації та соціалізації молодших школярів.

Висновки до розділу 3

Підсумовуючи викладене у третьому розділі, окреслено нормативні орієнтири (Держстандарт, Концепція НУШ) щодо формування «soft skills» у здобувачів початкової освіти. Аргументовано доцільність застосування класифікаційної моделі «4К» (комунікація, креативність, колаборація, критичне мислення) в межах пробного навчання. Систематизовано комплекс інноваційних технологій та відповідних освітніх завдань. На матеріалі авторського навчального посібника «Bonjour» [42] розроблено та схарактеризовано систему методичних прийомів, вправ та ігрових ситуацій, спрямованих на інтегрований розвиток зазначених гнучких навичок у процесі іншомовної підготовки першокласників.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне обґрунтування, методологічну систематизацію та практичну розробку методики використання французької мови як ефективного інструменту розвитку «soft skills» (м'яких навичок) у здобувачів початкової освіти. Актуальність дослідження зумовлена гострою необхідністю модернізації освітнього процесу в Україні, що постала перед викликами євроінтеграції та потреб повоєнного відновлення. Суспільний запит сьогодні фокусується не лише на трансляції знань, а й на підготовці конкурентоспроможних фахівців нового покоління — адаптивних, емоційно стійких, здатних до критичного мислення та ефективної комунікації. Доведено, що вивчення іноземної мови, зокрема французької, виходить далеко за межі формування суто лінгвістичних компетенцій і виступає потужним засобом соціалізації особистості та розбудови її психологічного потенціалу.

Відповідно до поставлених завдань, у роботі отримано такі результати:

1. На основі ґрунтовного аналізу наукових джерел уточнено сутність та структуру поняття «soft skills». Визначено, що це інтегративний комплекс надпрофесійних навичок, які не прив'язані до конкретної предметної галузі, але є критично важливими для ефективної соціальної взаємодії та кар'єрного зростання. Для цілей початкової освіти найбільш релевантною та дієвою визначено систему ключових компетенцій «4К»: комунікація (Communication), креативність (Creativity), колаборація (Collaboration) та критичне мислення (Critical Thinking). Ця модель дозволяє комплексно підійти до формування особистості учня, зміщуючи акцент з накопичення інформації на розвиток уміння оперувати нею та взаємодіяти з оточенням.

2. Досліджено вплив загальної мовної компетентності на розвиток гнучких навичок. Встановлено, що мова є фундаментом для «soft skills», оскільки забезпечує первинний інструментарій для самовираження, соціальної перцепції та рефлексії. Виявлено, що хоча професійні знання (hard skills) є необхідною базою, саме розвинені м'які навички (емпатія, вміння

переконувати, гнучкість) визначають до 85% професійного успіху в сучасному світі. Мовна компетентність трансформує пасивні знання в активну діяльність, дозволяючи індивіду не лише розуміти світ, а й ефективно впливати на нього через слово.

3. Проаналізовано роль мови у контексті міжкультурної комунікації. З'ясовано, що іноземна мова є носієм унікального культурного коду («культурного айсберга»), і її вивчення сприяє формуванню міжкультурної толерантності та відкритості. Доведено, що усвідомлення «лінгвокультурної чужинності» партнера та подолання комунікативних бар'єрів формує високу адаптивність. Яскравим прикладом є необхідність розуміння специфічних культурних концептів, таких як «*l'esprit de l'escalier*» (дослівно «дотепність на сходах») у французькій культурі, що вчить цінувати риторичну вправність та швидкість реакції, а також розуміти відмінності у гуморі та менталітеті.

4. Визначено специфіку французької мови як унікального інструменту міжособистісної взаємодії. Французька мова, з її історично сформованою розгалуженою системою ввічливості (*la politesse*) та чіткою диференціацією реєстрів спілкування («*vous*» — ви / «*tu*» — ти), виступає ефективним тренажером соціальної чутливості та субординації. Використання складних граматичних конструкцій для вираження прохання, наприклад, умовного способу «*Je vous saurais gré de bien vouloir...*» (Буду вдячний, якщо ви ласкаво погодитесь...) замість прямого імперативу, формує у дітей навички дипломатії, стриманості та поваги до співрозмовника, що є критично важливим елементом професійної етики майбутнього.

5. Охарактеризовано вплив вивчення французької мови на розвиток комунікативних навичок. Аналітичний характер та структурна чіткість французької мови (фіксований порядок слів у реченні, обов'язкове узгодження часів та родів) дисциплінує мислення учнів та розвиває навички точного, логічного формулювання думок. Практика використання специфічних невербальних засобів, характерних для франкофонів (активна жестикуляція, міміка), наприклад, інтерпретація жесту «*friser le nez*» або

розрізнення інтонаційних відтінків у слові «Vraiment?», значно розширює комунікативний діапазон дитини, покращує навички активного слухання та здатність зчитувати підтекст.

6. Обґрунтовано виняткову роль французької мови у розвитку емоційного інтелекту (EQ). Багатий емоційний тезаурус французької мови, що містить безліч відтінків для опису почуттів (наприклад, розрізнення нюансів дієслів «émouvoir», «ressentir», «éprouver»), дозволяє учням точніше ідентифікувати та вербалізувати власні емоції. Засвоєння етикетних формул підтримки та співчуття, таких як «Ce n'est pas grave» (Це не страшно) або «Je suis de tout cœur avec toi» (Я всім серцем з тобою), сприяє розвитку глибокої емпатії, вчить дітей надавати емоційну підтримку та здійснювати емоційну саморегуляцію у стресових ситуаціях спілкування.

7. У третьому розділі конкретизовано перелік наскрізних навичок для початкової ланки навчання. Адаптувавши модель «4К» до вікових психофізіологічних особливостей дітей 6–7 років, виокремлено пріоритетні вектори розвитку: вміння встановлювати первинний контакт (комунікація), здатність безконфліктно працювати в парі та малій групі (колаборація), пошук нестандартних рішень в ігрових ситуаціях (креативність) та базовий аналіз інформації (критичне мислення). Такий підхід повністю відповідає вимогам Державного стандарту початкової освіти та Концепції НУШ, де учень розглядається як активний суб'єкт освітнього процесу.

8. Проаналізовано дидактичний потенціал інноваційних технологій для розвитку «soft skills» молодших школярів. Встановлено, що інтеграція ігрових, проєктних та інтерактивних технологій є найбільш ефективним шляхом формування гнучких навичок у цьому віці. Наприклад, використання рольових ігор (симуляція магазину, знайомства) дозволяє безпечно моделювати реальні соціальні ситуації, а метод проєктів (наприклад, створення спільного колажу «Мій улюблений герой») розвиває персональну відповідальність та навички командної взаємодії, де кожен учень виконує свою роль задля спільного результату.

9. Розроблено методику проведення інтерактивного уроку французької мови з фокусом на «soft skills». Запропонована структура уроку відрізняється від традиційної та включає розширені етапи мотивації, інноваційних вправ та обов'язкової рефлексії. Наприклад, етап мотивації з використанням ритуалу вітання «Bonjour, comment ça va?» з передачею іграшки або гра «Мікрофон» не лише налаштовує на іншомовне середовище, але й ефективно знімає психологічні бар'єри (страх помилки), розвиваючи впевненість у собі, публічну сміливість та комунікабельність з перших хвилин заняття.

10. Схарактеризовано структуру та зміст авторського навчального посібника «Bonjour» як інструменту реалізації розробленої методики. Посібник побудовано на принципах полісенсорності (аудіальний, візуальний, кінестетичний канали) та ігрової діяльності, що відповідає психології першокласників. Вправи посібника цілеспрямовано інтегрують розвиток «soft skills»: вправа «Що наплутав художник?» розвиває спостережливість та критичне мислення; гра «Дзеркало», де треба повторювати рухи та емоції партнера, тренує емпатію та координацію; завдання «Фантастичні гіпотези» стимулюють креативність і нестандартне бачення світу.

11. Експериментально перевірено ефективність запропонованих методичних прийомів на матеріалі посібника. Впровадження вправ типу «Спільний проєкт» (наприклад, у рамках теми «Мої мрії») довело, що спільна творча діяльність значно підвищує рівень згуртованості дитячого колективу та знижує рівень агресії. Використання прийомів «Чомучки» та «Винахідники» підтвердило позитивну динаміку у розвитку допитливості та креативності учнів, перетворюючи процес навчання з механічного запам'ятовування слів на свідому творчість, де іноземна мова стає засобом самовираження.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що французька мова володіє унікальним та потужним дидактичним потенціалом для формування «soft skills». Поєднання її лінгвокультурних особливостей (багатство емоційної лексики, етикетні норми) з інтерактивними методами

навчання дозволяє ефективно розвивати емоційний інтелект, комунікативну гнучкість, критичне мислення та здатність до співпраці у молодших школярів. Це закладає міцний фундамент для їхньої подальшої успішної соціалізації, професійної реалізації та життя у полікультурному європейському просторі.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації наступних рівнів навчального посібника для учнів 2–4 класів початкової школи з поступовим ускладненням завдань на розвиток «soft skills», створенні методичних рекомендацій для вчителів, а також у дослідженні можливостей інтеграції цифрових інструментів, мобільних додатків та гейміфікації у процес формування гнучких навичок на уроках іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баклицька Н. М. Психологічні особливості емоційного інтелекту молоді з різним типом особистісної спрямованості : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Полтава, 2021. 24 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
3. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики : підручник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 310 с.
4. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку. Початкова школа. 2007. № 7. С. 43–46.
5. Бондаревська Є. В. Теорія виховання : навчальний посібник. Ростов н/Д : Фенікс, 2000. 543 с.
6. Варнавська Л. П. Інноваційні технології навчання у початковій школі : навч.-метод. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 168 с.
7. Ващенко І. О. Міжкультурна комунікація як чинник розвитку толерантності студентів : дис. канд. пед. наук. Харків, 2018. 224 с.
8. Випирайленко О. Міністр освіти знайшов крайніх у «провисанні» НУШ у 5–7 класах. URL: <https://shkola.obozrevatel.com/ukr/news/ministr-osviti-znajshov-krajnih-u-provisanni-nush-u-5-7-klasah.htm>.
9. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
10. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. З досвіду роботи. 2004. № 3/4. С. 229–232.
11. Глазунова О. Г., Волошина Т. В., Корольчук В. І. Розвиток “soft skills” у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. С. 93–106.
12. Годованюк Т. І. Метод проєктів як засіб формування ключових компетентностей молодших школярів. Початкова школа. 2018. № 4. С. 24–27.

13. Гоголкіна Т., Павленко А. Навички в м'якому варіанті – теж передумова для успіху. URL: <https://www.dw.com/uk/навички-вмякому-варіантітеж-передумова-для-успіху/a-15343547>.

14. Гоулмен Д. Емоційний інтелект. Київ : Віват, 2018. 512 с.

15. Горлова А. В. Використання освітнього потенціалу медіа в процесі соціалізації молодших школярів. Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови Нової української школи : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. Херсон : ТОВ «Борисфен-про», 2018. 393 с.

16. Горностай П. П. Емоційний інтелект як фактор розвитку особистості : автореф. дис. ... д-ра психол. наук. Київ, 2016. 38 с.

17. Даниленко Л. І. Педагогічні технології : навч.-метод. посібник. Київ : Шкільний світ, 2011. 128 с.

18. Дженджеро О. Дещо про переваги інтерактивного навчання в шкільній практиці. Українська мова і література в школі. 2006. № 2. С. 8–10.

19. Дичківська І. М. Актуальні проблеми педагогічної інноватики. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2002. 128 с.

20. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

21. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. Вісник Хмельницького національного університету. 2014. № 6. С. 239–242.

22. Євдокимова Н. О. Формування комунікативної компетентності учнів у процесі навчання іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук. Харків, 2017. 232 с.

23. Єльнікова О. В. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій. Імідж сучасного педагога. 2001. № 3. С. 71–74.

24. Захарчишин Г. М., Любомудрова Н. П. Емоційний інтелект та креативність як сучасний інструментарій менеджменту. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 34. С. 76–80.

25. Ігнатенко М. Формування соціальних навичок молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи. Початкова школа. 2015. № 6. С. 12–15.

26. Кете де Врис М. Мистика лидерства. Развитие эмоционального интеллекта / пер. с англ. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2004. 311 с.

27. Коберник Г. І. Використання інноваційних технологій у початковій школі : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 152 с.

28. Коваль К. О. Розвиток “soft skills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.

29. Колесник Л. Інтерактивні методи навчання на уроках читання. Початкова школа. 2014. № 1. С. 22–25.

30. Коломієць С. М. Психолого-педагогічні умови формування комунікативних умінь молодших школярів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 21 с.

31. Коломієць Н. А. Дидактичні засади застосування інтерактивних методів навчання молодших школярів. Київ, 2009. 69 с.

32. Комарницька В. А. Содержание обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей в контексте поликультурности. Матеріали I Міжнародної наук.-практ. конф. „Стандарти мовної освіти в аспекті інтеркультурної комунікації”. Мелітополь : МВП ЗІЕІТ, 2009. 111 с.

33. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

34. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти у контексті навчання іноземних мов : автореф. дис. канд. пед. наук. Харків, 2020. 20 с.

35. Костюк А. В. Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2. С. 85–89.
36. Кроуфорд А., Саул В. Технології розвитку критичного мислення. Київ : Плеяди, 2006. 224 с.
37. Купер Р., Саваф А. Эмоциональный интеллект в организации: как развивать и применять. Москва : Альпина Пабlishер, 2001. 416 с.
38. Лядський І. К. Управління соціальним інтелектом як фактором впливу на формування soft skills у здобувачів вищої освіти : автореф. дис. канд. екон. наук. Херсон, 2022. 23 с.
39. Махначова Н. М., Мідляр А. К. “Soft skills” керівника підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 17. С. 380–383.
40. Мацько Л. Матимемо те, що зробимо. До питання формування мовної культури. Дивослово. 2001. № 9. С. 2–3.
41. Мирний П. Твори : у 5 т. Київ : Вид-во АН УРСР, 1955. Т. 5. 459 с.
42. Момот А. М. “Bonjour”. Французька мова для малят. Полтава : Техсервіс, 2008. 44 с.
43. М’язова І. Ю. Міжкультурна комунікація як феномен сучасної лінгвістики : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Луганськ, 2008. 20 с.
44. Нікітченко О. С., Тарасова О. А. Формування навичок критичного мислення на уроках іноземної мови : навчально-практичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2017. 104 с.
45. Освітні технології : навч.-метод. посібн. / за ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
46. Пархоменко Н. Методика роботи над словом, текстом на уроках читання. Початкова школа. 2000. № 7. С. 44–48.
47. Рогач О. В. Формування soft skills майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки : дис. канд. пед. наук. Умань, 2021. 230 с.
48. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник. Київ : Генеза, 2019. 392 с.

49. Салміна Н. Г. Формування емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку : дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2019. 245 с.
50. Сиротинко Г. О. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання. Харків : Основа, 2003. 58 с.
51. Стадній А. С., Голод С. В. М'які навички в професійній діяльності. XLIX наук.-техн. конф. підрозділів ВНТУ : матеріали (Вінниця, 27–28 квіт. 2020). URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29692/9603.pdf>.
52. Сухомлинський В. О. До 100-річчя від дня народження : довідкове видання. Вінниця, 2018. 395 с.
53. Тоффлер Е. Футурошок / пер. з англ. Київ : Всесвіт, 2001. 480 с.
54. Фаріон І. Мова як духовно-національний феномен. Урок української мови. 2003. № 5/6. С. 51–53.
55. Abdallah-Preteceille, M. L'éducation interculturelle. Paris: PUF, 2017.
56. Anscombe, J.-C. & Ducrot, O. L'argumentation dans la langue. Liège: Mardaga, 1983.
57. Bar-On R. The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical Manual. Toronto : Multi-Health Systems, 1997. 125 p.
58. Barthes, R. Le degré zéro de l'écriture. Paris: Seuil, 1953.
59. Beacco, J.-C. Didactique de l'interculturel en classe de langue. Paris: Hachette, 2007.
60. Bourdieu, P. Ce que parler veut dire. L'économie des échanges linguistiques. Paris: Fayard, 1982.
61. CASEL. SEL Framework. Chicago, 2023. URL: <https://casel.org/fundamentals-of-sel/>.
62. Cyrulnik, B. Parler d'amour au bord du gouffre. Paris: Odile Jacob, 2004.
63. European Commission. Key Competences for Lifelong Learning. Luxembourg : Publications Office of the EU, 2018.
64. Galisson, R. De la langue à la culture par les mots. Paris: CLE International, 1991.

65. Goleman D., Boyatzis R., McKee A. *Primal Leadership: Learning to Lead with Emotional Intelligence*. Harvard Business School Press, 2002. 336 p.
66. Gudykunst W. B., Kim Y. Y. *Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication*. McGraw-Hill, 1992.
67. Hagège, C. *L’homme de paroles*. Paris: Fayard, 1985.
68. Hall E. T. *Beyond Culture*. Anchor Press, 1976.
69. Heckman J. J., Kautz T. D. *Hard Evidence on Soft Skills*. 2012. URL: <http://www.nber.org/papers/w18121>.
70. Holtgraves T. *Language as Social Action: Social Psychology and Language Use*. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum, 2002.
71. Kerbrat-Orecchioni, C. *La politesse. // Les interactions verbales. Tome 3*. Paris: Armand Colin, 1994.
72. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. *Mayer–Salovey–Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) User’s Manual*. Toronto : MHS Publishers, 2002.
73. Petrides K. V., Furnham A. *Trait Emotional Intelligence: Psychometric Investigation with Reference to Established Trait Taxonomies*. *European Journal of Personality*. 2001. Vol. 15. P. 425–448.
74. Salovey P., Mayer J. D. *Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Vol. 9, No. 3. P. 185–211.
75. Samovar L. A., Porter R. E. *Communication Between Cultures*. Wadsworth Publishing, 2003.
76. SkillsYouNeed. *What are Soft Skills?* URL: <https://www.skillsyouneed.com/general/soft-skills.html>.
77. *Soft skills*. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/soft-skills>.
78. *The Future of Jobs Report 2020*. Geneva : World Economic Forum, 2020. 163 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>.
79. *What does «Social Emotional Learning» really mean?* URL: <https://medium.com/social-emotional-learning>.

АВТОРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«BONJOUR»

Bonjour

Французька мова для малят

Частина I

Момот Анна Михайлівна
Bonjour французька для малят. Навчальне видання. – Полтава: Видавництво
Техсервіс, 2008. – 45 с.

Рецензент: Глоба Олена Василівна кандидат філологічних наук, доцент
кафедри ділової іноземної мови Полтавського університету
споживчої кооперації України

Зошит-розмальовка в доступній цікавій ігровій формі ознайомить наймолодших дітей (3-7 років) із французькими літерами, словами й мовними кліше, допоможе підготувати малят до ґрунтовного вивчення французької мови.

Рекомендовано для дітей, які починають вивчати французьку, їх батьків та вчителів.

© Видавництво Техсервіс
© Момот Анна Михайлівна

Слово дорослим!

Ви тримаєте в руках незвичайну книжечку! Це – навчальний посібник (зошит-розмальовка) для вивчення французької мови з дітьми 3-6 років.

У наш час знання іноземних мов – це не примха чи забаганка, а часто – потреба, продиктована життям. Тож варто використати природну здібність дошкільнят до вивчення мов і готувати дитину до серйозного опанування мовою з наймолодшого віку.

Навчити французької мови по-справжньому (якщо немає мовного середовища) – завдання тільки для професіоналів. Наш зошит буде помічником у роботі з малятами для фахівців і дбайливих батьків. Він допоможе закласти підґрунтя майбутнього оволодіння мовою, натренувати пам'ять дитини, розвинути у неї необхідні навички звуковимови, дати їй деякий активний словниковий запас, навчить будувати прості фрази і підготувати до читання і письма.

Весь матеріал подано асоціативно-тематичними групами. Кожна тема має малюнковий словничок, граматичні конструкції, діалоги, вірші, лічилки, пальчикові вправи у мовному супроводі, ілюстрації і графо-моторні вправи, що дає змогу чергувати різні види навчальної діяльності. **Методичні рекомендації** в кінці посібника допоможуть продуктивно організувати навчання. Транскрипція кирилицею подана для батьків, які не володіють французькою, щоб вони мали змогу продовжувати навчання дитини вдома.

Та головне завдання дорослих полягає у тому, щоб вивчення французької мови зробити для дитини бажаним і цікавим. А це залежить від любові та педагогічної майстерності вчителя і батьків.

Зумійте зацікавити дитину. Перетворіть нудне «Тобі треба вивчити» на цікаве «Давай пограємо!» Гра – основний вид діяльності дитини, головний засіб пізнання зовнішнього світу і його відображення. Тож буде найефективнішим навчання в ігровій формі. Спробуйте створити атмосферу емоційного піднесення, невимушеної співпраці і ніколи не примушуйте дитину навчатися. Необхідно зробити так, щоб заняття для малюка було задоволенням.

Проявіть мудрість і терплячість. Пам'ятайте: те що зрозуміло для вас, може бути недосяжним для дитини. Тому доброзичливо і спокійно виправляйте помилки, щоб грубим зауваженням не завдати психологічної травми. Змалку людина повинна засвоїти важливу річ: помилка – природний етап розвитку та пізнання. Відзначаєте найменші успіхи малюка. Це надихатиме його, додаватиме впевненості у своїх силах.

Вчасно закінчіть заняття, доки дитина не втомилася і не втратила інтересу.

Починайте працювати зараз же, не гаючи дорогоцінного часу. Робіть це спокійно, впевнено і з любов'ю.

Хай щастить Вам у цьому!

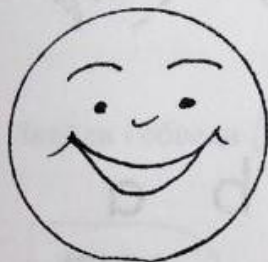
Всі тексти призначені для читання дорослими.

Salut! [сало] Привіт!
Je m'appelle Carlson.
 [жьо мапель карлсон]
 Мене звать Карлсон.
Comment t'appelle tu?
 [коман тапель тю]
 Як тебе звати?

Bonjour mes chers enfants!
 [бонжур ме шерз анфан]
 Добрий день мої дорогі діти!
Je m'appelle le Chat botté.
 [жьо мапель льо ша боте]
 Мене звати Кіт у чоботях.

Comment ça va?
 [коман са ва] Як у тебе справи?

Ça va bien
 [са ва бьєн]

Comme çі comme ça
 [ком сі ком са]

Ça va mal
 [са ва маль]

Thème: La famille

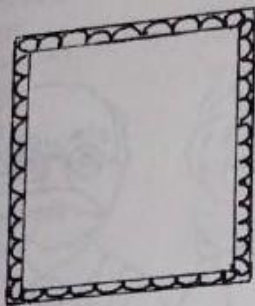

Mère [mɛʁ] мама
Père [pɛʁ] тато
Bébé [bɛbɛ] малюк
Fille [fij] дочка
Fils [fis] син
Grand-mère [gran-mɛʁ] бабуся
Grand-père [gran-pɛʁ] дідусь

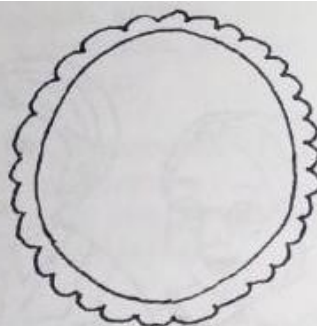
Знайди і обведи **b** :

B b

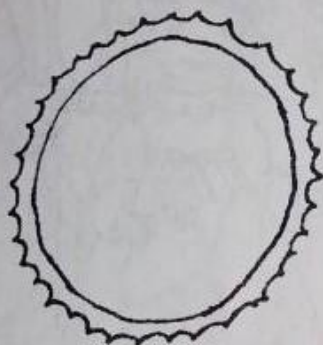
m	b	k	u
g	r	b	j
b	z	a	x
l	b	i	b

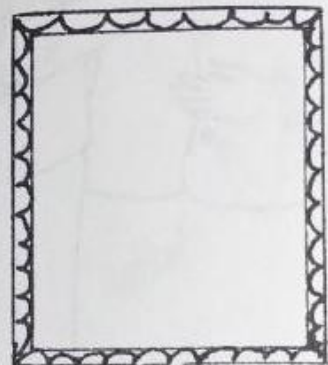
Mon grand-père

Ma grand-mère

Ma mère

Mon père

Comment s'appelle ta mère (grand-mère)? [коман сапель та мер (гран мер)]
Як звать твою маму (бабусю)?

Ma mère (grand-mère) s'appelle ... [ма мер (гран мер) сапель]
Мою маму (бабусю) звать ...

Comment s'appelle ton père (grand-père)? [коман сапель тон пер (гран пер)]
Як звати твого батька (дідуся)?

Mon père (grand-père) s'appelle ... [мон пер (гран пер) сапель]
Мого батька (дідуся) звать ...

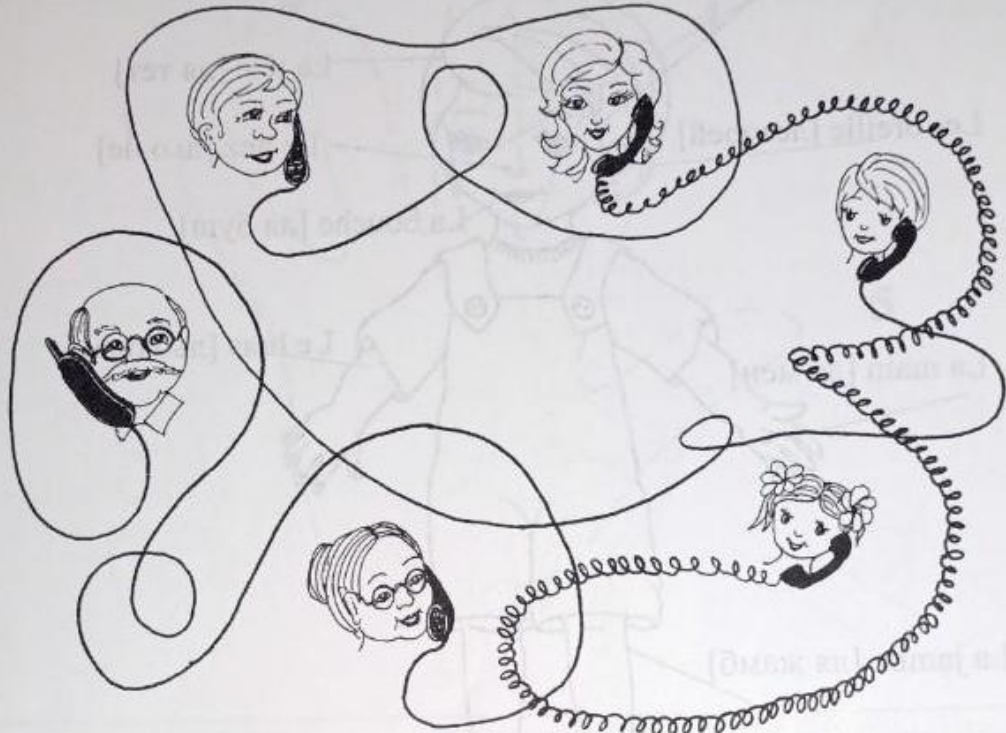
Papa et maman
Leur deux enfants
Le fils et la fille
C'est ma famille

[папа е маман]
[льор дьо занфан]
[льо фис е ля фії]
[се ма фамій]

тато і мама
їх дває дітей
син і дочка
це сім'я моя

Хто з ким говорить по телефону?

-Bonjour, ma mere!
-Salut, ma cher!
-Comment ça va?
-Ça va bien, merci.

- Salut
- Salut!
- Comment ça va?
- ça va mal. Comment ça va
- Comme çi comme ça

- Bonjour ma mère!
- Salut, mon fils. Comment ça va?
- ça va bien, merci. Comment ça va?
- ça va très bien.

Знайди і обведи **С**:

h	x	c	e
c	a	v	c
s	g	c	r
j	c	i	c

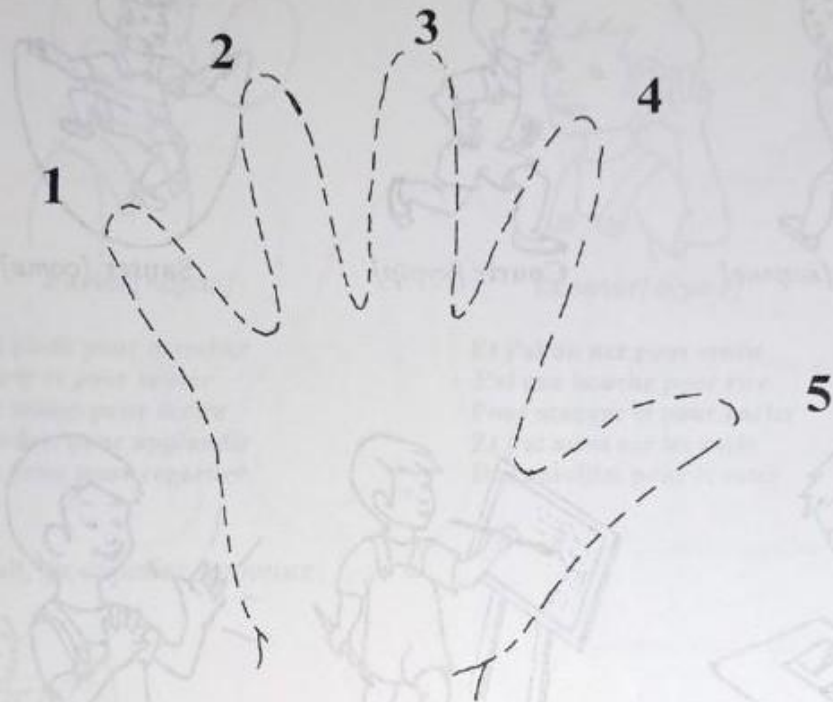
Thème: Corps

Знайди і обведи **d** :

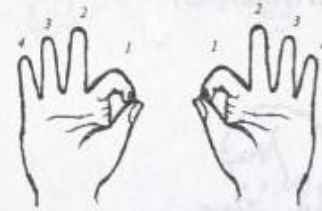
Large outline letters: **D d**

x	n	d	o
d	s	r	d
w	d	e	i
d	s	i	d

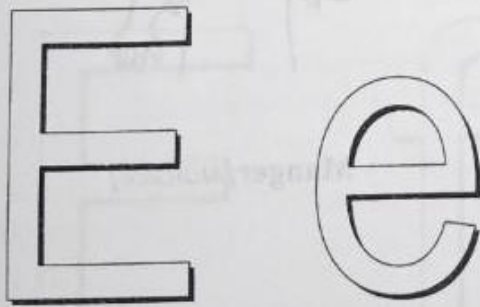

Un, deux, trois,
Les petits doigts
Quatre, cinq, six,
Font l'exercice.

[ан де трук]
[ле пети дуаг]
[кятр сенк сис]
[фон лекзерсис]

Знайди і обведи **e** :

e x a e
k e l e
e r e n
p e b e

Marcher [марше]

Courir [курір]

Sauter [соте]

Ecrire [екрір]

Peindre [пендр]

Applaudir [аплодір]

Sentir [сантір]

Rire [рір]

Manger [манже]

Parler [парле]

J'ai deux pieds pour marcher
 Pour courir et pour sauter
 J'ai deux mains pour écrire
 Pour peindre, pour applaudir
 J'ai deux yeux pour regarder

Ecouter [екуте]

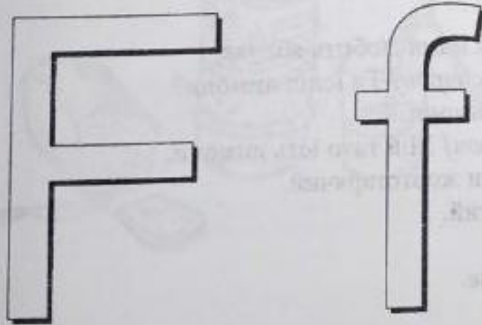
Et j'ai un nez pour sentir
 J'ai une bouche pour rire
 Pour manger et pour parler
 Et j'ai aussi sur les cotés
 Deux oreilles pour écouter

Ann Rocard

Намалюй, як стрибає хлопчик:

Знайди і обведи **f**:

w	f	a	f	h
s	f	c	j	f
f	b	f	a	z
g	f	r	p	f
f	k	f	i	s

Thème: Le repas

La pomme [ля пом]

L'abricot [лабрико]

La poire [ля пуар]

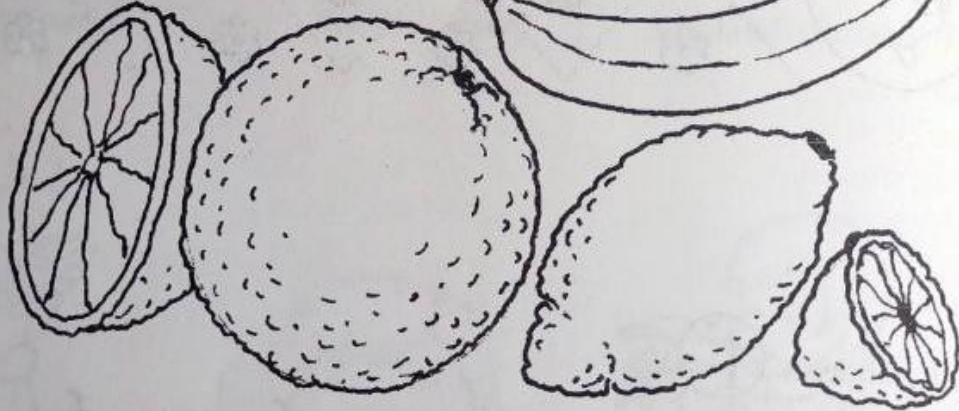
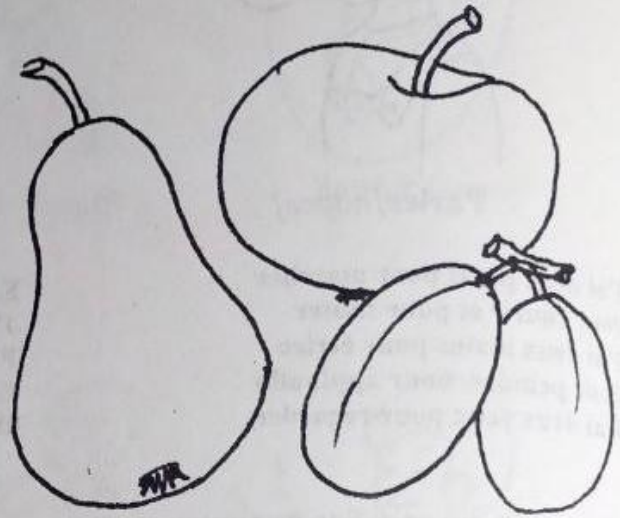
La banane [ля банан]

L'orange [лоранж]

Le citron [льо ситрон]

- Est-ce que tu aime des pommes? [емке тю ем де пом] Ти любиш яблука?
 J'aime les pommes. [жем ле пом] Я люблю яблука.
 Ma mère aime les pommes. [ма мер ем ле пом] Моя мама любить яблука.
 Est-ce que tu mange les citrons? [еске тю манж ле ситрон] Ти їсиш лимони?
 Je mange les citrons. [же манж льо ситрон] Я їм лимони.
 Mon père mange les citrons. [мон пер манж ле ситрон] Мій тато їсть лимони.
 La orange est orange. [ля оранж е оранж] Апельсин жовтогарячий.
 Le citron est jaune. [льо ситрон е жон] Лимон жовтий.
 La poire est verte. [ля пуар е верт] Груша зелена.
 La pomme est rouge. [ля пом е руж] Яблуко червоне.

Домалой шлях черв'яка до яблука

Знайди і обведи **g** :

w a i g e
 g t m s g h
 r g c g h
 s b g j g
 g z v e g

 La tomate [ля томат]

 Le concombre [льо конкомбр]

L'eau [льо]

Le lait [льо ле]

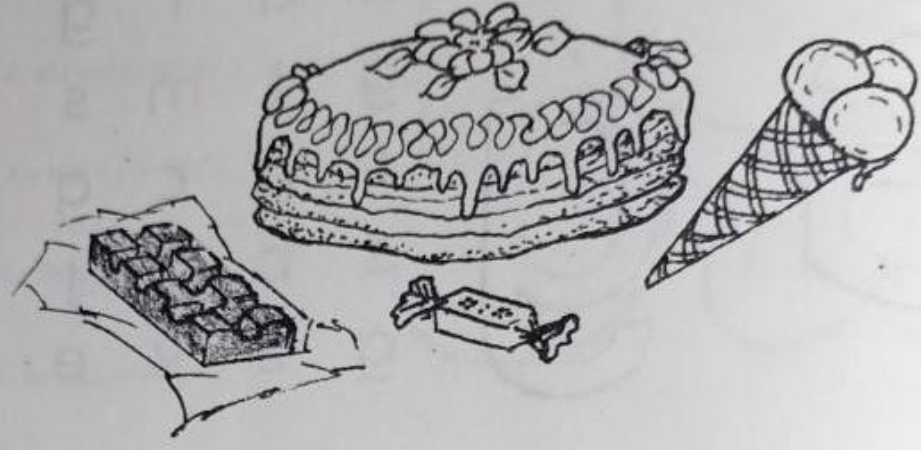
Le pain [льо пен]

La glace
[ля глас]

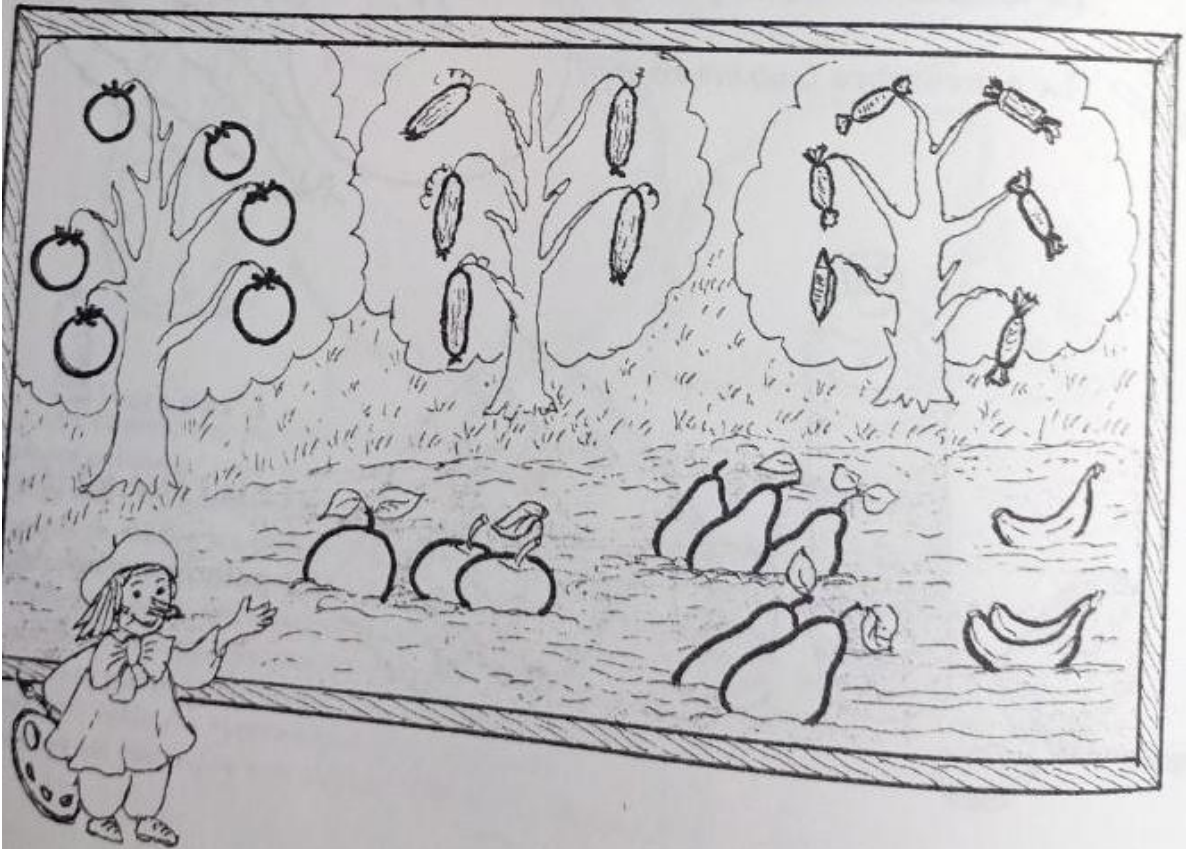
La tarte
[ля тарт]

Le chocolat
[льо шокола]

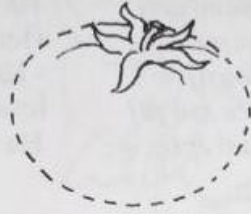
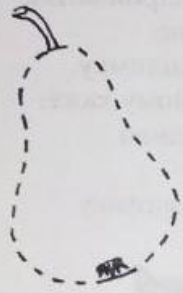
La bonbon
[ля бонбон]

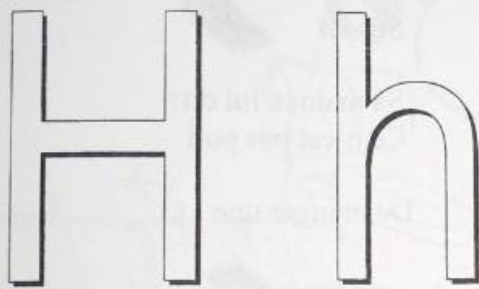
Що наплутав художник?

Обведи і назви:

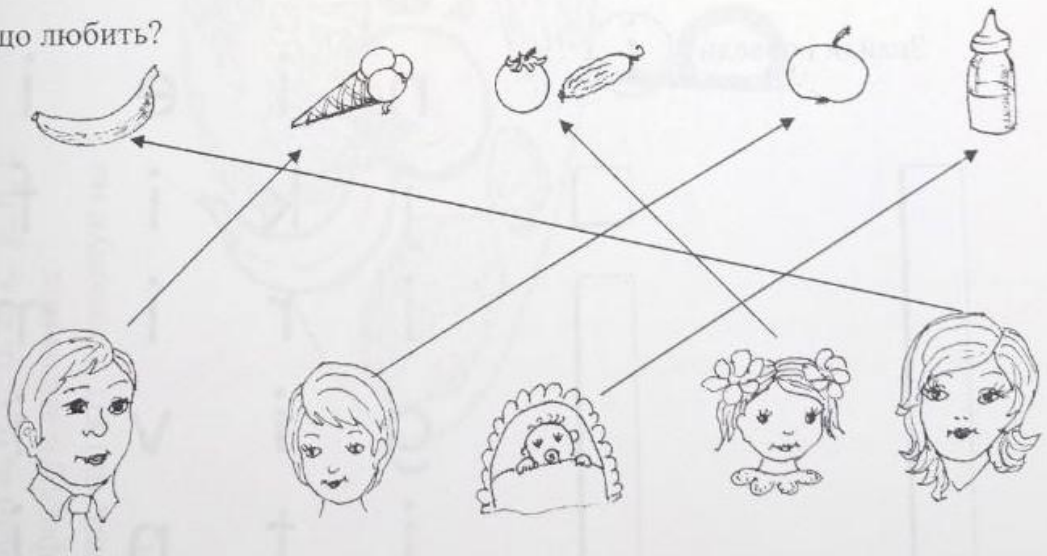

Знайди і обведи **h** :

e	h	g	t	h
h	i	k	h	m
a	h	d	s	h
r	l	h	x	c
s	h	p	h	o

Хто що любить?

Un petit chat gris
 Qui mangeait du riz
 Sur un tapis gris
 Sa maman lui dit:
 Ce n'est pas poli
 De manger le riz
 Sur un tapis gris.

[ан пети ша гри]
 [кі манже дю рі]
 [сюр ан тани гри]
 [са маман луі ді]
 [се не па полі]
 [д'ю манже льо рі]
 [сюр ан тани гри]

Маленький сірий котик
 Який їсть рис
 На сірому килимку.
 Його мама йому каже:
 - Це не ввічливо
 Їсти рис
 На сірому килимку

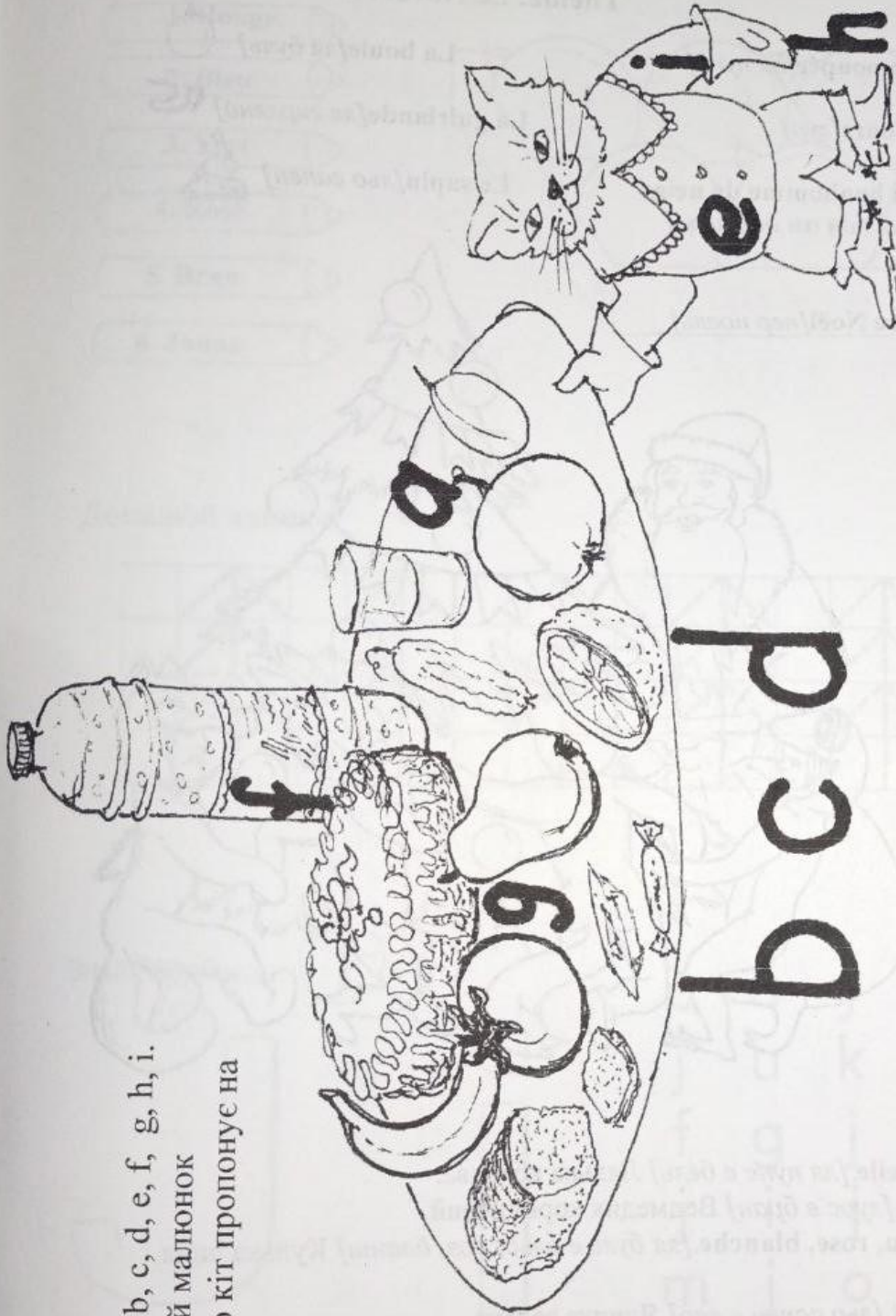
Un petit
 Qui mangeait une
 Sur un
 Sa maman lui dit:
 Ce n'est pas poli
 De manger une
 Sur un

Знайди і обведи **і** :

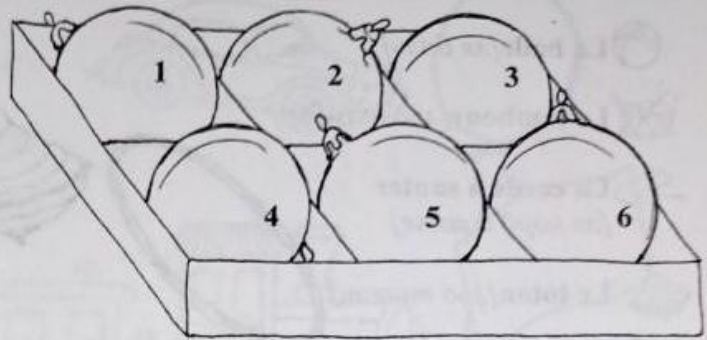
Two vertical rectangular boxes for writing answers, one on the left and one on the right.

n	i	e	i	t
j	k	i	f	i
i	r	i	m	p
g	i	v	i	c
i	t	n	i	h

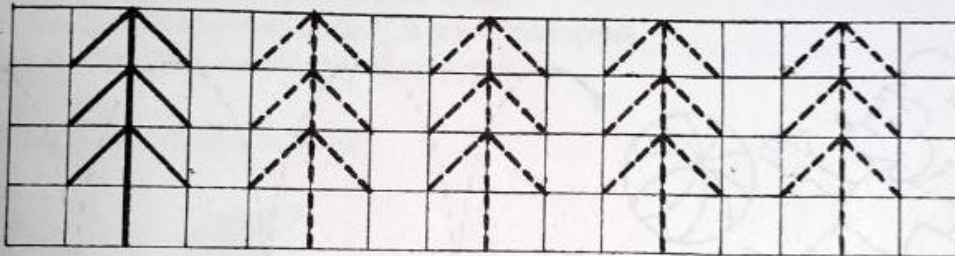
Знайди а, б, с, d, е, f, g, h, i.
 Розфарбуй малюнок
 Назви, що кіт пропонує на
 обід

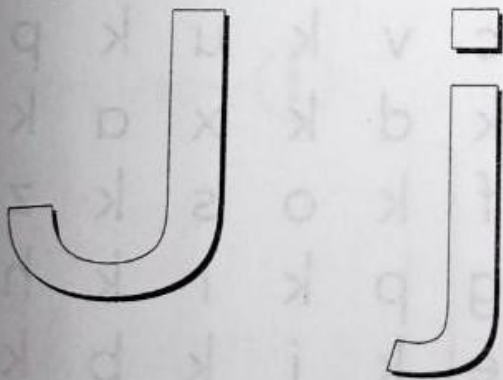
1. Rouge
2. Bleu
3. Vert
4. Rose
5. Brun
6. Jaune

Домалюй ялинки:

Знайди і обведи :

p	a	j	e	g
j	u	k	j	b
f	g	j	s	j
j	i	j	l	n
m	j	o	j	x

Thème: Les joujoux

 La balle [ля баль]

 Le tambour [льо тамбур]

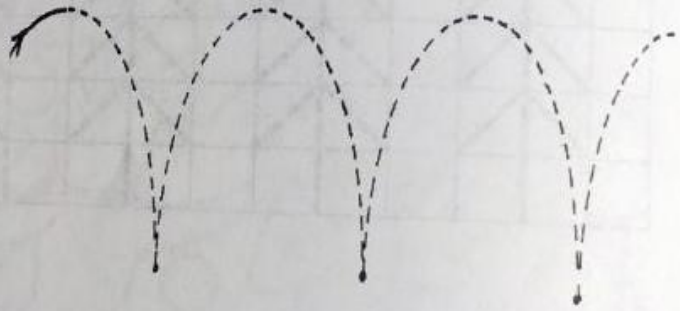
 La corde à sauter [ля корд а соте]

 Le toton [льо тотон]

 Le cercle [льо серкль]

Домалой, як стрибає м'яч:

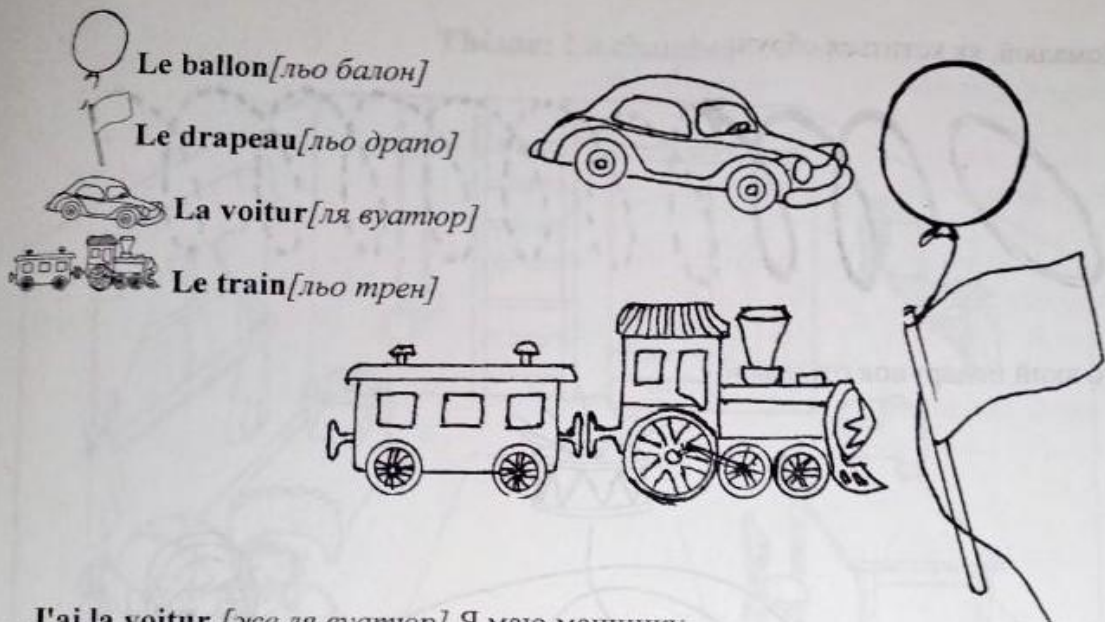

Знайди і обведи

k :

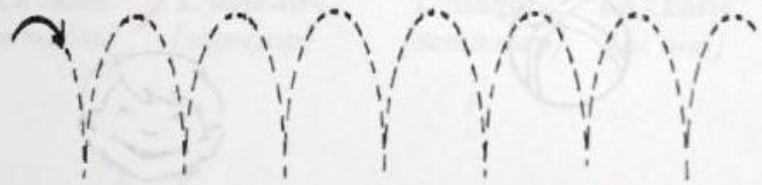

c	v	k	u	k	p
k	d	k	x	a	k
f	k	o	s	k	z
g	p	k	r	k	h
e	k	i	k	b	k
i	z	a	k	s	k

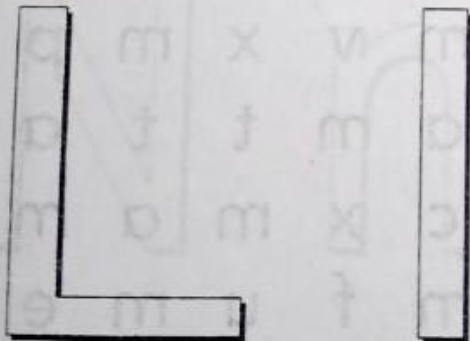

J'ai la voiture. [же ля вуатюр] Я маю машинку.
 J'ai le train. [же льо трен] Я маю поїзд
 J'ai le drapeau. [же льо драпо] Я маю прапорець
 J'ai le ballon. [же льо балон] Я маю кульку

Домалой, як стрибає м'ячик:

Знайди і обведи ①:

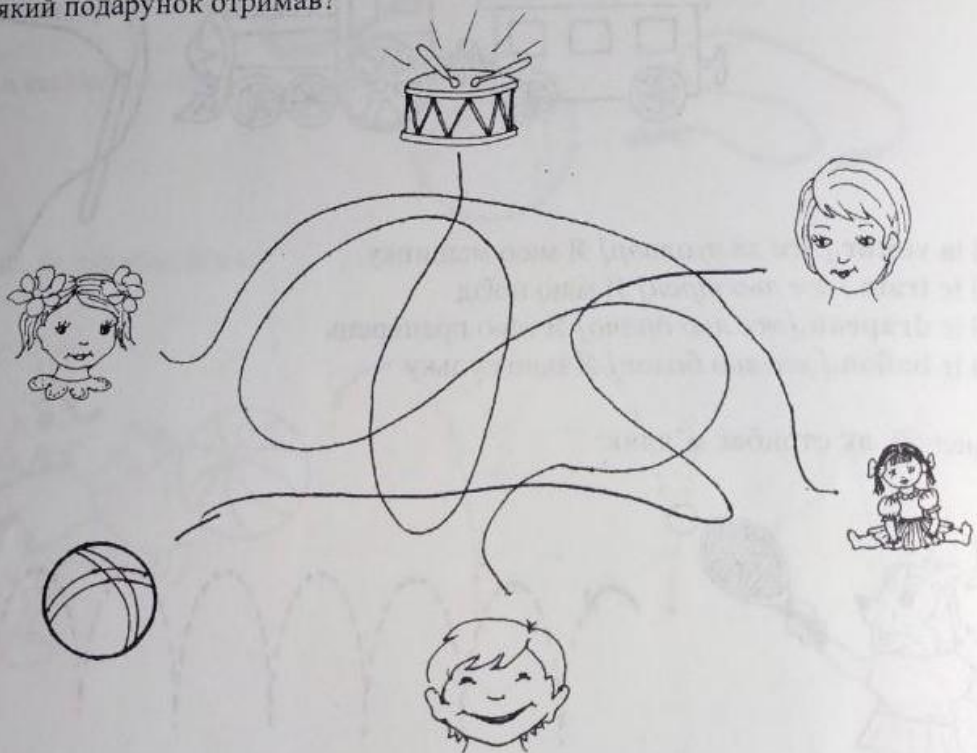

a	b	l	e	g	f
l	k	h	l	c	e
i	l	v	l	x	c
w	e	l	w	e	m
l	a	d	n	l	j
s	l	o	l	g	l

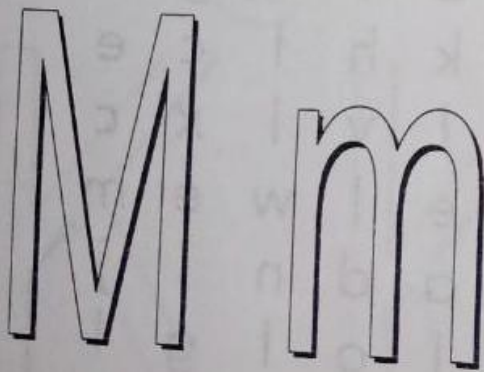
Домалюй, як котиться обруч:

Хто який подарунок отримав?

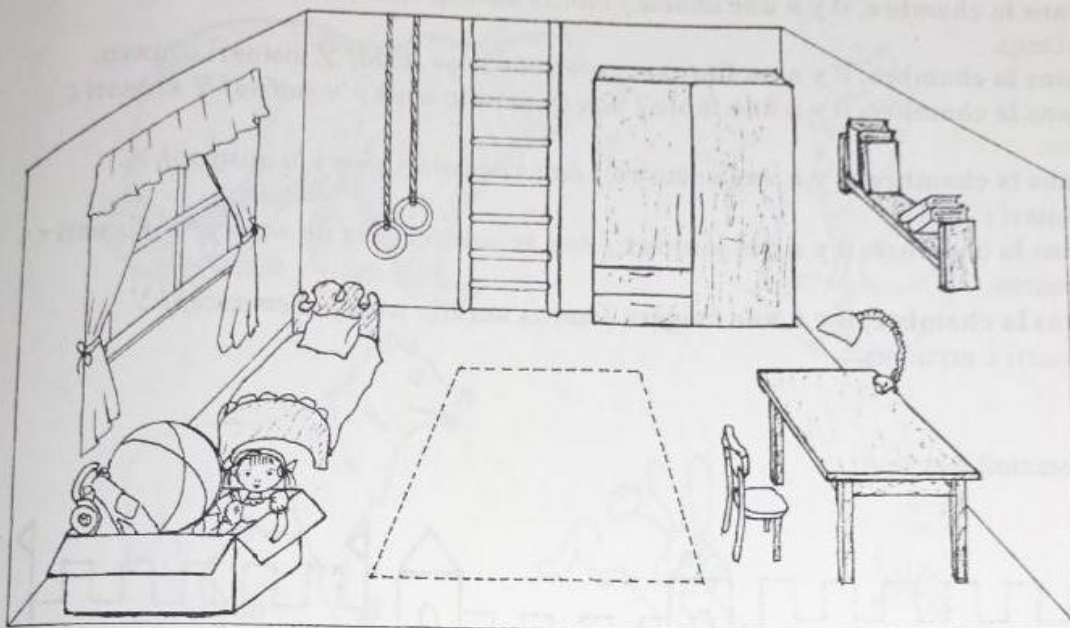

Знайди і обведи **m**:

e	d	m	a	m	k
z	b	n	m	s	m
t	m	v	x	m	p
j	a	m	t	t	a
m	c	x	m	a	m
g	m	f	u	m	e

Thème: La chambre

Les joujoux
[ле жуужу]

Le lit
[льо лі]

La table
[ля табль]

L'armoire
[лармуар]

L'étagère
[летажер]

La chaise
[ля шез]

Знайди і обведи **n** :

N

n

z	n	f	n	a	l
n	k	o	r	n	e
h	c	n	s	i	n
n	g	w	n	d	k
b	n	p	n	j	x
k	e	n	c	k	n

Thème: Les animaux

La grenouille
[ля гренуй]

La souris
[ля сурі]

Le renard
[льо ренар]

Le lièvre
[льо льсвр]

Le loup
[льо лу]

L'ours
[лурс]

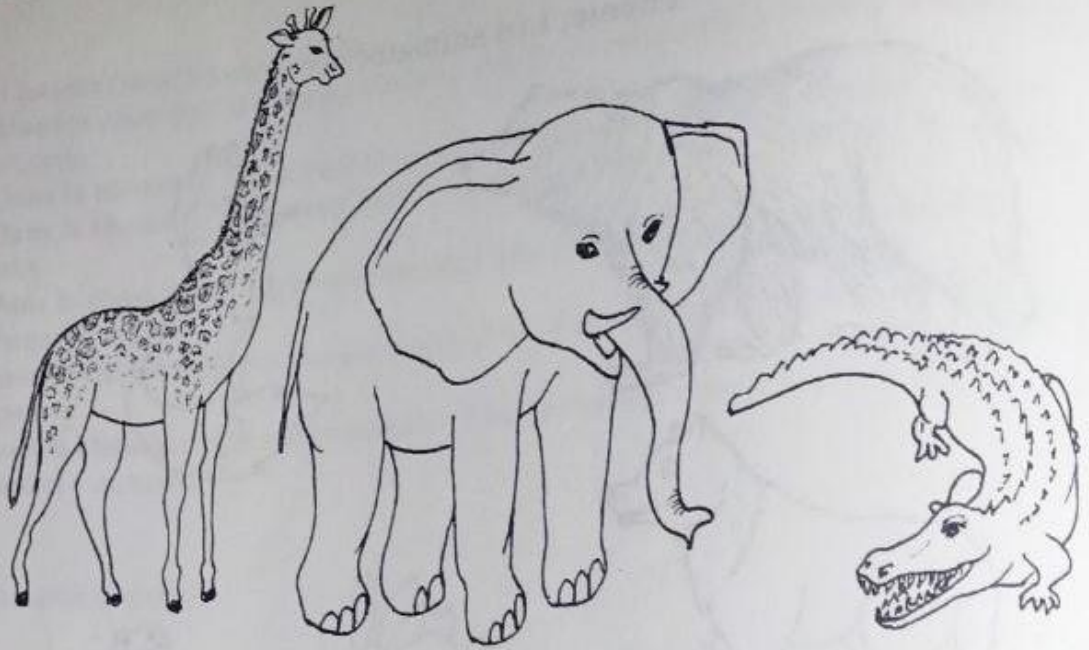
Знайди і обведи **р** :

P

р

a	c	p	e	h	t	p
w	p	r	p	t	p	y
p	u	i	p	o	a	p
s	p	d	f	p	g	v
a	g	p	h	j	p	k
l	m	z	p	n	e	p
p	n	p	b	c	p	x

La girafe [ля жѐраф]

Le singe [льо санѐ]

L'éléphant [лелефан]

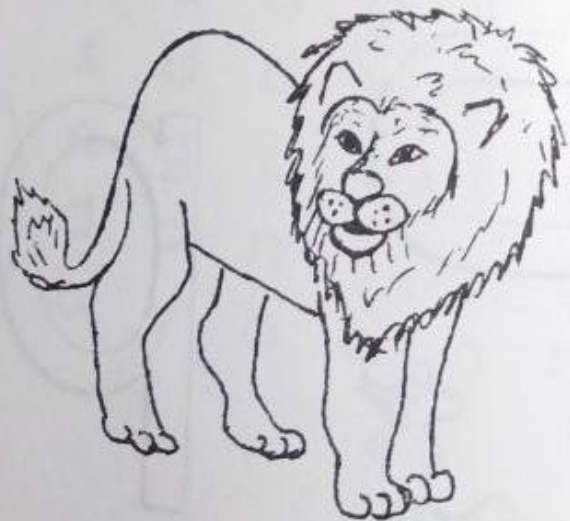
Le lion [льо льон]

Le crocodile [льо крокодиль]

Le zèbre [льо зебр]

Граматичні конструкції:

De quelle couleur est lièvre (singe)? [д'во кель кульор е льєвр] Якого кольору зайчик (мавпа)?

L'ours est brun [лурс е бран] Ведмідь коричневий

Le loup est gris [льо лу е гри] Вовк сірий

Le lièvre est gris [льо льєвр е гри] Заець сірий

Le renard est orange [льо ренар е оранж] Лисиця руда

La souris est grise [ля сурі е гриз] Мишка сіра

La grenouille est verte [ля гренуй е верт] Жабка зелена

La girafe est jaune et brune [ля жіраф е жьон е брюн] Жираф жовтий і коричневий

L'éléphant est gris [лелефан е гри] Слон сірий

Le crocodile est vert [льо крокодиль е вер] Крокодил зелений

Le singe est brun [льо санж е бран] Мавпа коричнева

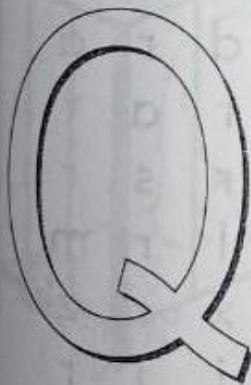
Le zèbre est noir et blanc [льо зебр е нуар е блан] Зебра чорна і біла

Le lion est roux [льо льон е ру] Лев рудий

Намалюй, як стрибає зайчик:

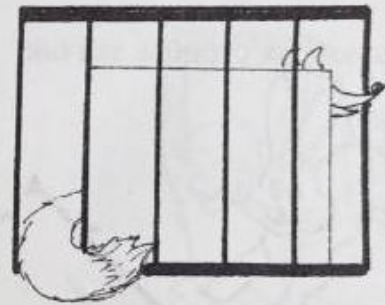
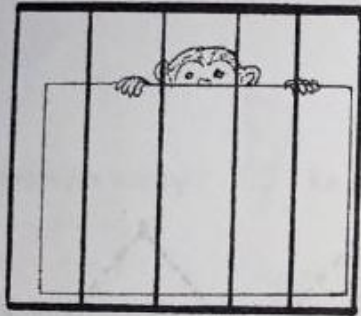
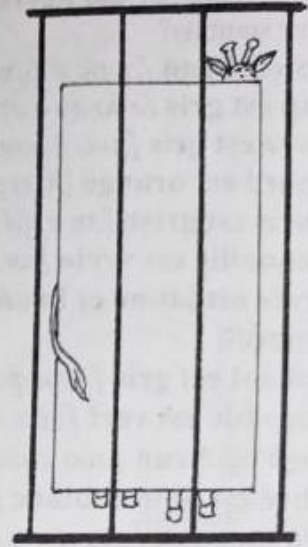
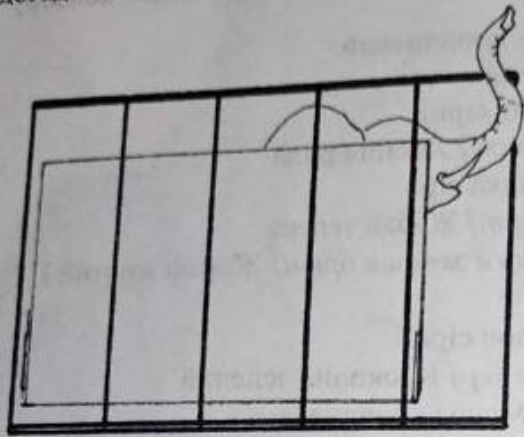

Знайди і обведи **q** :

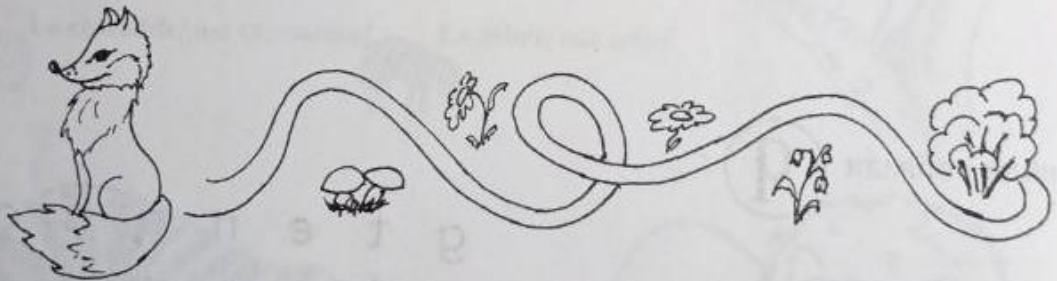

g	t	e	n	q	a	g
q	j	k	i	w	n	x
m	q	s	u	h	f	q
u	o	i	c	q	z	n
l	t	y	q	r	u	q
q	e	g	n	q	e	u
d	u	v	q	b	a	q

Здогадайся і назви, які звірі сховалися в клітках:

Зафарбуй стежечку, якою прийшла до нас лисичка:

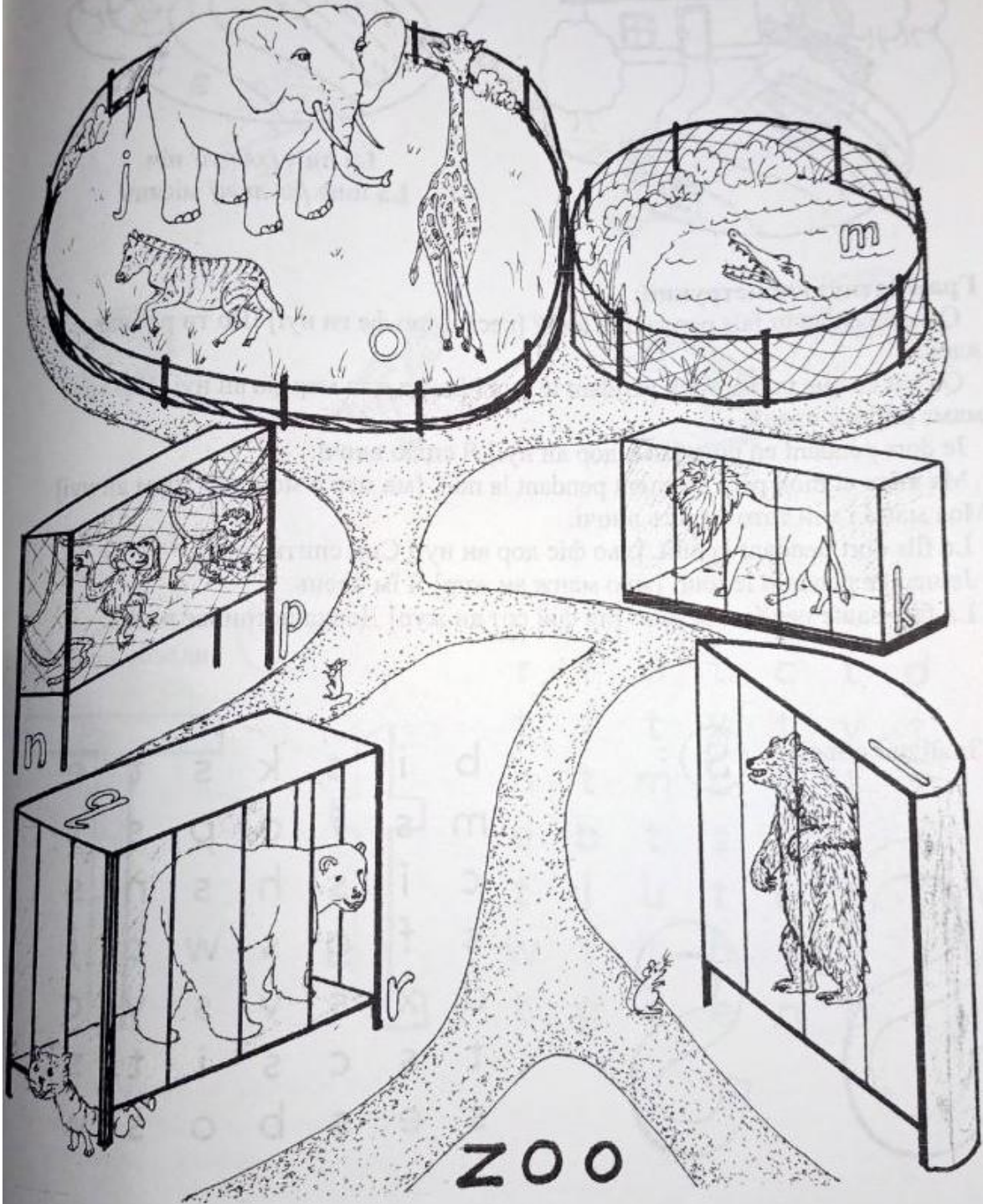
Знайди і обведи

r :

R r

w	r	b	r	d	r	a
r	e	t	c	r	a	t
a	r	d	g	r	s	r
r	y	h	r	l	r	m
n	r	v	a	x	r	z
r	w	t	r	i	j	r
o	r	u	b	r	e	y

Знайди букви j, k, l, m, n, o, p, q, r.
Розфарбуй малюнок.
Назви тварин, що живуть у зоопарку.

Thème: Le jour et la nuit

Le jour [льо жур] день
Le soleil [льо солей] сонце

La nuit [ля нуї] ніч
La lune [ля люн] місяць

Граматичні конструкції:

Qu'est ce que tu fais pendant le jour? [кескьо тю фе ен нуї] Що ти робиш вдень?

Qu'est ce que ta mère fait pendant le jour? [кескьо та мер фе ан нуї] Що твоя мама робить вдень.

Je dors pendant en nuit. [жьо дор ан нуї] Я сплю вночі.

Ma mère et mon père dorment pendant la nuit. [ма мер е мон пер дорм ан нуї] Моя мама і мій тато сплять вночі.

Le fils dort pendant la nuit. [льо фіс дор ан нуї] Син спить вночі

Je mange pendant le jour. [жьо манж ан жур] Я їм вдень.

La fille saute pendant le jour. [ля фій сот ан жур] Дочка пстрибає вдень.

Знайди і обведи **S** :

b	i	s	k	s	t	e
m	s	i	o	p	s	t
c	i	s	h	s	n	s
s	f	g	s	w	c	j
d	x	s	v	s	y	c
t	s	c	s	i	t	s
s	e	s	b	o	s	w

Thème: Les saisons

L'hiver [лівер] зима
 La neige [ля неж] сніг
 Il fait froid [іль фе фруа] холодно

Les enfants font un bonhomme de neige.

[лезанфан фон ан боном дьо неж]
 Діти ліплять сніговика

Les lièvres jouent à la boule de neige.
 [ле льєвр жу а ля буль дьо неж]
 Зайчики грають в сніжки

Намалюй, як їхали санчата:

Знайди і обведи **U** :

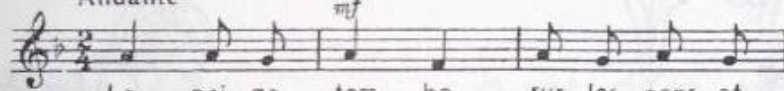
u d m e u a r t
 b u o u p c d u
 u z u t l u x i
 e u n t u s u d
 h i u w e y r u
 j u v r u c k b
 u g n b d u a u
 z u s o l r u g

LA NEIGE

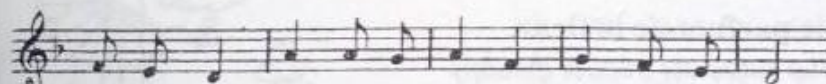
Mélodie populaire

Andante

mf

La nei-ge tom-be sur les gens et

les mai-sons, La nei-ge tom-be à gros flo-cons!

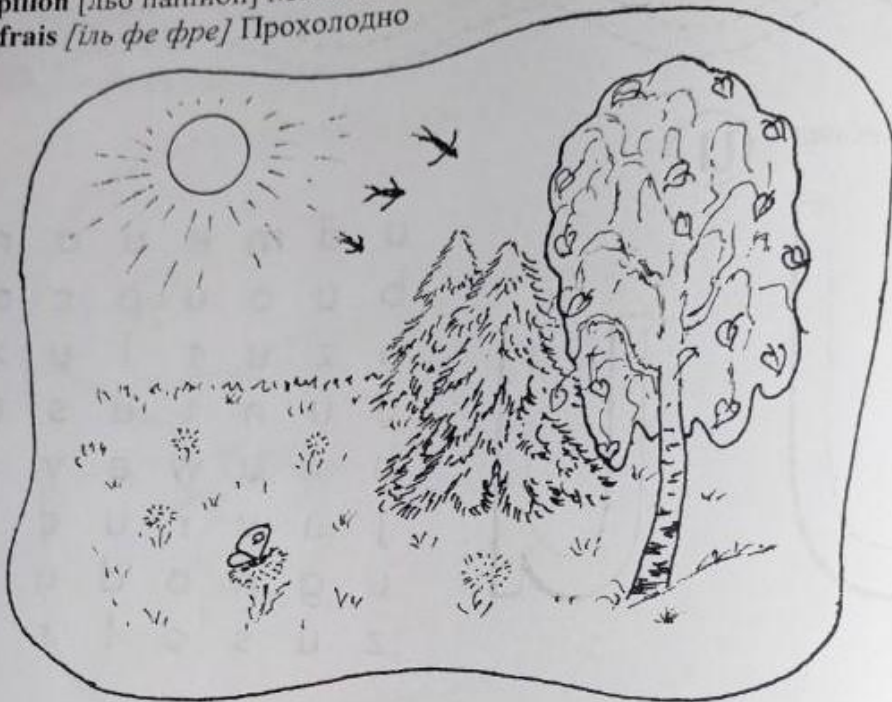
La nei-ge dan-se et vient dans nos yeux,

Dan-se, nei-ge, tu nous rends joyeux!

La neige tombe sur les gens et les maisons,
 La neige tombe à gros flocons!
 La neige danse et vient dans nos yeux,
 Danse, neige, tu nous rends joyeux!

Le printemps [льо прентам] Весна
 La fleur [ля фльор] Квітка
 Le papillon [льо папійон] Метелик
 Il fait frais [іль фе фре] Прохолодно

Je respire le parfum de la fleur.
 [жьо респір льо парфем дьо ля фльор]
 Я нюхаю квітку

Je regarde sur le papillon.
 [жьо регард сюр льо папійон]
 Я дивлюсь на метелика

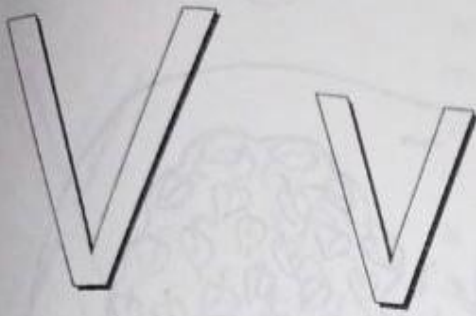

Un papillon bleu, [ан папійон бльо]
Un papillon rouge, [ан папійон руж]
Un papillon tremble, [ан папійон трамбль]
Un papillon bouge. [ан папійон буж]

Знайди і обведи

V:

s	v	b	t	r	v	m	v
x	i	z	v	t	c	v	a
h	v	w	o	v	t	k	n
t	b	j	v	a	p	i	v
v	h	t	e	v	f	v	y
m	v	i	v	r	v	s	u
v	d	v	e	g	s	o	v
s	t	v	n	v	a	v	w

Покажи метеликові шлях до квітки:

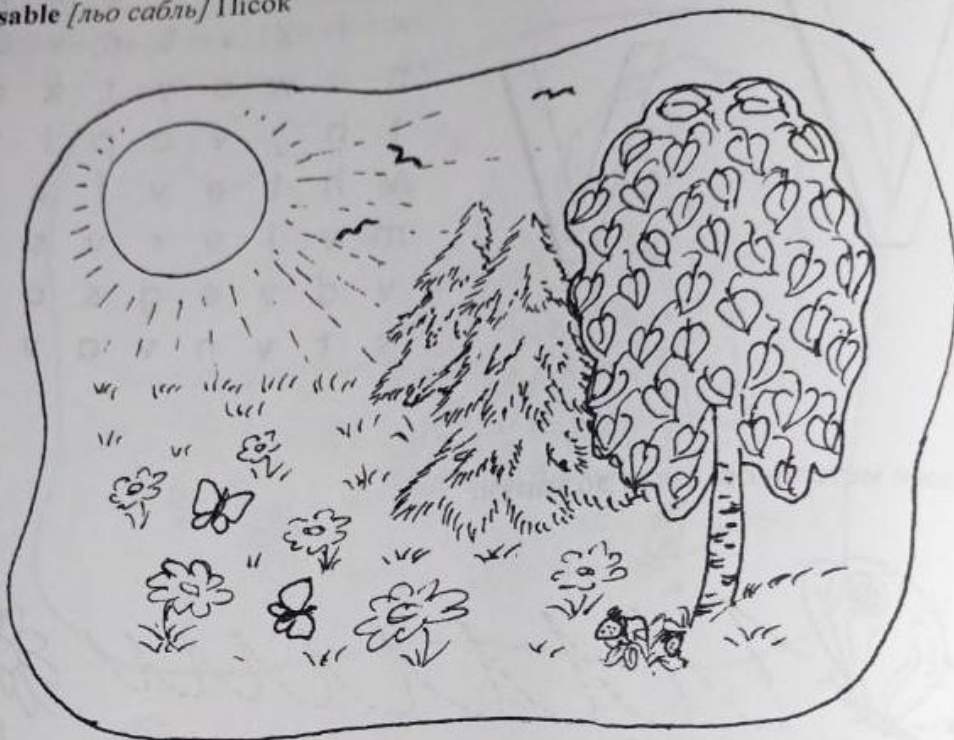
Знайди і обведи

W:

a	w	d	o	w	i	w	c
e	m	w	n	u	w	a	l
j	t	w	r	t	w	k	h
w	d	b	w	g	p	w	p
d	h	j	y	s	w	n	f
w	x	i	w	n	v	d	w
y	a	w	i	o	w	r	m
j	w	d	t	a	h	w	g

L'été [летe] Літо
 Il fait chaud [іль фе шо] Жарко
 Le sable [льо сабль] Пісок

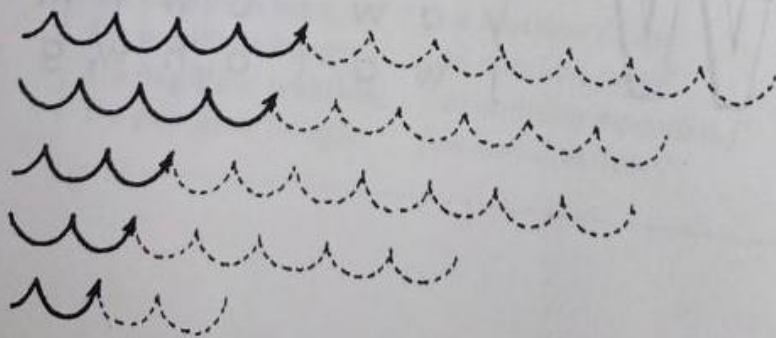
Je nage [жьо наж]
 Я плаваю.

Je joue dans le sable
 [жьо жу дан льо сабль]
 Я граюся в піску.

Домалюй хвильки:

Знайди і обведи **X** :

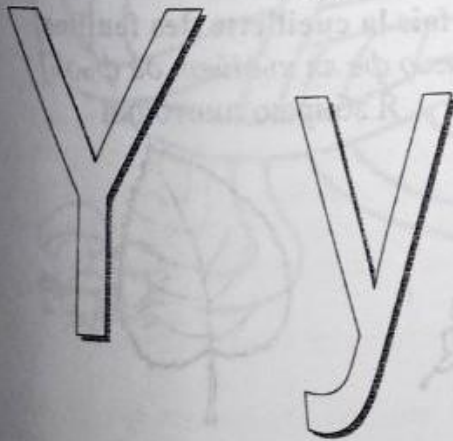

x	t	i	x	s	r	e	f
m	x	n	x	a	u	w	x
v	w	x	g	k	x	v	t
h	x	p	c	x	b	d	x
x	f	x	y	i	z	x	o
c	s	x	u	x	u	o	r
s	x	a	e	n	x	t	y
x	m	d	x	k	c	x	w

Домалюй і розфарбуй:

Знайди і обведи **y** :

r	y	e	y	w	g	c	u
y	h	y	r	y	h	y	j
a	o	y	m	i	y	a	k
h	y	a	c	t	n	y	p
c	t	k	y	c	b	t	y
y	d	y	h	y	h	y	x
z	y	c	y	x	y	t	e
a	c	y	r	y	t	h	y

L'automne [лотон] Осінь
 Le champignon [льо шампіньон] Гриб
 La feuille [ля фьой] Листочок

Je fais la cueillette des champignons
 [жьо фе ля кьойет де шампіньон]
 Я збираю гриби

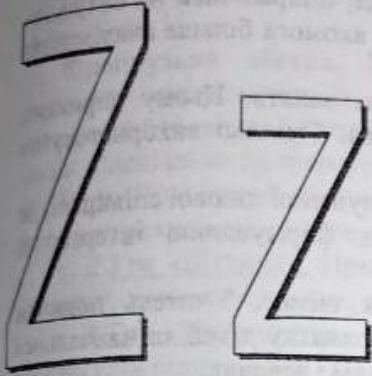

Je fais la cueillette des feuilles
 [жьо фе ля кьойет де фьой]
 Я збираю листочки

зфарбуй листочки:

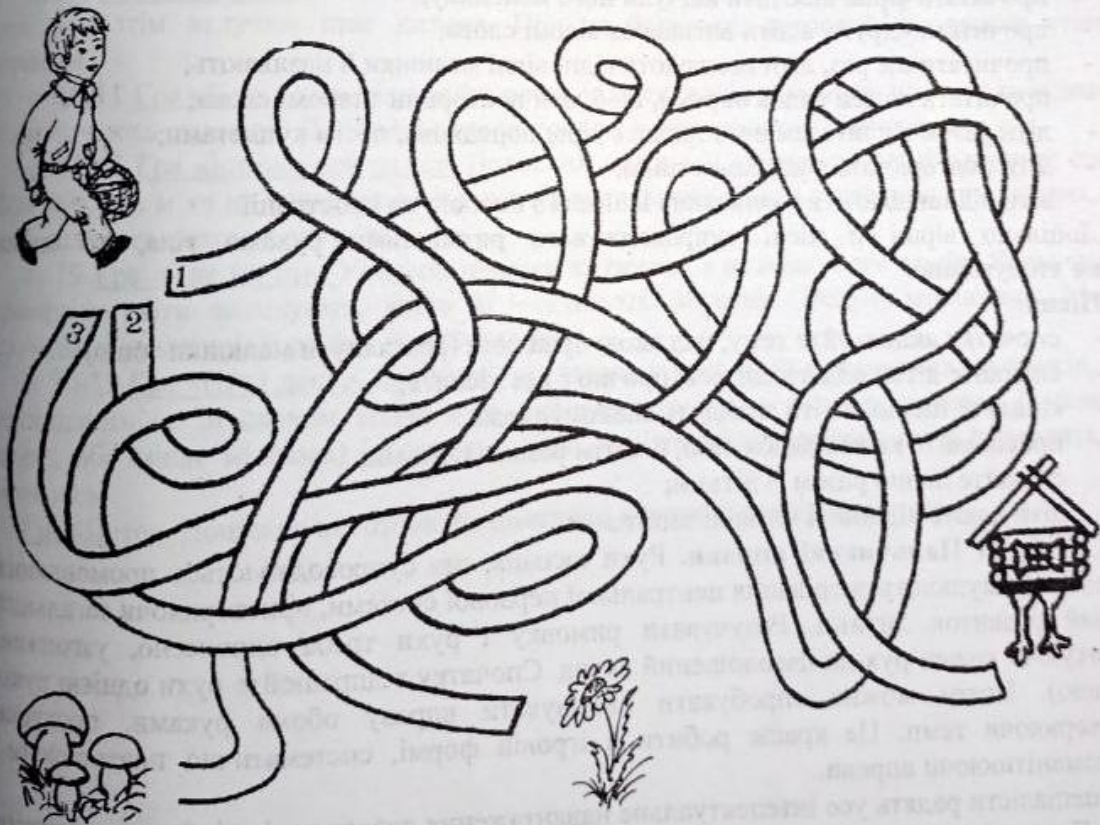

Знайди і обведи **Z**:

w	z	i	z	a	r	t	p
z	e	z	o	z	d	z	m
e	z	o	r	e	z	r	z
j	h	z	t	z	r	b	z
o	z	d	z	s	i	z	x
z	c	z	y	z	r	k	z
r	z	m	z	a	z	u	f
e	o	z	h	z	g	z	j

Допоможи хлопчику знайти гриби. Розфарбуй правильну доріжку.

Методичні поради:

Метою даного посібника є допомога вчителю у підготовці дитини до вивчення французької мови. Для цього необхідно якомога ефективніше використовувати схильність дошкільнят до наслідування, у тому числі звуконаслідування. Запропоновані вірші, пісні, лічилки містять короткі кліше, характерні для сучасної французької мови, які допоможуть дитині опанувати французькою мовою як засобом спілкування.

На уроках французької варто використовувати рідну мову, коли це доцільно (пояснення, переклад для розуміння) і абстрагуватися від неї, опираючись на ситуацію, демонстрацію, ілюстрації. Організовувати навчання так, щоб якомога більше аналізаторів – зорові, слухові, смакові, нюхові, тактильні були задіяні.

Слід пам'ятати про необхідність емоційної насиченості занять. Цьому сприяють невербальні форми спілкування – жести, міміка, пантоміміка. Сміливо використовуйте вигук (Ой-ля-ля! Так! Є!) та заохочуйте до цього дітей.

Ще важливо створити атмосферу довіри, розкутості, невимушеної ділової співпраці, де дитина – активний відкривач чогось нового. Це сприяє формуванню інтересу й позитивного ставлення до навчання.

Навчальний посібник «» складено з урахуванням цих вимог. Учитель повинен використовувати його творчо, відповідно до особливостей розвитку дітей та навчальної мети. Для цього може змінювати послідовність опрацювання тем і завдань.

Словник. До кожної теми поданий словник, переважно малюнковий.

Граматичні конструкції подаються без пояснення правил і засвоюються у практичному ситуативному мовленні, переважно діалогічному.

Діалоги супроводжуйте ігровими ситуаціями, використовуючи ілюстрації посібника та домашні іграшки.

Вірші вчать методом багаторазового прослуховування й повторення:

- прочитати вірш, щоб діти відчували його мелодію;
- прочитати вдруге, а діти впізнають відомі слова;
- прочитати ще раз, діти показують відповідні малюнки й називають;
- прочитати кожен рядок окремо, щоб діти повторили знайомі слова;
- діти разом з учителем повторюють вірш порядково, потім куплетами;
- діти повторюють вірш самостійно;
- діти відповідають на запитання вчителя з опорою на ілюстрації.

Доцільно вірші й пісні супроводжувати ритмічними рухами тіла, це сприяє запам'ятовуванню.

Пісня:

- спочатку акцентуйте тему, над якою працюєте (розглянути малюнки тощо);
- спитайте дітей «Здогадайтесь, про що буде пісня?»;
- співайте пісню, а діти знайдуть знайомі слова;
- проспівайте кожен рядок самі, а потім разом із дітьми;
- діти дають відповіді на ваші запитання.

с. 6, 9, 34 Пальчикові вправи. Рухи пальців, що супроводжуються промовлянням римовок стимулюють дозрівання центральної нервової системи, прискорюючи загальний і мовний розвиток дитини. Розучувати римовку і рухи треба одночасно, узгоджено, акцентуючи кожен рух на наголошений склад. Спочатку відпрацюйте рухи однією рукою (правою). Потім можна спробувати виконувати вправу обома руками, поступово прискорюючи темп. Це краще робити в ігровій формі, систематично повторюючи й урізноманітнюючи вправи.

Спеціалісти радять усе інтелектуальне навантаження давати на фоні тільки «розігрітих рук». Прислухайтесь до думки вчених.

Розмальовки. Посібник багатий контурними малюнками, які діти можуть зафарбувати або заштрихувати. Це розвиває руки й готує їх до письма, перекладаючи діяльність з

одного виду на інший. Поступово розмальовуючи, діти перетворюють посібник на яскраву книжку.

с. 4,11,13,15,19,20,21,22,23,24,27,33,35,36,37 **Графомоторні завдання** мають чітку мету – удосконалити тонкі рухи пальців рук і підготувати руки до письма (запропонуйте дитині виконати їх кольоровим олівцем або фломастером світлого кольору).

с. 7,14,15,22,28,31,39 **Психологічні завдання** для розвитку спостережливості, стійкості уваги, зорових, просторово-часових уявлень необхідні для повноцінного мовленнєвого розвитку дітей. Вони допомагають створити додаткову ситуацію для мовної діяльності.

Французька абетка. Вправи із французькими буквами передбачають розвиток зорового сприймання й упізнання заданих літер серед інших. Порожні букви запропонуйте дітям заштрихувати кольоровими олівцями. Назвіть дітям літери кілька разів. Спеціально не примушуйте дитину зазубрювати їх.

Ігри. Провідною діяльністю для дошкільнят є ігрова, тому необхідно організувати уроки з урахуванням цього. Пропонуємо кілька ігрових ситуацій.

с. 2 **Гра «Вітання».** Привітайтеся із дитиною «». Дитина відповідає. Використовуйте іграшки: лялька, ведмедик, зайчик по черзі вітаються з дитиною.

с. 3 **Гра «Знайомство».** Дорослий говорить по черзі слова Карлсона і Кота в чоботях, показуючи відповідний малюнок. Малюк відповідає, знову використовуючи іграшки.

с. 3 **Гра «Як справи?».** Учитель показує виразом обличчя, як у нього справи і промовляє відповідні конструкції. Дитина наслідує перед дзеркалом. Діти й учитель по черзі задають питання й відповідають. Потім діти працюють у парах.

с. 5 **Гра «Хто заховався?».** Дорослий смужкою паперу закриває на малюнку кожного із членів сім'ї і питає «Хто заховався?» Дитина відповідає французькою. Можна використовувати і в інших темах.

с. 8-9 **Гра «Скільки?».** Учитель-ведучий запитує «Скільки в тебе носів, вух, очей, ротів, рук...» Потім ведучим стає дитина. При необхідності дорослий допомагає ставити питання.

с. 10-11 **Гра «Плескачі».** Називайте слова із попередніх тем. Діти плескають у долоні, коли почують слова-дії. Доцільно використовувати при вивченні різних тем.

с. 12-15 **Гра «Істівне-неістівне».** Дорослий кидає м'яч дітям по черзі і називає слово. Діти ловлять м'яч на слова-назви продуктів харчування. Після засвоєння гри і нових слів роль ведучого виконує дитина.

с. 19 **Гра «Так чи ні».** Учитель показує кружечок і називає його колір. Якщо назвав правильно, діти аплодують, якщо ні – тупають ніжками. Ведучі міняються. Можна проводити на матеріалі різних лексичних тем.

с. 30-31 **Гра «Ніч і день».** Дорослий виставляє кілька (3-5) предметних малюнків, діти розглядають їх. Зі словом «Ніч» діти заплющують очі, а вчитель забирає 1 малюнок (додає, або міняє місцями) і говорить «День». Діти розплющують очі і знаходять, що змінилось.

Гра «Лото». Доцільно виготовити тематично і грати відповідно до теми.

ВИТЯГ ІЗ КОНЦЕПЦІЇ “НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА”
10 КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ШКОЛИ

- Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ — у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування .

- Спілкування іноземними мовами. Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування .

- Математична компетентність. Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем .

- Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати .

- Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в

публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) .

- Уміння вчитися впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.

- Ініціативність і підприємливість. Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо .

- Соціальна та громадянська компетентності. Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття .

- Обізнаність та самовираження у сфері культури. Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших .

- Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого

розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

- вміння читати і розуміти прочитане
- вміння висловлювати думку усно і письмово
- критичне мислення • здатність логічно обґрунтовувати позицію
- виявляти ініціативу
- творити
- вміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення
- вміння конструктивно керувати емоціями
- застосовувати емоційний інтелект
- здатність співпрацювати в команді .

МАТЕРІАЛИ АПРОБАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ОПИТУВАЛЬНИКА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ (EQ-I) РУВЕНА БАР-ОНА

Теоретична модель Рувена Бар-Она включає 5 основних сфер та 15 підшкал, що визначають рівень емоційного інтелекту (EQ).

I. Внутрішньоособистісна сфера (Intrapersonal). Здатність розуміти себе та управляти собою.

1. Самосприйняття (Self-Regard): Здатність поважати та приймати себе, бачити свої позитивні та негативні сторони.

2. Емоційна самосвідомість (Emotional Self-Awareness): Здатність розпізнавати свої почуття та розуміти причини їх виникнення.

3. Асертивність (Assertiveness): Здатність виражати свої почуття, переконання та думки, захищати свої права у неагресивний спосіб.

4. Незалежність (Independence): Здатність керувати своїми думками та діями, не піддаючись емоційній залежності від інших.

5. Самоактуалізація (Self-Actualization): Здатність реалізовувати свій потенціал та отримувати задоволення від своїх досягнень.

II. Міжособистісна сфера (Interpersonal). Навички взаємодії з іншими людьми (soft skills).

6. Емпатія (Empathy): Здатність розуміти та цінувати почуття інших людей.

7. Соціальна відповідальність (Social Responsibility): Здатність бути корисним членом соціальної групи, співпрацювати з іншими.

8. Міжособистісні стосунки (Interpersonal Relationship): Здатність встановлювати та підтримувати взаємовигідні стосунки, що характеризуються емоційною близькістю.

III. Сфера адаптивності (Adaptability). Здатність бути гнучким та реалістичним.

9. Оцінка реальності (Reality Testing): Здатність перевіряти відповідність між тим, що людина відчуває, і тим, що відбувається насправді.

10. Гнучкість (Flexibility): Здатність адаптувати свої емоції, думки та поведінку до змінних обставин.

11. Вирішення проблем (Problem Solving): Здатність визначати та формулювати проблеми, а також знаходити ефективні рішення.

IV. Сфера управління стресом (Stress Management). Здатність справлятися зі стресом та контролювати імпульси.

12. Стресостійкість (Stress Tolerance): Здатність протистояти несприятливим подіям та сильним емоціям, не втрачаючи контролю.

13. Контроль імпульсів (Impulse Control): Здатність стримувати або відкладати імпульс до дії (самоконтроль).

V. Сфера загального настрою (General Mood). Емоційний фон життя, що впливає на мотивацію.

14. Оптимізм (Optimism): Здатність зберігати позитивне ставлення та надію навіть у складних обставинах.

15. Щастя (Happiness): Здатність відчувати задоволення від себе, інших та життя в цілому.